

Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa, tel. 22 45 92 000, fax 22 45 92 001, sekretariat@pgi.gov.pl
Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy KRS, Nr 0000122099; NIP PL 5250008040

www.pgi.gov.pl

państwowa służba
geologiczna

państwowa służba
hydrogeologiczna

AKTUALIZACJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KWIDZYŃSKIEGO NA LATA 2012-2015 Z UWZGLĘDNIENIEM LAT 2016-2019

Zespół autorski:

dr Joanna Fajfer

mgr Paulina Kostrz-Sikora

ZASTĘPCA DYREKTORA
Państwowego Instytutu Geologicznego
Państwowego Instytutu Badawczego
D Y R E K T O R
ds. PAŃSTWOWEJ SŁUŻBY GEOLOGICZNEJ

mgr inż. Andrzej Przybycin

Warszawa, 2012

Załącznik Nr 1
do Uchwały nr XXI/159/2012
Rady Powiatu Kwidzyńskiego
z dnia 24 września 2012 r.

**AKTUALIZACJA
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA POWIATU KWIDZYŃSKIEGO
NA LATA 2012-2015
Z UWZGLĘDNIENIEM LAT 2016-2019**

Warszawa 2012

Spis treści

1.	Wprowadzenie	9
2.	Metodyka wykonania Aktualizacji Programu...	10
3.	Podstawowe założenia dla opracowania Aktualizacji Programu... wynikające z uregulowań prawnych i dokumentów strategicznych	11
3.1	Uwarunkowania zewnętrzne opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kwidzyńskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem lat 2016-2019	11
3.2	Uwarunkowania wewnętrzne opracowania Aktualizacji Programu.. wynikające z istniejących dokumentów i opracowań dla powiatu	12
4.	Charakterystyka powiatu kwidzyńskiego	14
5.	Diagnoza stanu aktualnego środowiska powiatu w poszczególnych jego komponentach wraz ze wskazaniem obszarów problemowych	17
5.1	Wody powierzchniowe i podziemne	17
5.2	Powietrze atmosferyczne	20
5.3	Hałas	21
5.4	Promieniowanie elektromagnetyczne	22
5.5	Poważne awarie i zagrożenia naturalne	25
5.6	Przyroda i krajobraz	27
5.7	Gleby i powierzchnia terenu	29
5.8	Zasoby kopalin	31
5.9	Gospodarowanie odpadami	33
6.	Założenia ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego do 2019 roku	36
7.	Cele i zadania w zakresie ochrony środowiska w horyzontach czasowych krótkookresowych (2012-2015) i długookresowych (2016-2019)	38
7.1	Ochrona zasobów naturalnych	38
7.1.1	Ochrona przyrody	38
7.1.2	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	39
7.1.3	Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	39
7.1.4	Ochrona powierzchni ziemi	41
7.1.5	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	41
7.2	Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	42
7.2.1	Środowisko a zdrowie	42
7.2.2	Jakość powietrza	43
7.2.3	Ochrona wód	44
7.2.4	Ochrona przed hałasem i oddziaływanie hałasu	46
7.2.5	Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	46
7.2.6	Gospodarka odpadami	47
7.3	Edukacja ekologiczna	49
7.4	Działania systemowe	51
7.4.1	Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska	51
7.4.2	Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym	52
7.4.3	Turystyka i rekreacja	52
7.4.4	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	53

8. <i>Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych wraz z aspektami finansowymi realizacji Aktualizacji Programu</i>	55
9. <i>Sposób wdrażania, kontroli i dokumentowania realizacji Aktualizacji Programu...</i>	76
10. <i>Streszczenie w języku niespecjalistycznym</i>	78
<i>Literatura i materiały źródłowe</i>	81
<i>Spis tabel</i>	84
<i>Spis załączników</i>	84

Wykaz skrótów:

BDL	- Bank Danych Lokalnych
GZWP	- Główny Zbiornik Wód Podziemnych
GUS	- Główny Urząd Statystyczny
NFOŚiGW	- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
P4 Sp. z o.o.	- Operator sieci telefonii komórkowej Play
PEM	- pola elektromagnetyczne
PWiK Sp. z o.o.	- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.
PPIS	- Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
PSSE	- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kwidzynie
PTC Sp. z o.o.	- Polska Telefonii Cyfrowa Sp. z o.o.
RDOŚ	- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RPO WP	- Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007 -2013
UKE	- Urząd Komunikacji Elektronicznej
WFOŚiGW	- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WSO	- Wojewódzki System Odpadów
ZUO Sp. z o.o.	- Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Sp. z .o.o. w Gilwie Małej
ZMiUWWP	- Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego
ZZO	- Zakład Zagospodarowania Odpadów

1. Wprowadzenie

Zintensyfikowane dążenie człowieka do wielopłaszczyznowej poprawy standardów jakości życia doprowadziło na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat do degradacji i wyczerpania się wielu zasobów środowiskowych. W efekcie, oczekiwany i pożądaný postęp techniczny i technologiczny okupiony został globalnym pogorszeniem się stanu poszczególnych komponentów środowiska naturalnego, a tym samym przyczynił się do kumulacji pośrednich i bezpośrednich niekorzystnych oddziaływań na zdrowie i życie ludzi. W chwili obecnej konsekwencją zaistniałego stanu rzeczy jest podejmowanie szeregu inicjatyw – zarówno na szczeblu lokalnym jak i międzynarodowym, które uwarunkują dalszy przebieg rozwoju cywilizacyjnego w sposób uwzględniający równowagę pomiędzy aspektami środowiskowymi, naukowymi i ekonomicznymi. Na straży gwaranta ich skuteczności stoi złożony system międzynarodowych i ogólnokrajowych aktów prawnych oraz dokumentów strategicznych, które wytyczają zasięg i potencjalnie możliwe kierunki oddziaływań w sferze społecznej i gospodarczej a także sankcjonują narzędzia, jakimi mogą posługiwać się władze lokalne w celu osiągnięcia określonych celów ekologicznych.

Jednym z takich narzędzi przewidzianych dla organów administracji samorządowej jest powiatowy program ochrony środowiska. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 25 poz. 150 z późn. zm.) w art. 17 obliguje organ wykonawczy powiatu do sporządzenia i uchwalenia programu ochrony środowiska obejmującego okres czterech lat oraz uwzględniającego działania na kolejne cztery lata. Ustawa ta w sposób bezpośredni wyznacza przestrzeń prawną dla programów ochrony środowiska, zobowiązując organy opracowujące do zachowania spójności pomiędzy dokumentami tego rodzaju opracowywanymi dla poszczególnych szczebli administracji i nakłada ramy dotyczące całokształtu ich działań, mających na celu właściwe wykorzystanie, ochronę oraz odnawianie zasobów i składników środowiska naturalnego. W świetle ustawy zakres i treść programów ochrony środowiska powinna odzwierciedlać zagadnienia ujęte w *Polityce ekologicznej państwa* i zapewniać realizację przyjętych w niej założeń.

Pierwszy *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kwidzyńskiego na lata 2004-2010* został uchwalony przez Radę Powiatu Kwidzyńskiego w dniu 29 grudnia 2003 roku (Uchwała Nr XVII/103/2003). Dokument ten został zaktualizowany w 2007 roku (Uchwała nr 82/2007 Zarządu Powiatu Kwidzyńskiego z dnia 25 października 2007 r.). W minionych latach zaktualizowany *Program Ochrony Środowiska...* stanowił podstawowy instrument polityki ekologicznej powiatu. Obecnie, zgodnie z wymogami art. 17. ustawy *Prawo ochrony środowiska* oraz w wyniku zmian legislacyjnych i dokumentów strategicznych w zakresie ochrony środowiska, zapisy obowiązującego dokumentu programowego zostały zaktualizowane.

Niniejszą *Aktualizację Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kwidzyńskiego na lata 2012 – 2015 z uwzględnieniem lat 2016-2019* (zwana dalej *Aktualizacją Programu* lub *Programem*), należy traktować jako narzędzie do realizacji przyjętych na szczeblu lokalnym założeń, celów i działań *Polityki ekologicznej...* W takim ujęciu *Program...* może być wykorzystywany jako zintegrowany instrument kreowania strategicznych rozwiązań w obszarze inwestycji i przedsięwzięć oddziałujących na środowisko, jak również może stanowić podstawę do tworzenia programów operacyjnych i współpracy z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi. I pomimo, że sam *Program...* nie jest dokumentem stanowiącym, ingerującym w uprawnienia poszczególnych jednostek administracji samorządowej oraz podmiotów użytkujących środowisko, to należy jednak dążyć, aby poszczególne jego wytyczne i postanowienia były respektowane i realizowane w planach szczegółowych i działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska.

W tym celu organy odpowiedzialne za realizację niniejszego dokumentu powinny w pierwszej kolejności skupić się na wdrożeniu działań inwestycyjnych dotyczących poprawy stanu środowiska. Inicjatywy te umożliwią skuteczne wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju a docelowo w przyszłości wpłyną także na ułatwienie procesów decyzyjnych dotyczących sposobu i zakresu korzystania ze środowiska.

Podstawą wykonania *Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kwidzyńskiego na lata 2012 – 2015 z uwzględnieniem lat 2016-2019* była umowa Nr WO.39.2011 z dnia 22 grudnia 2011 roku zawarta pomiędzy Powiatem Kwidzyńskim a Państwowym Instytutem Geologicznym – Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie, realizowana przez zespół autorski w składzie: dr Joanna Fajfer, mgr Paulina Kostrz-Sikora.

2. Metodyka wykonania Aktualizacji Programu...

Prace nad niniejszą *Aktualizacją Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kwidzyńskiego...* realizowane były w sposób etapowy, zapewniający kontrolę nad kompleksowym zakresem rzeczowym przygotowywanego dokumentu. Punktem wyjścia dla każdego kolejnego etapu było zakończenie prac etapu poprzedzającego w sposób umożliwiający ich merytoryczne wykorzystanie w opracowaniu. Przebieg prac przedstawiał się następująco:

1. Przyjęcie założeń ogólnych – opracowanie wstępnych założeń zakresu merytorycznego projektowanego dokumentu, określenie roku bazowego dla oceny stanu poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego i infrastruktury techniczno – inżynierskiej;
2. Gromadzenie i weryfikacja materiałów – analiza opracowań i publikacji z zakresu ochrony środowiska, w tym aktów prawnych i dokumentów strategicznych mających znaczenie dla obszaru charakteryzowanej jednostki administracyjnej, ankietyzacja organów administracji samorządowej i innych podmiotów posiadających informacje o stanie poszczególnych komponentów środowiska;
3. Przedstawienie uwarunkowań realizacyjnych *Programu...* w zakresie rozwiązań prawnych (zarówno na szczeblu państwowym jak i lokalnym) oraz strategiczno – organizacyjnych wynikających z dokumentów sektorowych;
4. Analiza i ocena stanu poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego powiatu kwidzyńskiego, w tym wskazanie obszarów problematycznych, wymagających przedsięwzięcia szczególnych środków zaradczych;
5. Określenie założeń polityki ekologicznej powiatu, w tym sformułowanie celu nadrzędnego, celów strategicznych, celów długo- i krótkoterminowych oraz kierunków działań dla poszczególnych segmentów środowiska wraz z opracowaniem harmonogramu rzeczowo – finansowego;
6. Przedstawienie zagadnień związanych z zarządzaniem *Programem...* i monitorowaniem efektów jego wdrażania
7. Opracowanie Prognozy oddziaływania projektu *Programu...*

Jako punkt odniesienia przyjęto aktualny stan środowiska oraz stan infrastruktury techniczno - inżynierskiej na dzień 31.12.2010 r., przy czym w uzasadnionych sytuacjach posługiwano się również nowszymi danymi. W przypadku braku danych za rok 2010 odnoszono się do ostatnich dostępnych informacji.

Źródłami informacji dla *Programu...* były materiały i informacje uzyskane: ze Starostwa Powiatowego w Kwidzynie (w tym dokumenty własne Starostwa Powiatowego), z Urzędów Gmin z terenu powiatu kwidzyńskiego i z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego (w tym dokumenty udostępniane na stronach internetowych), Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Sp. z o.o. w Gilwie Małej oraz dane publikowane i udostępniane na stronach internetowych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku, Wojewódzki Urząd Statystyczny w Gdańsku, Państwową Stację

Sanitarно-Epidemiologiczną w Kwidzynie, Powiślańską Regionalną Agencję Zarządzania Energią w Kwidzynie, Nadleśnictwo Kwidzyn, Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego – Terenowy Oddział w Kwidzynie, a także prace instytutów i placówek naukowo – badawczych z zakresu ochrony środowiska oraz gospodarki odpadami, jak również dostępna literatura fachowa.

3. Podstawowe założenia dla opracowania Aktualizacji Programu... wynikające z uregulowań prawnych i dokumentów strategicznych

Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kwidzińskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem lat 2016-2019” została opracowana zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz w oparciu o założenia wynikające z dokumentów strategicznych z zakresu ochrony środowiska, które zostały opracowane na szczeblu krajowym, wojewódzkim i powiatowym.

Zasady zrównoważonego rozwoju wymuszają zachowanie kompleksowego, a zarazem sektorowego podejścia do zagadnień i działań dotyczących ochrony środowiska nie tylko na terenie samego powiatu, ponieważ powiat nie jest układem zamkniętym. Poszczególne elementy środowiska zachowują ciągłość bez względu na granice terytorialne. Dlatego też, konieczne jest przyjęcie założeń i działań priorytetowych wynikających z programów, planów i strategii zewnętrznych wyższego rzędu, umożliwiających szersze spojrzenie na poszczególne dziedziny ochrony środowiska.

3.1 Uwarunkowania zewnętrzne opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kwidzińskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem lat 2016-2019

Główne uwarunkowania zewnętrzne dla powiatu kwidzińskiego w zakresie ochrony środowiska wynikają z następujących aktów prawnych:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz.150 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r., Nr 121, poz.1266 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. *o lasach* (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r., Nr 12, poz.59);
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r., Nr 0, poz. 145);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r., Nr 163, poz.981);
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r., Nr 123, poz. 858 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach* (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r., Nr 185, poz.1243 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (tekst jednolity: Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej z dnia 17 lutego 2012 r. Dz. U. z 2012 r., Nr 0, poz.391.

oraz dokumentów strategicznych:

- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 - 2012 z perspektywą do 2016 roku,
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015,
- Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku,
- Narodowa Strategia Spójności 2007-2013,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,

- Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz program działań na lata 2007 – 2013,
- Program Wodno-Środowiskowy Kraju,
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego,
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011 – 2014 wraz z Aktualizacją,
- Program rozwoju elektroenergetyki z uwzględnieniem źródeł odnawialnych w Województwie Pomorskim do roku 2025,
- Studium Możliwości Rozwoju Energetyki Wiatrowej w Województwie Pomorskim,
- Aktualizacja opracowania ekofizjograficznego do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego,
- Zmiany programu małej retencji województwa pomorskiego do roku 2015,
- Mapa potencjału społeczno-ekonomicznego gmin Województwa Pomorskiego – Raport metodologiczny i analityczny.

3.2 Uwarunkowania wewnętrzne opracowania Aktualizacji Programu... wynikające z istniejących dokumentów i opracowań dla powiatu

Uwarunkowania wewnętrzne dla *Programu...* zostały zapisane w dokumentach strategicznych z zakresu ochrony środowiska obejmujących obszar powiatu kwidzyńskiego:

- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Kwidzyńskiego,
- Ocena zapotrzebowania na energię oraz potencjału jego zaspokojenia ze szczególnym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii w latach 2010 -2020,
- Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru pięciu gmin: Kwidzyn, Ryjewo, Gardeja, Sadlinki, Prabuty.

Charakterystykę najważniejszych zagadnień kształtujących rozwój powiatu wynikających z wymienionych dokumentów przedstawiono poniżej.

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Kwidzyńskiego

W Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Kwidzyńskiego sformułowano misję rozwoju: **„Społeczność współpracująca na rzecz poprawy życia w powiecie, budująca zdolność do trwałej konkurencji zewnętrznej”**, która w sposób ogólny określa przyszły charakter powiatu kwidzyńskiego.

Dla realizacji misji rozwoju powiatu wyznaczono priorytety, cele strategiczne i kierunki działań w następujących obszarach:

- Gospodarka,
- Przestrzeń,
- Ekologia,
- Społeczność,
- Infrastruktura.

W obszarze Ekologia, priorytet został sformułowany jako: **„Poprawa stanu środowiska w celu polepszenia warunków życia mieszkańców”**, natomiast cel strategiczny to: Poprawa stanu środowiska.

Na realizację zarówno priorytetu jak i celu składają się działania określone następująco:

- Promocja wykorzystania energii odnawialnej

- Wspieranie gospodarki odpadami
- Ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym na wody podziemne i powierzchniowe, a także na powietrze atmosferyczne i powierzchnię ziemi
- Wspieranie aktywnych form edukacji ekologicznej.

Ocena zapotrzebowania na energię oraz potencjału jego zaspokojenia ze szczególnym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii w latach 2010 -2020

W „*Ocenie...*” zawarto analizę stanu istniejącego (dla roku bazowego 2009 i 2010) w zakresie energetycznego zapotrzebowania czterech powiatów objętych działaniem Powiślańskiej Regionalnej Agencji Zarządzania Energią, tj. powiatu kwidzyńskiego, sztumskiego, malborskiego i iławskiego. W oparciu o przeprowadzoną analizę przedstawiono ocenę energetyczną zapotrzebowania powiatów w podziale rodzajowym źródeł i odbiorców energii oraz terytorialnym w perspektywie 10-letniej w latach 2010-2020 z uwzględnieniem: zapotrzebowania na energię (elektryczną, ciepłą oraz paliwa gazowe) w roku 2020, identyfikacji zasobów energii odnawialnej oraz możliwości energetycznego wykorzystania potencjału OZE.

W powiecie kwidzyńskim, w bilansie na całkowite zapotrzebowanie na energię - 67% energii stanowi zapotrzebowanie na energię ciepłą a 21% - energia elektryczna. Wzrost zapotrzebowania na energię jest widoczny w zapotrzebowaniu na energię elektryczną oraz transport. Natomiast w przypadku odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu kwidzyńskiego największy potencjał posiada biomasa (uprawy energetyczne: topola i wierzba, słoma i odpady drzewne). Planuje się wykorzystać w mniejszym stopniu energię wiatrową i słoneczną. Obecnie powiat kwidzyński nie posiada żadnej farmy wiatrowej, natomiast przewiduje się budowę 5 farm (Gardeja, Prabuty oraz 3 farmy w gminie Kwidzyn). Również przewiduje się wzrost zainteresowania instalowaniem kolektorów słonecznych w powiecie. Natomiast nie planuje się wzrostu ilości energii elektrycznej w wyniku budowy kolejnych elektrowni wodnych w powiecie (obecnie funkcjonuje 7), gdyż potencjał rzeki Liwy jest niewystarczający. Również zasoby wód geotermalnych na terenie Prabut nie stanowią podstawy do wykorzystania ich jako źródła dla celów ciepłownictwa. ***Ogółem w opracowaniu określono udział OZE w zapotrzebowaniu na energię na terenie powiatu na poziomie 32,9% w roku 2020, co wskazuje na wzrost w stosunku do roku 2009 (27,56%).***

Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru pięciu gmin: Kwidzyn, Ryjewo, Gardreja, Sadlinki, Prabuty

W Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru pięciu gmin: Kwidzyn, Ryjewo, Gardreja, Sadlinki, Prabuty sformułowano wizję rozwoju: ***„Powiśle miejscem przyjaznym ludziom i przyrodzie, gdzie aktywni mieszkańcy działają na rzecz zrównoważonego rozwoju wsi, korzystając z dziedzictwa kulturowego”.***

Dla realizacji wizji rozwoju gmin wyznaczono cele ogólne i szczegółowe oraz przedsięwzięcia dla poszczególnych celów i kierunków działań, które przedstawiono poniżej.

Cel ogólny I: Aktywizacja mieszkańców

<u>Cele szczegółowe:</u>	I.1.	Podniesienie wiedzy i umiejętności mieszkańców
	I.2.	Zwiększenie samoorganizacji mieszkańców
	I.3.	Wzrost działań integrujących mieszkańców
<u>Przedsięwzięcia:</u>	I.1.1.	Rozwój umiejętności i kompetencji mieszkańców
	I.1.2.	Zwiększenie możliwości samodzielnego rozwoju mieszkańców – wyrównanie szans
	I.2.1.	Rozwój kadrowy i organizacyjny funkcjonowania organizacji pozarządowych
	I.3.1.	Rozwój oferty spędzania wolnego czasu

Cel ogólny II: Rozwój turystyki w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe

<u>Cele szczegółowe:</u>	II.1.	Rozbudowa infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej

- II.2. Poprawa stanu technicznego zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego
- II.3. Aktywna promocja walorów przyrodniczo-kulturowych oraz oferty turystycznej

Przedsięwzięcia:

- II.1.1. Spójna i atrakcyjna oferta turystyczna
- II.2.1. Zabytki i miejsca historyczne ważnym czynnikiem rozwoju turystycznego
- II.3.1. Znana marka turystyczna obszaru PLGD

Cel ogólny III: *Różnicowanie działalności gospodarczej w oparciu o produkty lokalne i tradycyjne rzemiosło*

Cele szczegółowe:

- III.1. Wzrost dochodów gospodarstw rolnych
- III.2. Wzrost poziomu kwalifikacji rolników i przedsiębiorców w zakresie prowadzonej działalności i korzystania z pomocy zewnętrznej
- III.3. Rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej

Przedsięwzięcia:

- III.1.1. Tradycyjne i ekologiczne produkty lokalne
- III.2.1. Lokalny system wsparcia kwalifikacji rolników i producentów
- III.3.1. Powrót do tradycji – promocja rzemiosła, rękodzielnictwa i ginących zawodów

Cel ogólny IV: *Zachowanie dziedzictwa przyrodniczego*

Cele szczegółowe:

- IV.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców
- IV.2. Zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii

Przedsięwzięcia:

- IV.1.1. Społeczność przyjazna środowisku
- IV.2.1. Energia w zgodzie z naturą

4. Charakterystyka powiatu kwidzyńskiego

Powiat kwidzyński położony jest w południowo – wschodniej części województwa pomorskiego. Powiat tworzą cztery gminy wiejskie (Gardeja, Sadlinki, Ryjewo, Kwidzyn), gmina wiejsko-miejska Prabuty oraz gmina miejska Kwidzyn. Na powierzchni 835 km², mieszkają 82 042 osoby, w tym na terenach wiejskich: 35 173, a na terenach miejskich: 46 869 osób (Bank Danych Lokalnych, GUS). Największymi pod względem ilości mieszkańców jednostkami administracyjnymi są miasto Kwidzyn (38 296 osób) oraz miasto i gmina Prabuty (13 159 osób). Z analizy danych GUS wynika, że ilość mieszkańców w powiecie wzrasta, co związane jest z dodatnim przyrostem naturalnym (w 2010 r. wskaźnik ten wynosił 3,0). Średnia gęstość zaludnienia wynosi 98 osób/km². Analiza struktury społeczeństwa w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym wykazała, że w wieku produkcyjnym w 2010 roku znajdowało się ponad 65% mieszkańców powiatu.

Powiat kwidzyński jest obszarem typowo rolniczym – największy udział w strukturze zagospodarowania terenu zajmują użytki rolne. Stanowią one 60,9% (tj. 50815,1 ha, w tym: grunty orne – 39 784,4 ha) całego obszaru powiatu. Kolejną pod względem zajmowanej powierzchni formą zagospodarowania terenu są grunty leśne - 22,9%. Tereny zabudowane (w tym tereny mieszkaniowe i przemysłowe) obejmują swoim zasięgiem 6,6% powierzchni powiatu, natomiast grunty pod wodami – 4,6%. Nieużytki stanowią 2,2% a inne grunty – 2,8% obszaru powiatu (wg informacji www.infoeko.pomorskie.pl).

Na terenach rolnych dominuje uprawa zbóż, a następnie rzepaku ozimego i buraka cukrowego oraz warzyw i ziemniaków. Z „*Informacji dla społeczeństwa o Zrównoważonym Rozwoju i Stanie Środowiska Województwa Pomorskiego*” (www.infoeko.pomorskie.pl) wynika, że na terenie powiatu istnieje 2 057 gospodarstw rolnych. W strukturze gospodarstw, liczebnie i powierzchniowo, dominują gospodarstwa o powierzchni mieszczącej się w przedziale 1 – 10 ha hektarów – stanowią one 66,16% ogólnej liczby wszystkich gospodarstw. Najmniej liczebną grupą są gospodarstwa, których

powierzchnia jest większa niż 200 ha. Jest ich 24. Ponadto prowadzone są plantacje roślin energetycznych (wierzby i topoli energetycznej). Ogólna powierzchnia upraw wynosi: 342,74 ha, w tym wierzby 189,7 ha a topoli 153 ha. Plantacje prowadzone są w większości przez rolników indywidualnych oraz Kwidzyński Park Przemysłowo-Technologiczny (plantacja doświadczalna), Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie i EkoEnergę Sp. z o.o., a także International Paper Kwidzyn Sp. z o. o.

Potencjał gospodarczy powiatu koncentruje się głównie w mieście Kwidzyn. Na terenie miasta funkcjonują m.in.: zakłady przemysłu celulozowo-papierniczego International Paper Kwidzyn Sp. z o. o., zakłady branży elektronicznej i elektrotechnicznej: Jabil Circuit Poland Sp. z o.o., Lacroix Poland Electronics Sp. z o.o., Plati Polska Sp. z o.o., FPK Polska Sp. z o. o. , BM Polska Sp. z o. o., a z branży spożywczej: Warmińskie Zakłady Przetwórstwa Owocowo- Warzywnego Sp. z o. o. i branży drzewnej: PPH „Tor -Pal” Sp. z o.o. oraz PAL – POL Sp. z o. o. i BGW Sp. z o. o. w Prabutach.

Z informacji zawartych w Banku Danych Lokalnych GUS wynika, że wg stanu na dzień 31.12.2010 roku, na terenie powiatu funkcjonowało 7 914 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 360 podmiotów stanowi sektor publiczny, natomiast 7 554 sektor prywatny. Ponadto zarejestrowanych jest 5 934 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Największą grupę reprezentuje branża: handel, budownictwo oraz transport i gospodarka magazynowa, następnie przetwórstwo przemysłowe, obsługa nieruchomości oraz działalność naukowo-techniczna.

Stopień zaopatrzenia terenu powiatu w wodę uznaje się za dobry. Z wodociągów korzysta obecnie (wg PSSE w Kwidzynie) około 98% mieszkańców - stan na koniec 31.12.2010 r. Długość sieci wodociągowej na koniec 2010 r. (wg Bank Danych Lokalnych) wynosiła 830,1 km. Zużycie wody na jednego mieszkańca wynosiło 28,9 m³, a na jednego odbiorcę - 31,2 m³. Natomiast wg danych uzyskanych z gmin i PWiK miasto Kwidzyn posiada 1840,0 km sieci magistralnej, a rozdzielczej 102,8 km (100% mieszkańców korzysta z wodociągu). W gminie Kwidzyn jest 164,8 km sieci wodociągowej rozdzielczej, a z wodociągu korzysta 99,4 % mieszkańców. W gminie Sadlinki funkcjonuje 920 km sieci wodociągowej z której korzysta 920 budynków, a w gminie Ryjewo: 91,7 km sieci. Z wodociągu korzysta - 5650 osób, co stanowi 97% mieszkańców gminy. W Prabutach z sieci wodociągowej o długości 183 km (i przyłączy w ilości 1 781) korzysta 98% mieszkańców (tj. 13 200 osób).

Natomiast jakość dostarczanej wody nie jest zadowalająca. Wg badań przeprowadzonych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kwidzynie w 2010 r. stwierdzono, że na 19 funkcjonujących wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, 10 dostarczało wodę o jakości nie w pełni zgodnej z wymaganiami. Dostarczana woda nie spełniała wymagań pod względem parametrów fizykochemicznych tj. zawartości manganu (wodociągi: Licze, Prabuty, Stańkowo, Gardeja, Cygany, Wandowo, Jaromierz); zawartości żelaza: (wodociągi: Stańkowo, Gardeja, Cygany i Jaromierz); mętności (wodociągi: Stańkowo, Gardeja, Cygany, Rozajny Wlk. i Jaromierz); barwy (wodociągi: Stańkowo, Głina i Jaromierz); utleniałości (wodociągi: Stańkowo i przy szpitalu specjalistycznym w Prabutach); jonu amonowego (wodociąg w Prabutach) oraz boru (wodociąg w Glinie).

Wg Banku Danych Lokalnych GUS, w 2010 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu kwidzyńskiego wynosiła 319,5 km, natomiast ilość połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – 5 490 sztuk. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej wynosiła 56 403 osoby (tj. 68,7% ogółu mieszkańców), w tym na terenie miast powiatu – 42 968 osób (tj. 91,7% mieszkańców miast), natomiast na terenach wiejskich – 38,2% mieszkańców (co stanowi 14 629 osób zamieszkujących tereny wiejskie powiatu). Wskaźnik kanalizacyjnej sieci rozdzielczej na 100 km² wyniósł 39,3 km. Siecią kanalizacyjną odprowadzono w 2010 r. 2 991 dam³ ścieków.

Na terenie powiatu funkcjonuje 16 oczyszczalni ścieków w tym 15 komunalnych oczyszczalni ścieków (14 oczyszczalni biologicznych i 1 z podwyższonym oczyszczaniem biogenów) oraz

biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia zakładowa International Paper Kwidzyn Sp. z o. o. (przyjmująca również ścieki komunalne). Łączna przepustowość komunalnych oczyszczalni biologicznych wynosiła w 2010 r. - 1 928 m³/dobę, a oczyszczalni z podwyższonym oczyszczaniem biogenów 2 000 m³/dobę. Natomiast przepustowość oczyszczalni zakładowej wynosiła 163 200 m³/dobę. Łączna ilość ścieków poddana biologicznemu oczyszczaniu na oczyszczalniach w 2010 r. wyniosła 2 743 dam³, natomiast na oczyszczalni zakładowej 34 782 dam³ (Bank Danych Lokalnych, GUS). Ponadto na terenie powiatu, w miejscowościach o dużym rozproszeniu budownictwa indywidualnego, funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków (gmina Kwidzyn, miasto i gmina Prabuty, Ryjewo, Sadlinki, miasto Kwidzyn).

Na terenie powiatu struktura zaopatrzenia w ciepło jest zróżnicowana. Głównym źródłem zaopatrzenia w ciepło, na terenach wiejskich (Sadlinki, Gardeja, Ryjewo, Prabuty), są indywidualne piece węglowe, a także piece na olej oraz drewno lub inną biomasę. Również w niewielkim stopniu wykorzystywane są kolektory słoneczne i pompy ciepła. Wg informacji zawartych w opracowaniu: „Ocena zapotrzebowania na energię oraz potencjału jego zaspokojenia ze szczególnym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii w latach 2010-2020”, stwierdzono, że na terenie powiatu kwidzyńskiego zainstalowanych jest ponad 1000 m² kolektorów słonecznych (dająca roczną produkcję energii wykorzystywanej do c.w.u. w wysokości 1 800 GJ). Natomiast wg informacji Starostwa Powiatowego w Kwidzynie pompy ciepła funkcjonują w Ośrodku Aktywności Społecznej Zaulek Benowo oraz przy domu mieszkalnym w miejscowości Białka (gm. Sadlinki). Ponadto w latach 2010-2011 do Starostwa Powiatowego w Kwidzynie wpłynęło 6 zgłoszeń projektów prac geologicznych w celu wykorzystania ciepła ziemi (w 2010-3 i w 2011 -3) oraz w 2010 roku - 1 zgłoszenie projektu prac geologicznych ujęcia wód podziemnych z utworów czwartorzędowych (pompa woda-woda). Na terenach miejskich (miasto Kwidzyn) funkcjonuje miejska sieć ciepłownicza, która zaopatruje w ciepło ok. 50% budynków wielorodzinnych, położonych na osiedlach: Bajkowe, Zatorze, Spółdzielcze, Hallera, Zacisze, Piastowskie, Stare Miasto. Również na terenie miasta Prabuty funkcjonuje centralne ogrzewanie w rozproszonych układach lokalnych oraz miejska kotłownia gazowa. Ponadto na obszarze powiatu funkcjonują także lokalne kotłownie opalane paliwem stałym, a także olejem i gazem (głównie gmina Kwidzyn).

Ogółem na terenie powiatu funkcjonuje 283,69 km sieci gazowej, w tym sieci przesyłowej 90,38 km, a rozdzielczej – 193,31 km (Bank Danych Lokalnych, GUS). Stopień zgazyfikowania powiatu jest zróżnicowany. Gmina Sadlinki nie została zgazyfikowana. Wg danych Banku Danych Lokalnych, GUS - gmina Ryjewo posiada 13,02 km sieci przesyłowej, natomiast brak jest czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, a w gminie Gardeja funkcjonuje 1 przyłączy (długość sieci przesyłowej wynosi 24,8 km, natomiast rozdzielczej 0,010 km). Największy % ogółu ludności korzystający z sieci gazowej jest w mieście Kwidzyn i wynosi on 87 % oraz w mieście Prabuty – 67,5%; natomiast w gminie Kwidzyn – 23,4%. Ogółem na terenie powiatu z sieci gazowej korzysta 41 787 osób, w tym w mieście Kwidzyn: 33 493 osoby, w mieście Prabuty: 5 790 oraz gminie Kwidzyn 2 504 osoby.

Powiat kwidzyński posiada dobre połączenia komunikacyjne. Przez teren powiatu przebiega droga krajowa Nr 55 (relacji Nowy Dwór Gdański-Malbork-Kwidzyn-Grudziądz-Stolno) oraz Nr 90 relacji Kwidzyn-Opalenie – Mała Karczma (budowa mostu na Wiśle), a także drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. W skali województwa powiat charakteryzuje się wysoką gęstością dróg, ale ich jakość wymaga poprawy. Sieć kolejowa powiatu jest słabo rozwinięta, układ kolejowy tworzą dwie linie: jednotorowa i niezelektryfikowana - Toruń Wschodni- Malbork (obsługująca ruch pasażerski i towarowy) oraz dwutorowa i niezelektryfikowana - Kwidzyn - Prabuty (ruch towarowy).

Duże walory krajobrazowe, przyrodnicze i krajoznawcze sprzyjają rozwojowi pod względem turystycznym tego regionu. Dużą atrakcją są jeziora, lasy, zabytki historyczne oraz liczne szlaki turystyczne, zarówno piesze, rowerowe jak i kajakowe (rzeka Liwa).

5. Diagnoza stanu aktualnego środowiska powiatu w poszczególnych jego komponentach wraz ze wskazaniem obszarów problemowych

5.1 Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe

Sieć hydrograficzną powiatu tworzą rzeka Wisła oraz Liwa wraz z dopływami: Cyganówka, Struga Postolińska, Struga Krzeszowska, Dopływ spod Wandowa oraz rzeka Gardęga będąca dopływem rzeki Osa, a także kanały (m.in.: Palemona, Sadliński, Olszański, Jajło, Skumanda) i rowy melioracyjne. Ważnym elementem sieci hydrograficznej powiatu są również jeziora (z których największe to: Dziergoń, Kucki, Mateczne-Grażymowskie, Klasztorne i Orkusz) i inne zbiorniki wodne (w tym zbiorniki retencyjne małych elektrowni wodnych zlokalizowanych na rzece Liwie).

Badania jakości wód rzek na obszarze powiatu kwidzińskiego wykonywane są w ramach monitoringu wód powierzchniowych prowadzonego przez WIOŚ w Gdańsku. Ostatnie badania wykonano w latach 2008-2009. Objęto nimi 6 punktów kontrolnych w roku 2008 i 7 w roku 2009 na rzekach: Gardęga, Struga Postolińska, Dopływ spod Wandowa, Cyganówka, Liwa (2 pomiary w 2009r.) i Kanał Palemona. Rzeka Wisła badana jest corocznie poza terenem powiatu, w jednym punkcie w Kiezmarku (11,2 km do ujścia) oraz na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (przez WIOŚ Bydgoszcz) w 5 punktach pomiarowych, z których ostatni (przed granicą z woj. pomorskim) zlokalizowany jest w rejonie Świecia nad Wisłą.

Na podstawie badań wykonanych przez WIOŚ w Gdańsku, stwierdzono, że stan jakości wód powierzchniowych powiatu oceniono w ogólnej klasyfikacji jako wody złej jakości. Wśród wskaźników, które decydowały o klasyfikacji wód były elementy fizykochemiczne (szczególnie takie jak: BZT₅, OWO, azot amonowy, azot azotanowy, azot Kjeldahla i fosfor ogólny) oraz elementy biologiczne (zawartość mikrofitów i fitobentosu). Generalnie wody powierzchniowe posiadały stan ekologiczny umiarkowany za wyjątkiem Strugi Postolińskiej która posiadała stan słaby oraz rzeki Liwy – która charakteryzowała się stanem ekologicznym dobrym. Stan jednolitych części wód na terenie powiatu, oprócz odcinka Liwy w okolicach Prabut, określono jako zły. O złym stanie Liwy na odcinku ujściowym zadecydowały słabe warunki tlenowe. Z wyników badań wykonanych przez WIOŚ w roku 2011 wynika poprawa stanu Kanału Palemona, a za zły stan pozostałych wód płynących odpowiadają takie elementy fizyko – chemiczne jak OWO, twardość ogólna, fosforany i fosfor ogólny sporadycznie związki azotowe.

Wody rzeki Wisły wpływające na teren województwa, charakteryzowały się dobrym potencjałem ekologicznym. W zakresie biologicznym i fizykochemicznym zaklasyfikowane zostały do II klasy (stan dobry). Natomiast w punkcie pomiarowym w Kiezmarku posiadały stan fizykochemiczny dobry, a stan chemiczny określono jako zły. Nie określano potencjału ekologicznego i stanu biologicznego.

Ponadto, ocena wód rzeki Liwy oraz Strugi Postolińskiej w odniesieniu do wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (*Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych - Dz. U. nr 176, poz. 1455*), wykazała że wody obu rzek w badanych latach nie spełniają wymagań do bytowania zarówno ryb łososiowatych jak i karpowatych.

Natomiast przeprowadzona ocena wód rzek: Gardęga, Struga Postolińska, Dopływ spod Wandowa, Cyganówka, Liwa (2 punkty pomiarowe) i Kanał Palemona w stosunku do zanieczyszczeń związkami azotu ze źródeł rolniczych (*Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych - Dz. U. Nr 241 poz. 2093 z dnia 31 grudnia 2002 r.*), wykazała, że wody badanych rzek w analizowanych latach nie są zagrożone (zawartość azotanów powyżej 50 mg NO₃/l

wg Rozporządzenia...) ani zanieczyszczone (zawartość od 40-50 mg NO₃/l wg *Rozporządzenia...*), związkami azotu, za wyjątkiem rzeki Dopływ spod Wandowa. Maksymalna zawartość azotanów w rzece w roku 2008 wynosiła 53,57 mg NO₃/l, co zaklasyfikowało wody jako zanieczyszczone, natomiast w roku 2009 wartość wskaźnika była poniżej normy (35,94 mg NO₃/l). Analiza wyników badań rzek: Gardęga, Struga Postolińska, Cyganówka, i Kanał Palemona wykazała, że maksymalne zawartości azotanów są na poziomie powyżej 30 mg NO₃/l.

Zgodnie z *Rozporządzeniem Dyrektora RZGW w Gdańsku z 2012 roku w sprawie określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć*, na terenie powiatu kwidzyńskiego nie wyznaczono żadnego obszaru, na którym wody uznano za wody wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Przeprowadzona ocena stanu wskazującego na eutrofizację pochodzenia komunalnego wód płynących (wykonana przez WIOŚ w oparciu o wyniki z lat 2008-2010) wykazała wpływ zanieczyszczeń pochodzenia komunalnego skutkujący eutrofizacją badanych rzek w powiecie, za wyjątkiem Kanału Palemona. O ocenie decydowały przekroczenia fosforanów we wszystkich badanych rzekach oraz w większości rzek zawartość węgla organicznego oraz azotu amonowego i azotu azotanowego.

Przeprowadzone, przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kwidzynie, w 2011 r. (w miesiącach czerwiec-sierpień) kontrole wskaźników mikrobiologicznych w jeziorach powiatu: Dzierżoń (w miejscowościach: Julianowo i Rodowo Małe), Sowica (w miejscowości Stańkowo), Orkusze (w miejscowości Orkusze) i Jerzewo (w miejscowości Brachlewo) pod kątem przydatności wód jako kąpielisk, sklasyfikowały badane wody jako przydatne do kąpieli, za wyjątkiem czasowego wyłączenia kąpieliska w Julianowie (jezioro Dzierżoń) z powodu zakwitów sinic. Natomiast w roku 2010 przeprowadzone kontrole wskaźników mikrobiologicznych pod kątem przydatności wód jako kąpielisk wykazały czasowe wyłączenia następujących kąpielisk w jeziorach powiatu: Jerzewo (w miejscowości Brachlewo), Kucki (w miejscowości Jaromierz), Sowica (w miejscowości Stańkowo) oraz Dzierżoń (w miejscowości Rodowo Małe) z powodu ponadnormatywnej liczby bakterii *Escherichia coli*. Kąpielisko na jeziorze Kamień w gminie Gardęga nie zostało dopuszczone do użytkowania z powodu: zakwitów sinic, zmętnienia wody z dużą ilością kłaczkowatej zawiesiny, nieakceptowalnej barwy oraz ponadnormatywnej liczby bakterii *Escherichia coli* (www.pssekwidzyn.pl).

Wody podziemne

Według podziału regionalnego zwykłych wód podziemnych Polski (B. Paczyński) obszar powiatu kwidzyńskiego znajduje się w obrębie trzech regionów hydrogeologicznych: południowa część powiatu – region mazowiecki, północno-zachodnia część - region gdański i wschodnia część – region mazurski. Na terenie powiatu występują trzy użytkowe piętra wodonośne: czwartorzędowe, trzeciorzędowe oraz górnokredowe - trzeciorzędowe.

Badania jakości wód podziemnych na obszarze powiatu kwidzyńskiego wykonywane są w ramach monitoringu regionalnego wód podziemnych prowadzonego przez WIOŚ w Gdańsku. W latach 2008 - 2010 objęto nimi 1 punkt kontrolny (ujęcie Kamionka w gminie Kwidzyn), a w roku 2009 dodatkowo badania przeprowadzono w 2 punktach tj.: miasto Kwidzyn-ujęcie miejskie przy ul. Sportowej i ujęcie miejskie Prabuty w gminie Prabuty.

Wody podziemne w ujęciu Kamionka charakteryzują się dobrym stanem chemicznym. W roku 2010 były to wody dobrej jakości (klasa II). Wskaźnikami decydującymi o zakwalifikowaniu do II klasy były: jon amonowy, zawartość żelaza oraz indeks fenolowy. Również wody ujęcia miejskiego w Prabutach sklasyfikowane są w II klasie, ze względu na ponadnormatywną zawartość wapnia i żelaza. W ocenie przeprowadzonej pod względem chemicznym, wody te charakteryzują się dobrym stanem chemicznym. Natomiast wody podziemne z ujęcia miejskiego w mieście Kwidzyn, ze względu

na ponadnormatywną zawartość jonu amonowego, zostały zakwalifikowane jako wody niezadawalającej jakości (IV klasa). Wody te charakteryzują się słabym stanem chemicznym wód.

Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych

Analiza stanu aktualnego w zakresie jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz infrastruktury technicznej w zakresie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz oczyszczania ścieków, wykazała, że na obszarze powiatu występują przestrzenne, liniowe i punktowe ogniska zanieczyszczeń wód. Głównymi przyczynami zanieczyszczeń są:

- niedostateczny stopień skanalizowania obszarów wiejskich,
- zrzuty ścieków z zakładów przemysłowych i usługowych,
- spływy powierzchniowe z łąk i pól, wymywanie nawozów, źle zabezpieczone przyzmy obornika oraz zbiorniki na gnojowicę,
- spływy z terenów zurbanizowanych i przemysłowych,
- spływy powierzchniowe z dróg,
- niewystarczający stopień oczyszczania ścieków w istniejących w zlewniach rzek oczyszczalniach ścieków,
- zanieczyszczenia powietrza przechodzące razem z opadami atmosferycznymi.

Zagrożeniem, które jeszcze przez dłuższy czas będzie oddziaływać na jakość wód powierzchniowych i podziemnych, jest niedostatecznie uregulowana gospodarka wodno – ściekowa, szczególnie na terenach wiejskich. Problemem są stare, nieszczelne zbiorniki bezodpływowe na terenach nieskanalizowanych, z których odbywa się infiltracja związków chemicznych do wód podziemnych oraz zrzuty nieoczyszczonych ścieków lub niewystarczająco oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych. Efektem wymiernym jest zła jakość wód oraz postępująca eutrofizacja komunalna rzek powiatu. Na stan wód powierzchniowych duży wpływ mają także zrzuty ścieków z oczyszczalni przemysłowych i komunalnych, przede wszystkim z International Paper S.A. w Kwidzynie. Zrzut wytworzonych ścieków z tych zakładów odbywa się głównie do rzeki Wisły (w miejscowości Korzeniewo) oraz do Liwy. Ładunek zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiornika, wg GUS w 2010 r., w [Mg/r] to: BZT₅ – 200,3; ChZT- 4 613,6; N_{og.} – 118,9; P_{og.} – 26,5; zawiesina ogólna – 0,265; fenole – 0,199. Również zrzuty wód opadowych z terenów zurbanizowanych i przemysłowych oraz z infrastruktury drogowej wpływają na jakość wód powierzchniowych, szczególnie w przypadkach gdy wody te nie są podczyszczane. Na terenie miasta Kwidzyn funkcjonuje 16 czynnych wylotów kanalizacji deszczowej odprowadzającej wody deszczowe i roztopowe do rzeki Liwy, w tym tylko 4 posiadające urządzenia podczyszczające. Wszystkie wyloty posiadają pozwolenia wodno-prawne do 12 kwietnia 2014 r. Pomimo, że nie stwierdzono rzek zanieczyszczonych jak i zagrożonych zanieczyszczeniami związkami azotu to ich zawartość w wodach płynących (rzeki: Dopływ spod Wanadowa, Gardęga, Struga Postolińska, Cyganówka, i Kanał Palemona) była na poziomie powyżej 30 mg NO₃/l (35,94 mg NO₃/l - Dopływ spod Wanadowa), co wskazuje jednak, że wpływ rolnictwa na tym obszarze nie jest bez znaczenia.

Na stan wód podziemnych, oprócz zbiorników bezodpływowych, wpływ w nieznacznym stopniu mają także czynniki pochodzenia antropogenicznego obserwowane w rejonie zamkniętych składowisk: Gonty i Bądki, gdzie prowadzony jest monitoring. Jak wynika z uzyskanych badań prowadzonych w ramach monitoringu składowiska odpadów w Gontach przez SGS EKO-PROJEKT Sp. z o.o. z Pszczyzny, w roku 2011 wody podziemne w rejonie składowiska klasyfikowane były w I i II klasie jakości. Na zakwalifikowanie wód do II klasy jakości wpływ miały nieznacznie podwyższone wartości przewodności elektrolitycznej właściwej oraz ogólnego węgla organicznego stwierdzone w piezometrze P3 (w latach 2006-2007 odnotowano najwyższe wartości tych parametrów). Niemniej, biorąc pod uwagę stan chemiczny wód, stwierdzono, że w zakresach dopuszczalnych dla dobrego stanu chemicznego wód mieszczą się wszystkie badane parametry we wszystkich piezometrach.

Również wyniki badań monitoringu prowadzonego w ramach monitoringu składowiska odpadów w Bądkach przez SGS EKO-PROJEKT Sp. z o.o. z Pszczyny, wykazały zarówno w roku 2010 jak i w roku 2011, że wody podziemne w piezometrze P4 charakteryzują się podwyższonymi wartościami przewodności elektrolitycznej właściwej oraz ogólnego węgla organicznego.

Z punktowych ognisk zanieczyszczeń istotnym zagrożeniem cechują się ogólnodostępne stacje paliw a także migracja substancji zanieczyszczających w rejonie tzw. „dzikich” wysypisk.

5.2 Powietrze atmosferyczne

Na obszarze powiatu kwidzyńskiego – zgodnie z obowiązującymi przepisami Ustawy *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) - monitoring jakości powietrza atmosferycznego prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Uzyskane wyniki stanowią podstawę dla określenia aktualnych parametrów jakościowych powietrza w skali regionu w ramach wykonywanej corocznie przez WIOŚ oceny jakości powietrza, która odnosi się do poszczególnych stref, wydzielonych z uwzględnieniem podziału administracyjnego kraju. Obecny układ stref obowiązuje od 2010 roku i zgodnie z nim powiat kwidzyński stanowi część Strefy pomorskiej oznaczonej kodem PL2202.

Ostatnia roczna ocena jakości powietrza dla województwa pomorskiego opublikowana była przez WIOŚ w 2012 roku. Dokument ten zawierał wyniki pomiarów zanieczyszczeń powietrza wykonanych w 2011 roku na obszarze całego województwa, przy czym na terenie powiatu kwidzyńskiego w analizowanym okresie czasu badania prowadzone były – analogicznie jak w roku 2010 - metodą pasywną w 2 punktach pomiarowych zlokalizowanych w Kwidzynie i w Prabutach. Pomiarów prowadzono pod kątem ochrony zdrowia w zakresie stężeń SO_2 , NO_2 oraz benzenu. Ponadto w analizowanym okresie czasu do sieci monitoringu została włączona także nowa automatyczna stacja monitoringu powietrza znajdująca się na terenie Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Kwidzynie przy ul. Sportowej. W 2011 roku w punkcie tym realizowane były metodą manualną pomiary stężeń PM_{10} , metali w pyle (Pb, Cd, Ni, As) oraz benzo(a)pirenu w pyle, a także automatyczny pomiar tlenków azotu, dwutlenku siarki i siarkowodoru.

Klasyfikacja przeprowadzona w oparciu o parametry kryterialne pod kątem ochrony roślin i opublikowana w *Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie pomorskim. Raport za rok 2011* pozwoliła na zaklasyfikowanie Strefy pomorskiej jako A w odniesieniu do: SO_2 , NO_x i O_3 (poziomy docelowe) oraz D2 w odniesieniu do O_3 (poziomy celów długoterminowych).

Na podstawie badań przeprowadzonych w 2011 roku pod kątem parametrów kryterialnych dla poszczególnych zanieczyszczeń pod kątem ochrony zdrowia Strefa pomorska została zaklasyfikowana jako A (poziom stężeń zanieczyszczeń nie przekracza poziomu dopuszczalnego) w odniesieniu do: SO_2 , NO_2 , CO, C_6H_6 , $\text{PM}_{2,5}$, Pb, As, Cd, Ni, jako A(D2) w odniesieniu do O_3 (co oznacza, że dla ozonu odnotowano niedotrzymanie poziomów w odniesieniu do celów długoterminowych) i jako C w odniesieniu do PM_{10} i B(a)P. Podkreślenia wymaga tu fakt, że chociaż dla Strefy pomorskiej analogiczne wyniki (pod względem klas dla poszczególnych zanieczyszczeń) odnotowano również w roku 2010, to jednak obserwowane na przestrzeni ostatnich lat średnie średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu w pyle PM_{10} ze wszystkich stacji województwa po raz pierwszy od 2007 roku wykazało tendencję spadkową (1,5 ng/m^3 w 2007 roku, 2,0 ng/m^3 w 2008 roku, 3,4 ng/m^3 w 2009 roku, 4,5 ng/m^3 w 2010 roku i 2,93 ng/m^3 w roku 2011). Co więcej, wysokie stężenia benzo(a)pirenu odnotowywane są jedynie w okresie grzewczym, natomiast latem spadają praktycznie do zera, co wiąże się bezpośrednio z faktem, że głównym źródłem benzo(a)pirenu w powietrzu jest niepełne spalanie paliw stałych, w tym przede wszystkim węgla i drewna odbywające się w paleniskach domowych, w tym w piecach kaflowych oraz otwartych kominkach.

W świetle przytoczonych powyżej informacji (przekroczone stężenia pyłu PM_{10} i benzo(a)pirenu w pyle) za główne czynniki wpływające niekorzystnie na stan powietrza atmosferycznego na obszarze

Strefy pomorskiej należy uznać niską emisję oraz emisję ze źródeł liniowych. Zarówno przestarzałe, niskosprawne indywidualne systemy grzewcze stosowane w budownictwie mieszkaniowym i w obiektach użyteczności publicznej, jak i wtórne pylenie z podłoża spowodowane stale zwiększającym się ruchem kołowym stanowią istotne źródło zanieczyszczenia powietrza pyłem. Jednocześnie, z punktu widzenia powiatu kwidzyńskiego wymierne znaczenie ekologiczne ma fakt, że stacja pomiarowa w Kwidzynie przy ul. Sportowej została umieszczona w klasie C pod kątem stężeń PM10 nie w związku z wynikami z analizy serii pomiarowej, ale na podstawie stosowanej obecnie metody obliczeniowej (klasyfikacja na podstawie percentyla 90,4% z serii pomiarowej).

Opisując stan aerosanitarny charakteryzowanej jednostki administracyjnej należy wspomnieć również o znaczeniu działalności przemysłowej realizowanej na obszarze całej Strefy pomorskiej i bezpośrednio w granicach powiatu kwidzyńskiego. Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w *Raporcie o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2010 roku*, spośród 20 największych zakładów funkcjonujących na terenie województwa pomorskiego (wśród nich znajduje się również International Paper - Kwidzyn Sp. z o.o.), żaden nie przekroczył dopuszczalnych poziomów emisji. Pomimo tego, wg GUS, na obszarze powiatu kwidzyńskiego w 2010 r. odnotowano największą na terenie całego województwa emisję zanieczyszczeń pyłowych ogółem z zakładów szczególnie uciążliwych (936 Mg/rok, w tym 99,6% zanieczyszczeń zostało zatrzymanych). Pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych ogółem z zakładów szczególnie uciążliwych powiat kwidzyński zajął drugie miejsce (1 688,4 tys. Mg/rok; 13,4% zanieczyszczeń zostało zatrzymanych – liczba ta nie uwzględnia zanieczyszczeń CO₂). Decydujące znaczenie w tej kwestii miała wyłącznie emisja z obszaru miasta Kwidzyna, które to w 2010 roku znajdowało się na ogólnopolskiej liście 150 miast o dużej skali zagrożenia środowiska emisją zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych. W skali wojewódzkiej, obejmującej 6 miast, Kwidzyn plasował się na drugim miejscu (emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych).

Reasumując powyższe należy podkreślić, że na terenie powiatu kwidzyńskiego w 2011 roku odnotowano jedynie przekroczenia stężeń bezno(a)pirenu (ponadnormatywne stężenia PM10 wynikają z zastosowania klasyfikacja na podstawie percentyla 90,4% z serii pomiarowej), który stanowi istotny czynnik zagrażający jakości powietrza w skali ogólnokrajowej, a którego wysokie stężenia uwarunkowane są sezonowym indywidualnym ogrzewaniem gospodarstw domowych na obszarach wiejskich. W świetle powyższego w dalszej perspektywie czasowej istotne znaczenie będzie miała rozbudowa zintegrowanego systemu ciepłowniczego oraz stosowanie ekologicznych źródeł ciepła, które to działania pozwolą na dalsze obniżanie stężeń tego parametru.

5.3 Hałas

Na terenie powiatu, hałas stanowi jedno ze źródeł zanieczyszczenia środowiska, wzrastające w ostatnich latach w związku z rozwojem, przede wszystkim komunikacji drogowej. Do głównych źródeł akustycznych zaburzeń środowiska należy: hałas komunikacyjny pochodzący od środków transportu oraz hałas przemysłowy (związany z zakładami produkcyjnymi, usługowymi, terenami budowy, miejscami rozrywki - dyskoteki). Hałas, szczególnie w porze nocnej, odczuwany jest przez mieszkańców jako jeden z najbardziej uciążliwych czynników wpływających ujemnie na środowisko i samopoczucie.

Hałas komunikacyjny

Na terenie powiatu, najbardziej narażonym obszarem na hałas komunikacyjny jest miasto Kwidzyn, ze względu na natężenie ruchu drogowego związanego z komunikacją mieszkańców miasta, jak również z transportem materiałów do zlokalizowanych na terenie miasta zakładów przemysłowych. Na pozostałym obszarze powiatu, hałas komunikacyjny ma minimalne znaczenie, z uwagi na wiejski charakter gmin oraz brak stałych źródeł hałasu.

W 2010 r. WIOŚ w Gdańsku prowadził pomiary natężenia hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w mieście Kwidzyn w 4 punktach pomiarowych: ul. Braterstwa Narodów, ul. Warszawska/Os. Piastowskie, ul. Chopina oraz ul. Daszyńskiego. Pomiary wykonane zostały w okresie wiosennym (1 doba w dni powszednie) oraz w okresie jesiennym (2 doby w dni powszednie oraz 1 doba podczas weekendu).

W wyniku analizy uzyskanych pomiarów, stwierdzono, że wartość równoważnego poziomu dźwięku A, dla czasu odniesienia T, wyrażonego wskaźnikiem hałasu $L_{Aeq, D}$ przekroczyła poziom 60dB w dwóch punktach pomiarowych (ul. Daszyńskiego i ul. Warszawska/Os. Piastowskie). Natomiast wartość równoważnego poziomu dźwięku A, dla czasu odniesienia T, wyrażonego wskaźnikiem hałasu $L_{Aeq, N}$ przekroczyła poziom 50dB w trzech punktach pomiarowych (ul. Daszyńskiego, ul. Warszawska/Os. Piastowskie i ul. Braterstwa Narodów). Maksymalny poziom dźwięku rzędu 86 dB (w porze dziennej) stwierdzono na ulicy Daszyńskiego, natomiast w porze nocnej poziom ten wynosił 82 dB w punkcie pomiarowym ul. Braterstwa Narodów.

Wyniki te wykazały przekroczenia dopuszczalnego poziomu określonego w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasów w środowisku (Dz. U. z 2007 r., Nr 120, poz. 826) dla pory dziennej (60 dB) oraz dla pory nocnej (50 dB) w badanych punktach pomiarowych za wyjątkiem ul. Braterstwa Narodów (pora dzienna) oraz ul. Chopina (pora dzienna i nocna).

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy stanowi zagrożenie o charakterze lokalnym, punktowym występując głównie na terenach sąsiadujących z zakładami produkcyjnymi, usługowymi, obiektami handlowymi. Poziom hałasu przemysłowego jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu, a jego uciążliwość zależy od funkcji urbanistycznej sąsiadujących z nim terenów. Również hałas o charakterze lokalnym może występować w rejonach miejsc kulturalno-rozrywkowych (np. dyskoteki).

W latach 2008-2012 trzykrotnie, na wniosek Starosty Kwidzyńskiego, WIOŚ dokonywał pomiarów hałasu do środowiska – dwa pomiary dotyczyły obiektów handlowych, jeden dyskoteki. Uzyskane wyniki, w każdym punkcie pomiarowym, wykazały przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (1 punkt) oraz dla terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej (2 punkty) określonego w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasów w środowisku (Dz. U. z 2007 r., Nr 120, poz. 826).

Dla kontrolowanych obiektów, po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego wszczętego z urzędu, Starosta Kwidzyński wydał decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu emitowanego do środowiska.

5.4 Promieniowanie elektromagnetyczne

W zakresie promieniowania elektromagnetycznego, istotne z punktu widzenia ochrony środowiska i zdrowia człowieka, jest promieniowanie niejonizujące, które obejmuje pola elektromagnetyczne w przedziale od 0 do 300 GHz. Źródłem tego rodzaju pól, na terenie powiatu, są:

- stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej i inne tego typu,
- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia: 400 kV, 110 kV oraz stacje transformatorowe WN i SN.

Stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej i inne tego typu

Najpoważniejszymi źródłami pól elektromagnetycznych na terenie powiatu są stacje bazowe telefonii komórkowej. Promieniowanie elektromagnetyczne generowane jest przez anteny stacji podczas ich

pracy, a częstotliwość emitowanych pól wynosi maksymalnie 2100 GHz. Wykaz oraz parametry funkcjonujących oraz planowanych stacji bazowych na terenie powiatu przedstawione zostały w tabeli 1.

Tabela 1 Wykaz emitorów pól elektromagnetycznych funkcjonujących oraz planowanych na terenie powiatu kwidzyńskiego

Lp.	Lokalizacja urządzenia	System	Operatorzy
Miasto Kwidzyn			
1.	ul. Katedralna 1	GSM900, UMTS2100 GSM900, GSM1800 UMTS2100	PTC S.A. POLKOMTEL S.A.
2.	ul. Miłosna 30 B	GSM900 UMTS2100	POLKOMTEL S.A.
3.	ul. Miłosna 30 A	GSM900	PTK CENTERTEL Sp. z o.o.
4.	ul. Miłosna 30, dz. nr 3/13	GSM900	PTC S.A.
5.	ul. Lotnicza 1, teren IP S.A. w Kwidzynie	GSM900,	POLKOMTEL S.A.
6.	ul. Lotnicza 5, dz. nr 5/68	UMTS900 UMTS2100	P4 Sp. z o.o.
7.	ul. Lotnicza, dz. nr 5/66	GSM900 GSM1800 UMTS2100 CDMA450	PTK CENTERTEL Sp. z o.o.
8.	ul. Południowa 14A, dz. nr 1/13	GSM900 GSM1800 UMTS2100 CDMA450	NORDISK POLSKA Sp. z o.o. POLKOMTEL S.A.
9.	ul. Południowa 14A	GSM900 GSM1800 UMTS2100	PTC S.A.
10.	ul. Południowa 14	UMTS900 LTE1800	AERO 2 Sp. z o.o. MOBYLAND Sp. z o.o.
11.	ul. Toruńska 21	GSM900	POLKOMTEL S.A.
12.	ul. Sportowa 1	GSM900 UMTS900 UMTS2100	P4 Sp. z o.o.
13.	ul. Słowackiego 18, dz. nr 369/2	GSM900	POLKOMTEL S.A.
14.	ul. Staszica 50	GSM900 GSM1800 UMTS2100	PTK CENTERTEL Sp. z o.o.
15.	ul. Piłsudskiego 45	GSM900, UMTS900 UMTS2100 GSM900, GSM1800 UMTS2100	P4 Sp. z o.o. PTK CENTERTEL Sp. z o.o.
16.	ul. Kopernika 5	GSM900, UMTS2100	PTC S.A.
17.	ul. Owcza 7	GSM900 GSM1800 UMTS2100	POLKOMTEL S.A. PTC S.A. PTK CENTERTEL Sp. z o.o.
18.	ul. Długa 44	GSM900 UMTS2100	P4 Sp. z o.o.
Miasto i Gmina Prabuty			
1.	ul. Kuracyjna 30	UMTS2100	PTC S.A.
2.	ul. Sanatoryjna 19	GSM900	PTC S.A.
3.	ul. Warszawska 19	UMTS900 LTE1800	AERO 2 Sp. z o.o. MOBYLAND Sp. z o.o.
4.	ul. Daszyńskiego 23	GSM900, GSM1800	PTK CENTERTEL Sp. z o.o.

Lp.	Lokalizacja urządzenia	System	Operatorzy
		GSM900 GSM900	PTC S.A. POLKOMTEL S.A.
5.	ul. Kamienna 19	GSM900	PTC S.A.
6.	dz. Nr 4/3	GSM900	POLKOMTEL S.A.
7.	dz. Nr 219	GSM900, UMTS900 UMTS2100	P4 Sp. z o.o.
8.	Rodowo 27 (Slr Zrit)	CDMA420 GSM900	NORDISK POLSKA Sp. z o.o. PTK CENTERTEL Sp. z o.o.
9.	Rodowo (obiekt TP EMITEL)	CDMA420	NORDISK POLSKA Sp. z o.o.
10.	Antonin – dz. Nr 48	GSM900	POLKOMTEL S.A.
Gmina Kwidzyn			
1.	Szadowo	GSM900	POLKOMTEL S.A.
Gmina Ryjewo			
1.	ul. Różana 8 (komin cegielni)	GSM900, GSM1800 GSM900 GSM900	PTK CENTERTEL Sp. z o.o. POLKOMTEL S.A. PTC Sp. z o.o.
2.	Straszewo – dz. nr 332/7	GSM900	POLKOMTEL S.A.
3.	Straszewo – dz. nr 140	GSM900	PTC S.A.
4.	Trzciano	GSM900	PTK CENTERTEL Sp. z o.o.
Gmina Gardeja			
1.	dz. Nr 51	GSM900	PTC S.A.
2.	Kalmuzy	GSM900	POLKOMTEL S.A.
3.	dz. Nr 801	GSM900, UMTS900	P4 Sp. z o.o.
4.	dz. nr 795	GSM900	PTK CENTERTEL Sp. z o.o.
5.	Czarne Górne	GSM900	PTC S.A.
6.	Jaromierz	GSM900 GSM900	PTK CENTERTEL Sp. z o.o. POLKOMTEL S.A.
7.	Morawy	GSM900 GSM900	PTK CENTERTEL Sp. z o.o. PTC S.A.
8.	Wandowo – dz. Nr 96/6	GSM900	POLKOMTEL S.A.
Gmina Sadlinki			
1.	Olszanica – dz. Nr 308/4	GSM900	PTC S.A.

Źródło: Urząd Miejski w Kwidzynie, Urząd Gminy w Sadlinkach, www.uke.gov.pl

Zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymywania tych sposobów, Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz. 1883), użytkownicy instalacji emitujące pole elektromagnetyczne zobowiązani są do wykonywania pomiarów pól elektromagnetycznych w otoczeniu tych instalacji bezpośrednio po ich uruchomieniu oraz każdorazowo w razie zmiany warunków pracy instalacji, o ile zmiany te mogą mieć wpływ na zmianę poziomów pól elektromagnetycznych, którego źródłem jest ta instalacja.

Wg danych UKE (www.uke.gov.pl), na terenie powiatu zlokalizowane są również 3 stacje nadawcze programów radiowych tj. Radio Gdańsk Regionalne, RMF FM MAXXX oraz Radio Maryja emitowane z dwóch nadajników.

Ponadto przez teren powiatu przebiegają (wg danych UKE) 102 linie radiowe (systemów służby stałej typu punkt-punkt stosowanych do celów komunikacji bezprzewodowych) pracujące w paśmie 7-38 GHz, należących do operatorów wymienionych w tabeli poniżej, wykorzystywanych m. in. do połączenia stacji bazowych telefonii komórkowej z infrastrukturą operatorów lub do transmisji danych – sieć Internet, sieci wewnętrzne pomiędzy centralą i oddziałami (tabela 2).

Tabela 2 Wykaz linii radiowych przebiegających przez teren powiatu

Operator	Liczba linii radiowych
AERO 2 Sp. z o.o.	2
GTS Poland Sp. z o.o.	4

Operator	Liczba linii radiowych
Netia S.A.	8
P4 Sp. z o.o.	9
POLKOMTEL S.A.	34
Polska Telefonia Cyfrowa S.A.	18
Polska Telefonia Komórkowa „Centertel” Sp. z o. o.	22
TP EmiTel Sp. z o.o.	5
Razem	102

Źródło: www.uke.gov.pl

Na obszarze powiatu pomiary poziomów pól elektromagnetycznych emitowanych do środowiska wykonane zostały w 2010 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Pomiary prowadzone były w punktach pomiarowych w: Mieście Kwidzynie (ul. Słowiańska) oraz w gminach Sadlinki i Gardeja. Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz uzyskanych dla poszczególnych punktów pomiarowych wynosiła: w mieście Kwidzyn 0,23 V/m, dla gminy Sadlinki: 0,12 V/m oraz dla gminy Gardeja: 0,29 V/m.

W wyniku przeprowadzonych pomiarów nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnej poziomów pól elektromagnetycznych tj. wartości 7 V/m, określonej w załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych pól (Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz. 1883).

Elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia oraz stacje transformatorowe

Przez obszar powiatu przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 400 kV, tworzące część krajowego systemu elektroenergetycznego relacji (na terenie województwa): Słupsk – Lębork – Żarnowiec – Wejherowo – Gdańsk – Malbork - Kwidzyn oraz linie 110 kV, które dostarczają energię do 2 Głównych Punktów Zasilających 110/15 kV zlokalizowanych w Kwidzynie (Kwidzyn Północ i Kwidzyn Celuloza). Ponadto na terenie powiatu funkcjonuje szereg stacji transformatorowych.

Nie prowadzono badań poziomu pól elektromagnetycznych od liniowych źródeł promieniowania na terenie powiatu. Należy jednak zaznaczyć, że linie wysokiego napięcia ograniczają wykorzystanie gospodarcze terenów położonych w rejonie ich przebiegu tj. dla linii 110 kV ograniczenia występują w pasach o szerokości 19 m od osi oraz 35 m od osi dla linii 400 kV.

5.5 Poważne awarie i zagrożenia naturalne

Awarie infrastruktury technicznej i przemysłowej jak również katastrofy wywołane przez siły natury mogą stanowić bezpośrednie zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi oraz dla jakości środowiska przyrodniczego powodując tym samym konieczność podejmowania szeregu różnorodnych działań mających na celu zapewnienie lokalnym społecznościom bezpieczeństwa.

Z punktu widzenia ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz ochrony środowiska znacznie korzystniejszym rozwiązaniem jest zapobieganie wystąpieniu poważanej awarii i/ lub zagrożenia naturalnego niż minimalizowanie ich skutków. Niemniej jednak prewencja wiąże się również z przewidywaniem skali i skutków potencjalnych zagrożeń oraz metod ich zwalczania.

Z informacji przekazanych przez Starostwo Powiatowe w Kwidzynie, w tym z zapisów będących przedmiotem treści *Planu Zarządzania Kryzysowego Powiatu Kwidzińskiego* (2010 r.), wynika, że na terenie charakteryzowanej jednostki administracyjnej mogą wystąpić zarówno zdarzenia

spowodowane działalnością człowieka, w tym określane mianem poważnej awarii (w rozumieniu tego terminu zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.)), jak również - wskutek działania sił natury - mogą mieć miejsce sytuacje określane jako zagrożenia naturalne. Prawdopodobne jest również wystąpienie zagrożeń wywołanych w następstwie kumulacji i współdziaływania wyżej wymienionych czynników.

Prawdopodobieństwo wystąpienia na obszarze powiatu kwidzińskiego poszczególnych grup i/lub rodzajów zagrożeń w oparciu o pięciostopniową skalę (prawdopodobieństwo wystąpienia: bardzo rzadkie, rzadkie, możliwe, prawdopodobne, bardzo prawdopodobne; konsekwencje wystąpienia: nieistotne, małe, średnie, duże, katastrofalne) przedstawiono w tabeli 3. Kolorami określono zależność pomiędzy prawdopodobieństwem wystąpienia danego zdarzenia i jego skutkami (kolor niebieski – zagrożenie minimalne, kolor zielony – zagrożenie małe, kolor żółty – zagrożenie średnie, kolor czerwony – zagrożenie duże).

Tabela 3 Ranking poziomu ryzyka wystąpienia poszczególnych grup i/lub rodzajów zagrożeń

GRUPA ZAGROŻEŃ	RODZAJ ZAGROŻENIA	MOŻLIWOŚĆ WYSTĄPIENIA	KONSEKWENCJE WYSTĄPIENIA
KATASTROFY	Katastrofa budowlana	prawdopodobne	Katastrofalne
	Katastrofa drogowa	rzadkie	Średnie
	Katastrofa kolejowa	rzadkie	Duże
KATASTROFY NATURALNE	Huragan	możliwe	Małe
	Upały	prawdopodobne	Nieistotne
	Gradobicie	prawdopodobne	Nieistotne
	Mróz	możliwe	Duże
	Intensywne opady śniegu	możliwe	Duże
	Powódź (opadowa, roztopowa, zatorowa)	bardzo prawdopodobne	Duże
POŻARY	Pożary (w tym pożary obiektów w których stosuje się, magazynuje lub przerabia materiały niebezpieczne)	bardzo prawdopodobne	Duże
SKAŻENIA	Skażenia promieniotwórcze	możliwe	Katastrofalne
	Skażenia chemiczne		
	Skażenia biologiczne i bakteriologiczne środowiska		
	Skażenia – poważne awarie (powodujące zagrożenie dla środowiska)		
EPIDEMIE	Epidemie chorób zakaźnych	bardzo rzadkie	Katastrofalne
	Zatrucia pokarmowe		
	Epidemie chorób zakaźnych zwierząt		
ZAKŁÓCENIA BEZPIECZEŃSTWA I PORZĄDKU PUBLICZNEGO	Bunt więźniów w zakładzie karnym	bardzo rzadkie	Nieistotne
	Zakłócenia porządku i bezpieczeństwa publicznego podczas imprez masowych		
TERRORYZM	Zamach bombowy	bardzo rzadkie	Katastrofalne
	Bioterroryzm		
AWARIE TECHNICZNE	Awarie zasilania w wodę o znaczących skutkach dla miasta Kwidzyna	możliwe	Nieistotne
	Awarie techniczne sieci elektroenergetycznej		
	Awarie techniczne sieci ciepłowniczej		
	Awarie techniczne sieci gazowej		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zarządzania Kryzysowego Powiatu Kwidzyńskiego, Kwidzyn, 2010 r.

Z informacji zamieszczonych w powyższej tabeli wynika, że zagrożeniami o najwyższym stopniu ryzyka dla terenu powiatu kwidzyńskiego są:

- pożary (w tym pożary obiektów w których stosuje się, magazynuje lub przerabia materiały niebezpieczne),
- powódzie,
- katastrofy budowlane,
- skażenia (w tym skażenia wywołane poważnymi awariami).

W 2011 r. została opracowana „Wstępna Ocena Ryzyka Powodziowego”, która stanowi jeden z dokumentów planistycznych wymaganych Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. Dyrektywa Powodziowa). Opracowany dokument ma za zadanie wyznaczenie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, tj. na których istnieje znaczące ryzyko powodziowe lub na których wystąpienie dużego ryzyka jest prawdopodobne. Zgodnie z zapisami dokumentu, dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego zostaną wykonane do dnia 22 grudnia 2013 r. dokładne mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego. Na terenie powiatu kwidzyńskiego, wg „Wstępnej Oceny...” do opracowania wymienionych map zostały wyznaczone rzeki: Wisła, Gardęga oraz Liwa.

Odrębną kwestię stanowi także odbywający się po drogach i szlakach kolejowych powiatu transport substancji niebezpiecznych. Z informacji zawartych w *Planie Reagowania Kryzysowego Województwa Pomorskiego* (2008 r.) wynika, że największe zagrożenie w tym zakresie dotyczy dróg nr 55 relacji Nowy Dwór Gdański – Malbork – Kwidzyn – Grudziądz – Stolno i nr 521 z Kwidzyna do Prabut oraz szlaków kolejowych: z Kwidzyna do Prabut oraz przebiegających południkowo przez obszar powiatu dróg kolejowych prowadzących do Sztumu.

W świetle przytoczonych informacji należy podkreślić, że w latach 2009 – 2011 na obszarze powiatu kwidzyńskiego nie odnotowano zdarzeń o charakterze awarii technicznych i katastrof naturalnych. Według danych opublikowanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zarówno w 2009 jak i w 2010 roku na obszarze charakteryzowanej jednostki administracyjnej nie miały miejsca również poważne awarie i zdarzenia o znamionach poważnej awarii, których ryzyko wystąpienia m.in. wynika z funkcjonowania w Kwidzynie jednego zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii: International Paper – Kwidzyn Sp. z o.o. oraz innych zakładów, magazynujących i stosujących substancje niebezpieczne – znajdujących się w gestii KPPSP w Kwidzynie, dla których opracowane zostały plany operacyjno – ratownicze.

5.6 Przyroda i krajobraz

Lasy

Powiat kwidzyński charakteryzuje się stosunkowo niskim wskaźnikiem lesistości. Wartość tego parametru, według stanu na dzień 31.12.2010 roku (GUS, Bank Danych Lokalnych), wynosiła 22,8%, podczas gdy w skali wojewódzkiej kształtowała się na poziomie 36,2%, a w skali ogólnokrajowej 29,2%. Generalnie jednak na uwagę zasługuje fakt, że w stosunku do analogicznego okresu roku 2009 na obszarze powiatu odnotowano wzrost wskaźnika lesistości na poziomie około 0,2 punktu procentowego. Zjawisko to uwarunkowane było przeprowadzonymi zalesieniami, których powierzchnia objęła w 2010 roku łącznie 33,5 ha (z czego 32,5 ha w strukturze własności prywatnej).

W strukturze własnościowej powierzchni gruntów leśnych zdecydowaną większość stanowiły grunty leśne publiczne (18 485 ha), natomiast powierzchnia gruntów leśnych prywatnych wynosiła 1 080,6 ha (1 233,6 ha w roku 2011). Lasy zajmowały 19 002,5 ha, w tym lasy publiczne - 17 921,9 ha.

Jednostką sprawującą nadzór nad przeważającą częścią publicznych gruntów leśnych (18 401,8 ha) oraz nad większościami lasów prywatnych (886 ha w 2010 r. i 887 ha w 2011 r.) jest Nadleśnictwo Kwidzyn (pozostała powierzchnia lasów prywatnych znajdowała się w gestii Nadleśnictwa Susz). Dominującymi typami siedlisk w lasach powiatu kwidzyńskiego są: las mieszany świeży (LMśw), las świeży (Lśw) i bór mieszany świeży (BMśw).

Obszary i obiekty podlegające ochronie prawnej

Na terenie powiatu kwidzyńskiego tereny prawnie chronione zajmują powierzchnię 25 823,88 ha (za wyjątkiem Natura 2000), co stanowi 30,9% powierzchni całkowitej powiatu. Występujące tereny i obiekty chronione są zróżnicowane pod względem form. Są to rezerwy przyrody, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, obszary sieci Natura 2000 i pomniki przyrody. Charakterystykę poszczególnych form ochrony przyrody przedstawiono poniżej.

Rezerwy przyrody:

- Kwidzyńskie Ostnice – rezerwat florystyczny utworzony w 1966r., o powierzchni 2,56 ha, zlokalizowany w granicach administracyjnych gminy Kwidzyn;
- Jezioro Liwieniec – rezerwat faunistyczny utworzony w 1967 r., o powierzchni 82,8 ha, zlokalizowany w granicach administracyjnych gminy miejsko – wiejskiej Prabuty;

Obszary chronionego krajobrazu:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Białej Góry (położony na terenie gmin Ryjewo i Sztum; jego całkowita powierzchnia to 3 971 ha, z czego 518 ha znajduje się w granicach administracyjnych powiatu kwidzyńskiego);
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kwidzyńskiej (położony na terenie gmin Kwidzyn, Ryjewo i Sadlinki, obejmuje swoim zasięgiem powierzchnię 1 597 ha);
- Ryjewski Obszar Chronionego Krajobrazu (zlokalizowany na terenach gmin Kwidzyn, Ryjewo i Sztum, zajmuje powierzchnię 3 065 ha, z czego 3 025 ha znajduje się w granicach administracyjnych powiatu kwidzyńskiego);
- Sadliński Obszar Chronionego Krajobrazu (położony na terenach gmin Gardeja, Sadlinki, Kwidzyn i miasta Kwidzyna, jego powierzchnia całkowita to 6 879 ha);
- Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Dzierżoń (zlokalizowany na obszarze gmin Mikołajki Pomorskie, Stary Targ i Prabuty, zajmuje łącznie 5 630 ha, z czego 1 603 ha znajdują się w granicach administracyjnych powiatu kwidzyńskiego);
- Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy (w całości położony jest na terenie gminy Prabuty, zajmuje obszar o powierzchni 1 372 ha);
- Morawski Obszar Chronionego Krajobrazu (obejmujący swoim zasięgiem tereny gmin Gardeja, Prabuty, Kwidzyn i miasta Kwidzyna i zajmujący powierzchnię 10 700 ha).

Użytki ekologiczne:

- gmina Gardeja (powierzchnia użytku wynosi 36,7 ha; przedmiotem ochrony są tereny bagienne i łąka śródleśna);
- gmina Sadlinki (miejscowość Glina, powierzchnia użytku wynosi 4,18 ha, przedmiotem ochrony są lasy łęgowe);
- Strzeblowe Oczka (użytek o powierzchni 3,64 ha położony jest w granicach administracyjnych gminy Ryjewo; został utworzony w celu zachowania strzebli błotnej i biocenoz torfowych).

Poza ochroną obszarową na terenie powiatu kwidzyńskiego realizowana jest również ochrona pojedynczych obiektów lub zespołów obiektów przyrody ożywionej i nieożywionej – w tym aspekcie ochroną prawną objętych jest 117 pomników przyrody (Miasto Kwidzyn – 43, Gmina Kwidzyn – 10, Gmina Gardeja – 23, Miasto i Gmina Prabuty – 24, Gmina Ryjewo – 7, Gmina Sadlinki – 10).

Cześć powiatu włączona jest także do europejskiej sieci Natura 2000. Obszarami tej sieci, obejmującymi swoim zasięgiem poszczególne rejonory charakteryzowanej jednostki administracyjnej, są:

- Dolina Dolnej Wisły (PLB040003),
- Dolna Wisła (PLH220033),
- Mikołajki Pomorskie (PLH220076).

Tereny zieleni urządzonej

Na strukturę zieleni urządzonej powiatu kwidzyńskiego składają się przede wszystkim parki spacerowo – wypoczynkowe (o łącznej powierzchni 67 ha), zieleńce (59,7 ha), nasadzenia zieleni ulicznej (74,5 ha) a także strefy zieleni osiedlowej (53,9 ha) i cmentarza (41,4 ha). Odnotowana przez GUS wg stanu na dzień 31.12.2010 r. sumaryczna powierzchnia wymienionych powyżej form zieleni urządzonej na terenie charakteryzowanej jednostki administracyjnej była większa w stosunku do analogicznego okresu roku 2009 o 4,2 ha i wiązała się ze wzrostem terenów zagospodarowanych jako zieleńce.

5.7 Gleby i powierzchnia terenu

W strukturze rodzajowej gleb powiatu kwidzyńskiego dominujący udział mają gleby brunatne wylugowane, gleby bielcowe wytworzone z piasków gliniastych na glinach i piasków całkowitych a także - położone w dolinie Wisły zaliczane do najżyźniejszych gleb w Polsce - mady pochodzenia aluwialnego, wśród których przeważają mady brunatne i szarobrunatne, rzadziej czarne ziemie, ciężkie, głębokie i średnio głębokie.

Takie wykształcenie gleb występujących na obszarze powiatu kwidzyńskiego – zarówno pod względem ich typów, rodzajów jak i klas bonitacyjnych – jest ściśle powiązane z budową geologiczną i geomorfologią charakteryzowanej jednostki administracyjnej jak również z warunkami klimatycznymi występującymi na jej obszarze. Wpływa również w sposób bezpośredni na kierunki zagospodarowania i wykorzystania gleb, wśród których dominujące znaczenie ma produkcja rolnicza. Czynnikiem szczególnie istotnym dla działalności rolnej prowadzonej na obszarze powiatu kwidzyńskiego jest wspomniana już powyżej struktura bonitacyjna – z informacji uzyskanych ze Starostwa Powiatowego w Kwidzynie (tabela 4) wynika, że dominujący udział w bonitacji użytków rolnych mają odpowiednio gleby IV i III klasy. Gleby najwyższych klas – I i II (wykształcone jako mady) położone są w dolinie Wisły i na północ od miasta Kwidzyna.

Tabela 4 Powierzchnia klas bonitacyjnych w strukturze gruntów ornych, pastwisk, łąk i gruntów leśnych na obszarze powiatu kwidzyńskiego wg stanu na dzień 01.03.2012 r.

KLASA BONITACYJNA	POWIERZCHNIA [ha]
Grunty leśne	
Ls I	0,1349
LsII	1,08
LsIII	38,4489
LsIV	276,7893
LsV	420,8714
LsVI	396,6325
suma	1 133,957
Łąki	
ŁI	7,83
ŁII	523,6317
ŁIII	2 059,788
ŁIV	2 760,811
ŁV	1 056,121

KLASA BONITACYJNA	POWIERZCHNIA [ha]
ŁVI	267,6052
suma	6 675,786
Pastwiska	
PsI	0,81
PsII	193,6848
PsIII	1 263,741
PsIV	2 711,306
PsV	814,697
PsVI	444,3349
suma	5 428,574
Grunty orne	
RI	197,7251
RII	2 472,8267
RIIIa	4 718,6284
RIIIb	7 880,7513
RIVa	14 550,7120
RIVb	4 913,4495
RV	4 177,117
RVI	2 190,2172
suma	41 101,4272

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Starostwa Powiatowego w Kwidzynie

Pomimo występowania na obszarze powiatu korzystnych parametrów środowiska glebowego, działalność człowieka doprowadziła również do wykształcenia utworów antropogenicznych, powstałych wskutek zmian użytkowania powierzchni ziemi w aspekcie działalności bytowej, gospodarczej i agrotechnicznej. W następstwie powyższego na terenie całego powiatu, a szczególnie na obszarach poddanych najintensywniejszej presji (obszary miejskie, obszary wzmożonej działalności przemysłowej) odnotowano występowanie szeregu form degradacji pokrywy glebowej (np. nasypy komunikacyjne, składowiska odpadów), których konsekwencją jest wytworzenie gleb o zmienionym profilu i właściwościach fizykochemicznych.

Na podstawie danych dostępnych na etapie opracowywania niniejszego dokumentu scharakteryzowanie gleb powiatu kwidzyńskiego jest trudne, jako że ostatnie badania jakości gleby i ziemi na obszarze charakteryzowanej jednostki administracyjnej zostały przeprowadzone w 2005 roku przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach i były one związane z realizowanym w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska badaniem chemizmu gleb ornych Polski. Badania te w odniesieniu do obszaru omawianej jednostki administracyjnej miały charakter punktowy – objęły bowiem 1 stanowisko kontrolno - pomiarowe zlokalizowane w miejscowości Gniewskie Pole w gminie Kwidzyn. W badanym profilu glebowym stwierdzono występowanie gleb wykształconych jako mady brunatne, zaliczanych do kompleksu pszennego dobrego oraz do klasy bonitacyjnej IIIa. Uzyskane w 2005 roku wyniki odniesione zostały do wyników odnotowanych w latach 1995 i 2000 (załącznik 1) i przedstawione w publikacji *Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005 – 2007* (IUNG, Puławy 2008 r.).

Przeprowadzone badania wskazują na istnienie niewielkich różnic w zawartości pierwiastków chemicznych czy też pewnych właściwości badanej gleby, które można wytłumaczyć dopływem do gleby niektórych pierwiastków z atmosfery, procesami ługowania pierwiastków z warstwy powierzchniowej w głąb gleby, wapnowaniem, nawożeniem organicznym i mineralnym oraz innymi zabiegami rolniczymi. Podkreślenia wymaga fakt, że zaistniałe zmiany nie wpłynęły w sposób zasadniczy na wartość i przydatność rolniczą badanych gleb. Należy w tym miejscu także pamiętać, że sytuacja ta dotyczy zaledwie jednego punktu w skali całego powiatu i nie może stanowić podstawy dla sformułowania kompleksowej oceny stanu środowiska gruntowego omawianej jednostki administracyjnej, szczególnie, że dotyczyła tylko i wyłącznie gruntów ornych.

Reasumując powyższe, w chwili obecnej jakościowe rozpoznanie środowiska glebowego powiatu kwidzyńskiego nie jest możliwe.

5.8 Zasoby kopalin

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w *Bilansie zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce według stanu na dzień 31 XII 2010 r.* (PIG - PIB) na obszarze powiatu kwidzyńskiego znajdowało się 26 (złoże Jałowiec jest jednym złożem, w obrębie którego współwystępują dwa rodzaje kopalin: piaski i torfy) złóż kopalin pospolitych, spośród których zdecydowaną większość stanowiły złoża piasków i żwirów (20). Poza nimi odnotowano również występowanie 3 złóż surowców ilastych ceramiki budowlanej, 2 złóż piasków kwarcowych do produkcji betonów komórkowych i cegły wapienno – piaskowej oraz po jednym złożu kredy i torfów.

Oszacowane zasoby geologiczne – bilansowe złóż kopalin występujących w granicach administracyjnych powiatu kwidzyńskiego kształtowały się na poziomie 7 420,6 tys. ton (piaski i żwiry oraz kreda) i 13 398,5 tys. m³ (piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych i cegły wapienno – piaskowej, torfy oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej), przy czym udział zasobów przemysłowych w ogólnej wielkości zasobów wynosił odpowiednio: 4 598 tys. ton i 503,5 tys. m³.

Spśród złóż zlokalizowanych na obszarze powiatu kwidzyńskiego i wymienionych w *Bilansie...* :

- 6 było eksploatowanych (w tym: 5 złóż piasków i żwirów oraz 1 złożo, w obrębie którego współwystępują piaski i torfy);
- 4 było złożami zagospodarowanymi, eksploatowanymi okresowo;
- 6 było złożami zaniechanymi;
- 7 było złożami rozpoznаныmi szczegółowo;
- 3 było złożami rozpoznаныmi wstępnie.

Wartość eksploatacji złóż piasków i żwirów wyniosła 153 tys. ton, natomiast torfów – 1,1 tys. m³.

W roku 2010 (tabela 5), w porównaniu z rokiem 2009 (tabela 6), liczba złóż występujących na obszarze powiatu kwidzyńskiego wymienionych w *Bilansie...* wzrosła o 2 (Olszanica XI i Bronisławowo I). Pomimo tego faktu w 2009 r. eksploatacji poddano większą ilość złóż (9), co wiązało się z uruchomieniem wydobycia piasków z 2 złóż eksploatowanych okresowo (Olszanica I i Olszanica II). Generalnie jednak wydobycie piasków i żwirów odnotowane w 2009 r. było mniejsze w porównaniu do roku 2010 o 59 tys. ton. Odwrotną tendencję zaobserwowano natomiast w przypadku wydobycia torfów – ich eksploatacja wyniosła w 2009 roku 12,7 tys. m³ (w stosunku do 1,1 tys. m³ w 2010 roku).

Na uwagę zasługuje też dysproporcja pomiędzy zasobami geologicznymi – bilansowymi złóż piasków i żwirów określonymi dla analizowanych horyzontów czasowych. W 2010r. wielkość zasobów geologicznych – bilansowych dla wymienionych wyżej złóż kopalin (piasków i żwirów) kształtowała się na poziomie 7 416 tys. ton, natomiast w 2009 r. wartość ta wynosiła 3 808 tys. ton. Przyrost zasobów w postaci 3 608 tys. ton należy wytłumaczyć:

- włączeniem do *Bilansu...* dwóch nowo udokumentowanych złóż (Bronisławowo I i Olszanica XI)
- weryfikacją i aktualizacją zasobów złoża Gonty (z 121 tys. ton w 2009 r. do 3 507 tys. ton w 2010 r.) uwarunkowaną powiększeniem obszaru złoża.

Tabela 5 Zestawienie informacji na temat złóż kopalin występujących na obszarze powiatu kwidzyńskiego wg stanu na dzień 31.12.2010 r.

Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby [tys. t] lub [tys. m ³]		Wydobycie [tys. t] lub [tys. m ³]
			geologiczne - bilansowe	przemysłowe	
<i>Gmina Sadlinki</i>					

Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby [tys. t] lub [tys. m ³]		Wydobycie [tys. t] lub [tys. m ³]
			geologiczne - bilansowe	przemysłowe	
Białki	PiŻ	R	194	-	-
Bronisławowo I	PiŻ	R	115	-	-
Olszanica I	PiŻ	T	437	437	-
Olszanica II	PiŻ	T	145	12	-
Olszanica IV	PiŻ	Z	248	-	-
Olszanica IX	PiŻ	E	85	-	9
Olszanica V(*)	PiŻ	R	356	-	-
Olszanica VII	PiŻ	T	94	-	-
Olszanica VIII	PiŻ	E	71	-	8
Olszanica X	PiŻ	E	154	-	8
Olszanica XI	PiŻ	R	163	-	-
Sadlinki	PK(b)	P	5479	-	-
Sadlinki – Biała	PK(c)	P	6766	-	-
Gmina miejsko – wiejska Prabuty					
Gonty	PiŻ	E	3507	3507	92
Gonty I	PiŻ	R	287	-	-
Łebieniec (*)	PiŻ	Z	119	-	-
Rodowo	KR	Z	4,6	-	-
Gmina Ryjewo					
Jałowiec	PiŻ	E	55	55	5
	TO	E	127,5	127,5	1,1
Ryjewo	IB	Z	-	-	-
Gmina Kwidzyn					
Brokowo	IB	P	302	-	-
Kamionka	PiŻ	Z	433	-	-
Kamionka II	PiŻ	T	253	147	
Kamionka III	PiŻ	R	440	440	
Podzamcze	PiŻ	R	152	-	-
Podzamcze II	PiŻ	E	108	-	31
Miasto Kwidzyn					
Rozpędziny	IB	Z	724	376	-

Źródło: Bilans zasobów kopaliny i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31 XII 2010 r.; PIG-PIB, Warszawa, 2011 r.

Objaśnienia:

Rodzaj kopaliny:

PiŻ – piaski i żwiry; zasoby i wydobyte w [tys. t]

(*) – złoża zawierające piasek ze żwirem

PK(b) – piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych; zasoby i wydobyte w [tys. m³];

PK(c) – piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno – piaskowej; zasoby i wydobyte w [tys. m³];

KR – kreda; zasoby i wydobyte w [tys. t];

TO – torfy; zasoby i wydobyte w [tys. m³]

IB – surowce ilaste ceramiki budowlanej; zasoby i wydobyte w [tys. m³];

Stan zagospodarowania złoża:

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A+B+C₁);

P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie (w kat. C₂+D);

T – złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo;

Z – złoża, z którego wydobyte zostało zaniechane;

E – złoża eksploatowane;

Tabela 6 Zestawienie informacji na temat złóż kopaliny występujących na obszarze powiatu kwidzińskiego wg stanu na dzień 31.12.2009 r.

Nazwa złoża	Rodzaj	Stan	Zasoby [tys. t] lub [tys. m ³]	Wydobyte
-------------	--------	------	--	----------

			geologiczne - bilansowe	przemysłowe	
Gmina Sadlinki					
Białki	PiŻ	R	194	-	-
Olszanica I	PiŻ	T	437	437	2
Olszanica II	PiŻ	T	145	12	11
Olszanica IV	PiŻ	Z	248	-	-
Olszanica IX	PiŻ	E	94	-	4
Olszanica V(*)	PiŻ	R	356	-	-
Olszanica VII	PiŻ	T	94	-	-
Olszanica VIII	PiŻ	E	79	-	14
Olszanica X	PiŻ	E	163	-	4
Sadlinki	PK(b)	P	5479	-	-
Sadlinki – Biała	PK(c)	P	6766	-	-
Gmina miejsko – wiejska Prabuty					
Gonty	PiŻ	E	121	-	36
Gonty I	PiŻ	R	287	-	-
Łebieniec (*)	PiŻ	Z	119	-	-
Rodowo	KR	Z	4,6	-	-
Gmina Ryjewo					
Jałowiec	PiŻ	E	60	60	9
	TO	E	128,6	128,9	12,7
Ryjewo	IB	Z	-	-	-
Gmina Kwidzyn					
Brokowo	IB	P	302	-	-
Kamionka	PiŻ	Z	433	-	-
Kamionka II	PiŻ	T	253	147	
Kamionka III	PiŻ	R	440	440	
Podzamcze	PiŻ	R	152	-	-
Podzamcze II	PiŻ	E	133	-	14
Miasto Kwidzyn					
Rozpędziny	IB	Z	724	376	-

Źródło: Bilans zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31 XII 2010 r.; PIG-PIB, Warszawa, 2011 r.

Objaśnienia:

Rodzaj kopaliny:

PiŻ – piaski i żwiry; zasoby i wydobycie w [tys. t]

(*) – złoża zawierające piasek ze żwirem

PK(b) – piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych; zasoby i wydobycie w [tys. m³];

PK(c) – piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno – piaskowej; zasoby i wydobycie w [tys. m³];

KR – kreda; zasoby i wydobycie w [tys. t];

TO – torfy; zasoby i wydobycie w [tys. m³]

IB – surowce ilaste ceramiki budowlanej; zasoby i wydobycie w [tys. m³];

Stan zagospodarowania złoża:

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A+B+C₁);

P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie (w kat. C₂+D);

T – złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo;

Z – złoża, z którego wydobycie zostało zaniechane;

E – złoża eksploatowane;

5.9 Gospodarowanie odpadami

Źródłem powstawania odpadów na terenie powiatu kwidzyńskiego jest sektor komunalny oraz sektor gospodarczy.

Sektor komunalny

Na terenie powiatu funkcjonuje system zbierania odpadów niesegregowanych oraz system selektywnego zbierania (tworzywa sztuczne, szkło i makulatura oraz odpady ulegające biodegradacji). Prowadzone jest również zbieranie odpadów wielkogabarytowych, odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych tj. zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i przeterminowanych lekarstw.

Na podstawie uzyskanych informacji z poszczególnych gmin powiatu kwidzyńskiego w 2011 r. na terenie powiatu zebrano ogółem 21 620,65 Mg odpadów komunalnych (w tym odpadów niesegregowanych – 17 809,55 Mg). Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców powiatu na poziomie 81 997 (wg GUS, Bank Danych Lokalnych), średnio 1 mieszkaniec wytwarzał w 2011 roku 263,68 kg.

W 2011 r. w wyniku selektywnego zbierania odpadów zebrano ogółem 2 157,88 Mg odpadów (w tym: papier i tektura – 1 312,61 Mg; tworzywa sztuczne – 398,01 Mg oraz szkło – 447,26 Mg). Ilość zebranych odpadów w sposób selektywny w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosi – 26,32 kg. Zbieranie prowadzone jest w systemie pojemnikowym oraz w systemie workowym (w zabudowie jednorodzinnej na terenie miasta Kwidzyna), a także w formie akcyjnej oraz bezpośredniego dostarczania przez mieszkańców do punktu skupu surowców wtórnych „Zielony Punkt” (który uczestniczy w organizowanych przez miasto akcjach zbierania surowców wtórnych).

Odpady wielkogabarytowe zbierane są od mieszkańców w sposób zróżnicowany. W gminie Kwidzyn odpady odbierane są w trakcie organizowanych akcji raz w roku, natomiast w mieście funkcjonuje bezpłatny punkt odbierania odpadów przy ul. Owczej 7 (baza transportowa ZUO Sp. z o.o.). Ogółem z terenu powiatu w 2011 r. zebrano 116,02 Mg odpadów.

Zużyte baterie zbierane są przede wszystkim przez placówki oświatowe oraz jednostki użyteczności publicznej, a zużyte akumulatory można dostarczyć do ZUO Sp. z o.o. Natomiast zbieranie przeterminowanych leków odbywa się poprzez wyznaczone apteki (np. w gminie Kwidzyn – w Rakowcu, a w mieście Kwidzyn do systemu zostało włączonych 17 aptek). W 2011 r. zebrano i przyjęto do ZUO Sp. z o.o. 1,4 Mg zużytych baterii i akumulatorów.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny odbierany jest od mieszkańców w następujących punktach: Zakładzie Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gilwie Małej, bazie transportowej Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o. o. przy ul. Owczej 7 oraz w dwóch tzw. ekoskładach zlokalizowanych przy ul. 11 listopada 13 obok Kwidzyńskiego Centrum Kultury oraz na stacji paliw BP przy ul. Mostowej 1a, na terenie siedziby Przedsiębiorstwa Usług Sanitarnych PUS Sp. z o.o., na terenie Rolniczej Spółdzielni Handlowo-Usługowej w Nebrowie Wielkim. Od 2012 r. uruchomiono dodatkowo dwa „ekoskłady”: na parkingu pomiędzy ul. Spółdzielczą i Warszawską oraz na ul. Słowackiego przy pływalni. Ponadto przy zakupie nowego sprzętu elektrycznego i elektronicznego mieszkańcy, mogą dostarczyć zużyty sprzęt na tzw. „wymianę” do placówek handlowych w ilości 1:1. Ogółem z terenu powiatu zebrano w 2011 r. 14,66 Mg zużytego sprzętu.

Ponadto w systemie workowym zbierane są odpady ulegające biodegradacji powstające na terenie miasta Kwidzyna i gminy Kwidzyn. Ogółem (wg informacji uzyskanej z Urzędu Miasta i Urzędu Gminy), w 2011 r. zebrano 513,41 Mg odpadów zielonych oraz odpadów ulegających biodegradacji.

Zebrane odpady z terenu powiatu (za wyjątkiem gminy Sadlinki) dostarczane są do Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Gilwie Małej, gdzie są poddawane procesom odzysku i unieszkodliwiania. W ramach ZUO Sp. z o.o. funkcjonuje linia sortownicza, kompostownia odpadów organicznych oraz składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzieloną kwaterą na odpady zawierające azbest.

Odpady powstające na terenie gminy Sadlinki w ilości 420,18 Mg (w roku 2011) dostarczane były do ZUO w Zakurzewie, gmina Grudziądz.

Odpady zebrane w sposób selektywny przekazywane są do odzysku podmiotom gospodarczym posiadającym stosowne zezwolenia.

Sektor gospodarczy

W sektorze gospodarczym (wg danych WSO) powstało ok. 610,84 tys. Mg odpadów, w tym 0,96 tys. Mg odpadów niebezpiecznych. Największe ilości odpadów powstały w grupach:

- 03 – odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury – 72,2 % ilości odpadów wytworzonych,
- 10 - odpady z procesów termicznych – 17,6 % ilości odpadów wytworzonych,
- 19 - odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych – 7,2 % ilości odpadów wytworzonych,

Największymi wytwórcami odpadów w sektorze gospodarczym na terenie powiatu są:

- International Paper Kwidzyn S.A.,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe TOR-PAL Sp. z o.o.,
- Jabil Circuit Poland Sp. z o.o.,
- Warmińskie Zakłady Przetwórstwa Owocowo - Warzywnego Sp. z o.o.,
- SMI POLAND Sp. z o.o. Oddział w Kwidzynie,
- Przedsiębiorstwo Wodociągów, Kanalizacji i Ciepłownictwa „PEWIK” Sp. z o.o. (komunalne osady ściekowe)

Ogółem procesom odzysku w 2010 roku (wg danych WSO) na terenie powiatu poddano 540 689,225 Mg odpadów, z czego:

- 535 310,835 Mg poddano odzyskowi w instalacjach,
- 5 378,39 Mg przekazano osobom fizycznym do wykorzystania.

Stosowane procesy odzysku to R1, R3, R5 R10 oraz R14. Największe ilości odpadów poddano procesom odzysku:

- R1 (wykorzystanie jako paliwa lub innego środka wytwarzania energii) – 354 800,36 Mg;
- R14 (inne działania polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub części) – 128 033,43 Mg;
- R3 (recykling lub regeneracja substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki (włączając kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania)) – 19 829,444 Mg.

Procesom unieszkodliwiania w instalacjach w 2010 r. (wg danych WSO) na terenie powiatu poddano 81 358 Mg odpadów. Wszystkie odpady zostały poddane procesowi D5.

Na przestrzeni ostatnich lat na terenie powiatu zwiększył się udział zbieranych w sposób selektywny odpadów surowcowych, wielkogabarytowych, niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, przeterminowanych lekarstw i zużytych baterii. Dodatkowo w funkcjonującym ZUO Sp. z o.o. (który został wyznaczony jako regionalna instalacja do przetwarzania odpadów komunalnych zgodnie z zapisami Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018, przyjętego Uchwałą 451/XX/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 czerwca 2012 r. oraz zapisów Uchwały Nr 416/XX/12 w sprawie wykonania Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018), z dostarczonych odpadów (niesegregowanych oraz wielkogabarytowych) wyselekcjonowane zostały odpady surowcowe oraz odpady niebezpieczne. Pozostałe odpady (wraz z odpadami z linii sortowniczej – frakcja międzysitowa oraz odpadami ulegającymi biodegradacji) poddane zostały procesom odzysku, w tym kompostowaniu. Unieszkodliwianiu poprzez składowanie poddanych zostało 32% odpadów przyjętych do ZUO Sp. z o. o w 2010 r. Funkcjonujący obecnie system

gospodarowania odpadami na terenie powiatu działa w sposób prawidłowy i przyczynia się do uzyskania efektów ekologicznych w postaci zmniejszenia strumienia odpadów deponowanych bez przetworzenia w środowisku.

W sektorze gospodarczym w roku 2010 w porównaniu do ostatnich analizowanych lat, struktura wytwarzanych odpadów nie zmieniła się, natomiast zmieniły się ilości wytwarzanych odpadów. Zmiany odnotowane głównie w grupach 03 i 19 wskazują na zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, natomiast w grupie 10 – na zwiększenie (ok. 45%) ilości odpadów. Zmiany te były prawdopodobnie odzwierciedleniem zmian w sytuacji gospodarczej w sektorze przemysłowym. Również w przypadku największych wytwórców nie odnotowano znaczących zmian. W dalszym ciągu najwięcej odpadów wytwarzane było przez International Paper Kwidzyn S.A. Struktura zagospodarowania odpadów nie uległa zmianie, podobnie jak w minionych latach, w znaczącym stopniu odpady poddawane były procesom odzysku (w szczególności procesowi R1 i R14).

6. Założenia ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego do 2019 roku

Naczelną zasadą przyjętą w „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kwidzyńskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem lat 2016-2019” jest zasada zrównoważonego rozwoju umożliwiająca harmonijny rozwój gospodarczy i społeczny wraz z ochroną walorów środowiskowych. Oznacza ona taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym w celu równoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw lub ich obywateli – zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń – następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. Zasada ta stanowiła podstawę do sformułowania nadrzędnego celu *Aktualizacji Programu...*

Rozwój społeczno-gospodarczy Powiatu Kwidzyńskiego w zgodzie z zasadami ochrony środowiska podstawą poprawy jakości życia mieszkańców

Tak sformułowany cel pozwoli na osiągnięcie trwałego, zrównoważonego rozwoju powiatu, gdzie ochrona środowiska stanowi nierozłączną część procesów rozwojowych realizowanych i planowanych do realizacji na jego terenie.

„Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska...” jest dokumentem kształtującym długofalową politykę ochrony środowiska dla powiatu. Przedstawione w nim zagadnienia ochrony środowiska ujęte zostały w sposób kompleksowy, z wyznaczeniem celów długo- i krótkookresowych, a także przyjęciem kierunków działań i zadań z zakresu wszystkich sektorów ochrony środowiska. Spośród nich dokonano wyboru najistotniejszych zagadnień, w postaci priorytetów ekologicznych, których rozwiązanie przyczyni się w najbliższej przyszłości do poprawy stanu środowiska na terenie powiatu.

Przy wyborze kierowano się diagnozą stanu aktualnego poszczególnych komponentów środowiska na terenie powiatu, uwarunkowaniami zewnętrznymi (obowiązujące akty prawne oraz dokumenty planistyczne szczebla krajowego, wojewódzkiego i powiatowego) i wewnętrznymi (strategie rozwoju i oceny zapotrzebowania na energię), a także innymi wymaganiami w zakresie jakości środowiska. Ponadto pod uwagę brano również wymiar przedsięwzięcia (ponadlokalny i publiczny), zaawansowanie przedsięwzięcia w realizacji, konieczność realizacji przedsięwzięcia ze względów prawnych, skalę efektywności ekologicznej przedsięwzięcia (efekt planowany, tempo jego osiągnięcia) oraz wieloaspektowość efektów ekonomicznych przedsięwzięcia (możliwość jednoczesnego osiągnięcia poprawy stanu środowiska w zakresie kilku elementów środowiska).

Kierując się podanymi powyżej kryteriami, jako zadania priorytetowe na terenie powiatu przyjęto następujące zagadnienia:

- **Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych;**
- **Poprawa jakości powietrza atmosferycznego;**

- **Ograniczenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego;**
- **Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom naturalnym środowiska (w tym powodziom oraz lokalnym podtopieniom wynikającym ze stanu urządzeń melioracyjnych) oraz eliminacja i minimalizacja ich skutków w razie ich wystąpienia;**
- **Ochrona ludności przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych;**
- **Edukacja ekologiczna społeczeństwa;**
- **Ochrona gruntów i powierzchni ziemi.**

W ramach ochrony wód powierzchniowych i podziemnych szczególnie ważne są zadania dotyczące rozbudowy systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej, oczyszczania ścieków w szczególności na terenach wiejskich, a także ograniczenia wpływu zanieczyszczeń organicznych ze źródeł komunalnych.

Trwałe utrzymanie wymaganej przepisami prawnymi jakości powietrza atmosferycznego na terenie powiatu związane jest z realizacją zadań przede wszystkim w sektorze komunalnym (ograniczenie tzw. niskiej emisji na obszarach wiejskich występującej szczególnie w okresie zimowym) oraz przemysłowym (stosowanie przez zakłady przemysłowe nowoczesnych i wydajnych urządzeń technologicznych ograniczających i eliminujących emisję substancji wpływających negatywnie na stan aerosanitarny).

W zakresie eliminacji uciążliwości akustycznych szczególnie istotne są zadania dotyczące – organizacji ruchu, w tym działania w kierunku wyprowadzenia ruchu z miasta, a także przebudowy, modernizacji dróg oraz kontrola poziomu hałasu w rejonie zakładów przemysłowych i placówek handlowych. Ponadto, przy planowaniu budowy nowych dróg należy przestrzegać zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a w szczególności należy uwzględniać istniejące i planowane tereny zabudowy mieszkaniowej.

Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom naturalnym środowiska oraz eliminacja i minimalizacja ich skutków w razie ich wystąpienia. Szczególnie ważne są tu zadania związane z zagospodarowaniem terenu w obszarach zagrożenia powodziowego oraz eliminacją potencjalnych zagrożeń dla mieszkańców.

W zakresie ochrony ludności przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych ważne są zadania związane ze zgodną z przepisami prawa lokalizacją nowopowstających stacji bazowych oraz właściwym prowadzeniem pomiarów kontrolnych.

Edukacja ekologiczna powinna być ukierunkowana przede wszystkim na zmiany sposobów postępowania wszystkich grup mieszkańców wobec otaczającego ich środowiska.

Wszystkie wyżej wymienione priorytety są elementami, co do których w pierwszym rzędzie powinny zostać podjęte działania zmierzające do poprawy stanu aktualnego.

Należy zaznaczyć, że wiele przedsięwzięć proponowanych w ramach jednego zagadnienia wpisuje się także w pozostałe zagadnienia. Wynika to z faktu, że poszczególne elementy środowiska i uciążliwości środowiskowe są ze sobą powiązane i poprawa jakości lub ochrona jednego z nich zwykle skutkuje poprawą lub ochroną pozostałych.

7. Cele i zadania w zakresie ochrony środowiska w horyzontach czasowych krótkookresowych (2012-2015) i długookresowych (2016-2019)

7.1 Ochrona zasobów naturalnych

7.1.1 Ochrona przyrody

Ceną odbywającego się na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat intensywnego rozwoju cywilizacyjnego są znaczne przekształcenia środowiska przyrodniczego. Ich skutki, często nieodwracalne, wykraczają poza przestrzeń lokalną i wymagają podejmowania skumulowanych działań naprawczych – zarówno w sferze organizacyjnej jak i prawnej. Stąd też, uwzględniając aktualne potrzeby powiatu w tym zakresie poniżej sformułowano cele i kierunki działań, które pozwolą na ograniczenie niekorzystnych skutków antropopresji.

Cel długookresowy:

Kształtowanie i ochrona zasobów przyrody i krajobrazu w ramach racjonalnej polityki przestrzennej

Cele krótkookresowe do roku 2015:

1. Racjonalne użytkowanie powierzchni terenów zieleni urządzonej, w tym poprawa standardu ich zagospodarowania.
2. Ochrona obszarów i obiektów chronionych oraz innych przyrodniczo cennych, w tym udostępnianie ich mieszkańcom w sposób niezagrażający chronionym walorom.
3. Promowanie wartości i walorów środowiska przyrodniczego (w tym krajobrazu) w polityce przestrzennej i kierunkach rozwoju powiatu.

Kierunki działań krótkookresowych:

Racjonalne użytkowanie powierzchni terenów zieleni urządzonej, w tym poprawa standardu ich zagospodarowania:

- Urządzanie, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja zarówno istniejących jak i nowych terenów zieleni urządzonej na obszarze powiatu (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego; Właściciele i administratorzy terenu*);
- Rozbudowa infrastruktury turystycznej, rekreacyjno – sportowej i wypoczynkowej (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, Właściciele terenu, inwestorzy*);

Ochrona obszarów i obiektów chronionych oraz innych przyrodniczo cennych, w tym udostępnianie ich mieszkańcom w sposób niezagrażający chronionym walorom:

- Wdrażanie zaleceń dotyczących ochrony przyrody zawartych w planach ochrony obiektów cennych przyrodniczo i obowiązujących aktach prawnych (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, Inwestorzy, Mieszkańcy, Właściciele terenu*);
- Bieżąca pielęgnacja i konserwacja zasobów przyrodniczych (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, Wojewódzki Konserwator Przyrody*);

Promowanie wartości i walorów środowiska przyrodniczego (w tym krajobrazu) w polityce przestrzennej i kierunkach rozwoju powiatu:

- Planowanie rozwoju przestrzennego w harmonii ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym, dostosowanie przeznaczenia terenów i form zagospodarowania do zróżnicowanych predyspozycji środowiska, w tym poprzez uwzględnianie stosownych zapisów w miejscowych planach

zagospodarowania przestrzennego (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, Właściciele terenu*);

Istotą przedstawionych powyżej celów i kierunków działań jest racjonalne wykorzystywanie istniejących walorów przyrodniczych powiatu. Oznacza to, że poza ochroną przed niewłaściwym zainwestowaniem należy jednocześnie poddawać je procesom rewitalizacyjnym i promować jako ważny zasób środowiskowy.

7.1.2 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Zasoby leśne powiatu kwidzyńskiego kształtują się poniżej średniej krajowej, co już samo w sobie powoduje, że lasy na obszarze charakteryzowanej jednostki administracyjnej wymagają szczególnej uwagi. Tym bardziej, że stanowią one wrażliwy zasób środowiska spełniający kilka istotnych funkcji - zarówno z punktu widzenia środowiska jak i gospodarki. Sformułowane poniżej cele odnoszą się przede wszystkim do zagadnień środowiskowych i mają charakter prewencyjny.

Cel długookresowy:

Wzrost zasobów leśnych i ich ochrona przed negatywnymi oddziaływaniami

Cele krótkookresowe do roku 2015:

1. Zachowanie i zwiększanie istniejących zasobów leśnych.
2. Ochrona i właściwe zagospodarowanie przestrzeni leśnej.

Kierunki działań krótkookresowych:

Zachowanie i zwiększanie istniejących zasobów leśnych:

- Współdziałanie w opracowywaniu, wdrażaniu i aktualizacji krajowego i wojewódzkiego programu zwiększania lesistości (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, Nadleśnictwo Kwidzyn*);
- Zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego oraz promowanie leśnego kierunku rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych i obszarów zdegradowanych (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Właściciele gruntów, Nadleśnictwo Kwidzyn*).

Ochrona i właściwe zagospodarowanie przestrzeni leśnej:

- Aktualizacja istniejących lub opracowanie nowych planów urządzania lasów i uproszczonych planów urządzania lasów (*jednostki realizujące: Nadleśnictwo Kwidzyn, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Właściciele lasów*);
- Bieżące wykonywanie w lasach zabiegów ochronnych i pielęgnacyjnych (*jednostki realizujące: Nadleśnictwo Kwidzyn, Właściciele lasów prywatnych, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego*).

Zapisane kierunki działań opierają się na trosce o istniejące zasoby leśne przy jednoczesnym dążeniu do zwiększania powierzchni leśnych na terenie powiatu. Podejmowane działania powinny zostać poprzedzone pracami planistycznymi (m.in. opracowywaniem planów urządzania lasów), dzięki czemu możliwe będzie przewidzenie ich wymiernych efektów w kilkunastoletnim horyzoncie czasowym.

7.1.3 Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

Zgodnie z zapisami polityki ekologicznej państwa, w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi (powierzchniowymi i podziemnymi) należy prowadzić takie działania, które przyczynią się do ochrony gospodarki narodowej od deficytów wody i zabezpieczą przed skutkami powodzi. Działania te dotyczą przede wszystkim maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne oraz zwiększenia retencji wodnej i są zgodne z zapisami „Programu wodno-środowiskowego Kraju” i „Programu gospodarowania wodami w zlewni rzeki Liwy”.

Cel długookresowy:

Zrównoważone wykorzystywanie zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne

Cele krótkookresowe do roku 2015:

1. Racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia w gospodarstwach domowych, przemyśle i rolnictwie.
2. Zapobieganie zmianom naturalnych stosunków wodnych.

Kierunki działań krótkookresowych:

Racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia w gospodarstwach domowych, przemyśle i usługach:

- Optymalizacja zużycia wody do celów socjalno-bytowych i produkcyjnych (stymulacja do zmniejszenia jej zużycia) (*jednostki realizujące: Przedsiębiorcy, Mieszkańcy*);
- Modernizacja i budowa sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych (*jednostki realizujące: PEWiK Sp. z o.o. w Prabutach, PW-K Kwidzyn Sp. z o.o., ZGK Gardeja, „Pomezania” Zakład Budżetowy w Ryjewie, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*).

Zapobieganie zmianom naturalnych stosunków wodnych:

- Realizacja zadań zapisanych w Programie małej retencji dla województwa pomorskiego (*jednostki realizujące: Wójt gminy Kwidzyn, ZMiUWWP Terenowy Oddział w Kwidzynie*);
- Prawidłowa eksploatacja i konserwacja systemów melioracji (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Rolnicy, Spółki wodne, ZMiUWWP Terenowy Oddział w Kwidzynie, Nadleśnictwo Kwidzyn, RZGW w Gdańsku*);
- Realizacja zadań zapisanych w koncepcji „Analizy możliwości budowy zbiorników retencyjnych dla istniejącej kanalizacji deszczowej na terenie Miasta Kwidzyna mającej na celu zmniejszenie ilości wód opadowych i roztopowych, odprowadzanych do rzeki Liwy poszczególnymi wylotami” wraz z Aneksem (*jednostki realizujące: Burmistrz Miasta Kwidzyna*).

Ogólna polityka dotycząca zmniejszenia zużycia wody przez sektor produkcyjny i komunalny polegać będzie na skoncentrowaniu wysiłków na obniżeniu popytu na wodę. Podstawowym działaniem, kontynuowanym w następnych latach, w tym sektorze jest mobilizacja dystrybutorów i użytkowników wody do relatywnego zmniejszenia jej zużycia, np. poprzez wprowadzanie zamkniętych obiegów wody, poprawę stanu sieci wodociągowych, opomiarowanie i zakup urządzeń wodooszczędnych. Niezmiernie istotne będą tutaj również działania edukacyjne, ukierunkowane na zmianę nawyków korzystania z wody wśród mieszkańców miasta oraz wprowadzenie nowych przyzwyczajają mających na celu zrównoważone korzystanie z zasobów wodnych. Ponadto równie ważne będą zadania dotyczące retencjonowania wód, w tym wód deszczowych i roztopowych z terenu Miasta Kwidzyna oraz właściwego utrzymania, konserwacji i eksploatacji całego systemu urządzeń wodnych i rowów melioracyjnych na terenie całego powiatu.

W zakresie małej retencji, realizowany będzie Wojewódzki Program Małej Retencji oraz zapisy koncepcji „Analizy możliwości budowy zbiorników retencyjnych dla istniejącej kanalizacji

deszczowej na terenie Miasta Kwidzyna mającej na celu zmniejszenie ilości wód opadowych i roztopowych, odprowadzanych do rzeki Liwy poszczególnymi wylotami” wraz z Aneksem. Jak wynika z Aneksu do „Analizy możliwości budowy zbiorników retencyjnych... do realizacji na terenie miasta zatwierdzono wariant II z *Koncepcji...* zmieniony i nazwany jako wariant IIa. W ramach tego wariantu zostanie wybudowany zbiornik retencyjny o pojemności $V=34\,094,5\text{ m}^3$ przy powierzchni rozlewiska $F=6,8189\text{ ha}$ i warstwie retencyjnej 0,5 m. Wariant ten zapewni retencjonowanie całej wody opadowej odprowadzanej z terenu miasta do rzeki Liwy (od granic do budowli piętrzącej na rozlewisku) wylotami W1 do W11.

7.1.4 Ochrona powierzchni ziemi

Intensywny rozwój cywilizacyjny spowodował, że obecnie niemal każde inicjatywy podejmowane przez człowieka wywierają wpływ na środowisko glebowe – dotyczy to zarówno działalności wydobywczej, produkcji przemysłowej czy rolnej jak również codziennych zachowań ludzi (np. wytwarzanie odpadów, korzystanie z transportu zbiorowego). Dlatego też ochrona powierzchni ziemi, podobnie jak ochrona pozostałych komponentów środowiska przyrodniczego, jest działaniem usankcjonowanym prawnie, mającym na celu ograniczenie i zminimalizowanie tych skutków antropopresji, w wyniku których codzienne przekształcenia powierzchni ziemi powodują trwałe i często nieodwracalne szkody w środowisku glebowym i gruntowym.

Cel długookresowy:

Racjonalne użytkowanie gleb i gruntów wraz z ich kompleksową ochroną

Cel krótkookresowy do 2015 r.:

1. Wykorzystywanie gleb i gruntów w sposób nie powodujący ich degradacji, w tym rekultywacja terenów zdegradowanych i poprzemysłowych.

Kierunki działań krótkookresowych:

- Ograniczanie czynników wpływających niekorzystnie na jakość gleb (emisje rolnicze, przemysłowe, komunikacyjne i nielegalne miejsca składowania odpadów) (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, Właściciele terenu, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego*);
- Monitorowanie jakości gleb i gruntów oraz podejmowanie stosownych działań w przypadku stwierdzenia przekroczeń (*jednostki realizujące: IUNG, WIOŚ, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego*);

Zaproponowane cele i kierunki działań uwzględniają rozpoznanie sytuacji w zakresie ewentualnego zanieczyszczenia środowiska glebowego i gruntowego oraz działania prewencyjne. W takim układzie stanowią one zintegrowane narzędzie do zapewnienia wysokiej jakości analizowanego komponentu środowiska.

7.1.5 Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Eksploatacja złóż powinna być prowadzona zgodnie z wymaganiami prawa w tym zakresie, w sposób ograniczający do maksimum jej negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze. Szczególną kwestią w tym obszarze stanowią zagadnienia związane z rekultywacją wyrobisk poeksploatacyjnych, która – w świetle obowiązujących przepisów – jest obowiązkiem użytkownika złoża. Na obszarze powiatu dominującym kierunkiem rekultywacji jest i będzie kierunek rolny lub leśny. Z informacji uzyskanych ze Starostwa Powiatowego w Kwidzynie wynika także, że aktualnie na terenie powiatu

zarówno prace wydobywcze jak również rekultywacyjne prowadzone są w sposób zgodny z obowiązującymi standardami, a w stosunku do pojawiających się sporadycznie nieprawidłowości podejmowane są na bieżąco działania interwencyjne i zaradcze.

Cel długookresowy:

Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi

Cele krótkookresowe do 2015 r.:

1. Nadzór nad działalnością objętą koncesją na wydobywanie kopaliny udzieloną przez Starostę.
2. Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych.

Kierunki działań krótkookresowych:

Nadzór nad działalnością objętą koncesją na wydobywanie kopaliny udzieloną przez Starostę:

- Monitorowanie warunków wydobywania kopaliny pod kątem zachowywania wymogów prawnych i ochrony środowiska (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Kwidzyńskiego*);

Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych

- Wydawanie decyzji dotyczących rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych oraz kontrolowanie sposobu ich wykonania (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, nadzór górniczy, wójt*).

Długofalowe racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi na obszarze powiatu będzie odbywać się za pośrednictwem zadań ukierunkowanych na bieżące monitorowanie działań podejmowanych przez podmioty zajmujące się eksploatacją kopaliny – pozwoli to na szybkie podejmowanie działań zaradczych w przypadku zaistnienia nieprawidłowości. Drugim aspektem wydobywania kopaliny będzie korzystne z punktu widzenia środowiska zagospodarowywanie wyrobisk poeksploatacyjnych.

7.2 Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

7.2.1 Środowisko a zdrowie

Troska i dbałość o zachowanie odpowiednich standardów jakości poszczególnych komponentów środowiska jest jednym z nadrzędnych celów wyrażanych w wielu ogólnych i sektorowych dokumentach strategicznych (np. *Polityka ekologiczna państwa...*) oraz przepisach prawnych (np. ustawa *Prawo ochrony środowiska*). Zagadnienia te są tym bardziej istotne, ponieważ na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat działalność człowieka prowadzona jest przy użyciu coraz większej liczby coraz bardziej zaawansowanych technologii, wykorzystujących m.in. substancje toksyczne i niebezpieczne, które nie pozostają bez wpływu nie tylko na otoczenie, ale również na zdrowie i życie ludzi.

Cel długookresowy:

Ochrona przed zagrożeniami naturalnymi, katastrofami i poważnymi awariami.

Cel krótkookresowy do 2015 r.:

1. Realizacja działań prewencyjnych ograniczających prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożeń naturalnych, poważnych awarii i innych katastrof spowodowanych działalnością człowieka oraz minimalizacja skutków w przypadku ich wystąpienia.

Kierunki działań krótkookresowych:

- Utrzymywanie w gotowości oraz w dobrym stanie technicznym wszystkich elementów systemu zapobiegawczo – interwencyjno – ratunkowego na wypadek wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy lub poważnej awarii oraz informowanie społeczeństwa w zakresie postępowania w przypadku ich wystąpienia (*jednostki realizujące: Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Kwidzynie, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*);
- Realizacja zapisów zawartych w dokumentach strategicznych z zakresu zarządzania ryzykiem opracowanych na szczeblu wojewódzkim i powiatowym (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Kwidzynie*);
- Zapewnienie właściwego stanu technicznego wałów przeciwpowodziowych, odmulanie i renowacja koryt rzek i kanałów melioracyjnych (*jednostki realizujące: Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku, Spółki Wodne*);
- Monitoring osuwisk (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Kwidzyńskiego*);
- Kontrola potencjalnych sprawców poważnych awarii pod kątem wypełniania przez nich obowiązków przewidzianych w przepisach oraz w aspekcie spełniania wymogów bezpieczeństwa i prewencji (*jednostki realizujące: Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Kwidzynie, Komendant Wojewódzkiej Straży Pożarnej w Gdańsku, WIOŚ*).

Pomimo podejmowania działań zapobiegawczych wynikających m.in. z szeregu uregulowań prawnych zdarzają się sytuacje nieprzewidywalne, które mogą doprowadzić do wielkoobszarowych i niebezpiecznych awarii i katastrof. Również poza możliwościami pełnej kontroli pozostają zjawiska atmosferyczne, w następstwie których może dojść do zagrożenia zdrowia i życia ludzi. Dlatego też przedstawione powyżej cele i kierunki działań mają charakter inicjatyw prewencyjnych. Skupiają się one wokół przedsięwzięć zapobiegających wystąpieniu poważnej awarii lub zagrożenia naturalnego oraz minimalizujących ich ewentualne skutki.

7.2.2 Jakość powietrza

Współcześnie na obszarach zurbanizowanych i uprzemysłowionych na jakość powietrza atmosferycznego największy wpływ ma emisja zanieczyszczeń pochodzących z sektora przemysłowego, komunalnego i ze źródeł komunikacyjnych. Potwierdzają to jednoznacznie wyniki monitoringu prowadzonego przez WIOŚ na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Analiza stanu aktualnego w zakresie charakteryzowanego komponentu środowiska na terenie powiatu kwidzyńskiego wykazała, że pomimo braku przekroczeń stężeń poszczególnych zanieczyszczeń, na obszarze charakteryzowanej jednostki administracyjnej, w celu poprawy warunków aerasanitarnych, należy dążyć do ograniczania niskiej emisji pochodzącej ze źródeł komunalnych (indywidualne paleniska domowe na obszarach wiejskich) oraz do stosowania w procesach technologicznych efektywnych urządzeń minimalizujących wytwarzanie niekorzystnych związków i substancji emitowanych do powietrza (szczególnie na terenie miasta Kwidzyna, na obszarze którego występuje duża liczba emitorów punktowych).

Cel długookresowy:

Osiągnięcie i trwałe utrzymanie wymaganych przepisami prawa standardów jakości powietrza

Cele krótkookresowe do 2015 r.:

1. Ograniczanie i eliminacja oddziaływań niekorzystnych dla jakości powietrza atmosferycznego pochodzących z sektora komunalnego.
2. Dążenie do ograniczenia wielkości emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych.
3. Ograniczanie wpływu i wielkości emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych.
4. Utrzymanie punktów sieci monitoringu jakości powietrza na terenie Powiatu Kwidzyńskiego.

Kierunki działań krótkookresowych:

Ograniczanie i eliminacja oddziaływań niekorzystnych dla jakości powietrza atmosferycznego pochodzących z sektora komunalnego:

- Rozbudowa infrastruktury i bieżąca konserwacja urządzeń do produkcji i przesyłu energii cieplnej (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, Przedsiębiorstwa energetyki cieplnej funkcjonujące na obszarze poszczególnych gmin*);
- Sukcesywna eliminacja węgla jako głównego paliwa w lokalnych kotłowniach i indywidualnych gospodarstwach domowych na rzecz przyłączenia do sieci cieplnej lub stosowania ekologicznych nośników energii (*jednostki realizujące: Właściciele i administratorzy budynków*);
- Minimalizacja zużycia energii oraz ograniczenie strat ciepła w budynkach mieszkalnych i obiektach użyteczności publicznej (*jednostki realizujące: Właściciele i administratorzy budynków*);

Dążenie do ograniczenia wielkości emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych:

- Optymalizacja warunków ruchu drogowego w celu zwiększenia płynności transportu (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów gęstej zabudowy i dróg o dużym natężeniu ruchu) poprzez remonty i modernizacje istniejących dróg oraz budowę nowych ich odcinków (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie i Wójtowie gmin Powiatu Kwidzyńskiego, Właściciele i zarządcy dróg*);
- Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*);

Ograniczanie wpływu i wielkości emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych:

- Kontrola zakładów emitujących zanieczyszczenia do atmosfery pod kątem spełniania przez nie wymogów prawnych (*jednostki realizujące: WIOŚ, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego*);
- Stosowanie przez przedsiębiorców nowoczesnych i energooszczędnych technologii oraz inwestowanie w rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska (*jednostki realizujące: Przedsiębiorcy*).

Rozwój sieci monitoringu jakości powietrza na terenie Powiatu Kwidzyńskiego:

- Utrzymanie liczby stanowisk pomiarowych zlokalizowanych na obszarze Powiatu Kwidzyńskiego i zakresu mierzonych parametrów (*jednostki realizujące: WIOŚ, Fundacja ARMAAG, IP Kwidzyn Sp. z o. o.*).

Realizacja sformułowanych powyżej celów i kierunków działań powinna w sposób kompleksowy przyczynić się do poprawy jakości powietrza na obszarze powiatu kwidzyńskiego. Wykonawcami poszczególnych inicjatyw będą bowiem zarówno podmioty gospodarcze, władze samorządowe jak i mieszkańcy, dzięki czemu ich skutki będą miały charakter kompleksowy.

7.2.3 Ochrona wód

Nadrzędnym celem polityki ekologicznej Polski w zakresie ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych jest osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego wód, zarówno pod względem jakościowym jak i ilościowym oraz dotrzymanie normatywnych wymagań dla ścieków i innych zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska wodnego. Działania te wpisują się również w zadania *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*.

Cel długookresowy:

Poprawa jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości i ilości wód podziemnych

Cele krótkookresowe do roku 2015:

1. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł komunalnych i rolnictwa
2. Rozwój i modernizacja infrastruktury techniczno – inżynierskiej w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Kierunki działań krótkookresowych:

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł komunalnych i rolnictwa

- Uregulowanie systemu odprowadzania wód opadowych, w szczególności z terenów zurbanizowanych (*jednostki realizujące: PEWiK Sp. z o.o. w Prabutach, PW-K Kwidzyn Sp. z o.o., Burmistrzowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*);
- Kontrolna i inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych (szamb), które obecnie funkcjonują na terenach nieskanalizowanych (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*);
- Budowa w gospodarstwach rolnych instalacji do bezpiecznego przechowywania nawozów naturalnych, tj. zbiorników na gnojowicę i gnojówkę oraz płyt obornikowych wraz z odbiorem odcieków (*jednostki realizujące: Rolnicy*);
- Wprowadzenie nowych oraz monitoring istniejących stref ochronnych ujęć wody (*jednostki realizujące: Dyrektor RZGW*).

Rozwój i modernizacja infrastruktury techniczno – inżynierskiej w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków

- Budowa nowych odcinków, remonty i konserwacja kanalizacji sanitarnej i deszczowej (*jednostki realizujące: PEWiK Sp. z o.o. w Prabutach, PW -K Kwidzyn Sp. z o.o., Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*);
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla posesji rozproszonych lub poza zasięgiem projektowanej sieci kanalizacyjnej (*realizator: Właściciele lub zarządcy nieruchomości*);

Priorytetowym zadaniem w zakresie wód będzie przywrócenie ich jakości do wymaganych prawem standardów ekologicznych. W kontekście powyższego szczególny nacisk powinien być położony na uporządkowanie systemów odprowadzania ścieków bytowo - gospodarczych, co wiąże się z budową oraz modernizacją systemów kanalizacyjnych. Na terenie miasta Kwidzyna kontynuowany jest projekt współfinansowany z Funduszu Spójności pt.: „*Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz sieci wodociągowej w aglomeracji Kwidzyn*”. Ważnym działaniem będzie również likwidacja lub ograniczenie oddziaływania źródeł zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych – punktowych, obszarowych i liniowych, w tym zanieczyszczeń organicznych z terenów zainwestowanych rolniczo (w tym upowszechnianie zasad „*Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej*”).

Na terenach zurbanizowanych należy dążyć do uporządkowania gospodarki wodami opadowymi, w szczególności wspierać działania zmierzające do likwidacji dopływów powierzchniowych zanieczyszczeń do wód.

7.2.4 Ochrona przed hałasem i oddziaływaniem hałasu

Działania w zakresie ochrony przed hałasem mieszkańców powiatu dotyczyć będą zadań w zakresie: zapobieganiu powstawania ponadnormatywnego hałasu komunikacyjnego, zapobieganiu jego przenikania do środowiska oraz na ograniczaniu jego emisji (na obszarach na których stwierdzono występowanie ponadnormatywnego hałasu).

Cel długookresowy:

Zapobieganie występowania uciążliwości hałasu dla mieszkańców powiatu

Cele krótkookresowe do 2015 r.:

1. Zmniejszenie uciążliwości akustycznej dla terenów zabudowy mieszkalnej.
2. Utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.

Kierunki działań krótkoterminowych:

Zmniejszenie uciążliwości akustycznej dla terenów zabudowy mieszkalnej:

- Zintensyfikowanie działań ograniczających negatywny wpływ hałasu na mieszkańców poprzez poprawienie organizacji ruchu ułatwiającej płynność jazdy (m.in. budowa nowych odcinków dróg i obwodnic, przebudowa dróg i modernizacja nawierzchni istniejących) (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Zarządcy dróg*),
 - Utrzymywanie poziomu hałasu ze źródeł przemysłowych zgodnie z wymogami ustawowymi (*jednostki realizujące: przedsiębiorcy, WIOŚ*);
 - Monitoring hałasu wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych (*jednostki realizujące: WIOŚ*).
- Utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna:*

- Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów wraz z rozdzieleniem funkcji pełnionych przez te tereny (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*).

Ponieważ głównym źródłem hałasu jest komunikacja, konieczne jest podjęcie i kontynuacja już realizowanych działań w celu zmniejszenia uciążliwości hałasu dla mieszkańców, głównie poprzez poprawienie organizacji ruchu. Ważnym działaniem jest również prowadzenie monitoringu poziomu hałasu komunikacyjnego, który umożliwi ocenę środowiska akustycznego i wskaże obszary co do których należy w pierwszej kolejności podjąć działania.

7.2.5 Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko uzależnione jest przede wszystkim od rozwoju usług telekomunikacyjnych (rozwój telefonii komórkowej i powstawanie coraz większej

liczby stacji bazowych) oraz inwestycji elektroenergetycznych (budowa nowych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia i związanej z nimi infrastruktury towarzyszącej).

Cel długookresowy:

Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Cel krótkookresowy do 2015 r.:

1. Ochrona przed oddziaływaniem oraz kontrola poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku

Kierunki działań krótkookresowych:

- Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego aspektów związanych z zagrożeniem polami elektromagnetycznymi (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*);
- Egzekwowanie przez organy administracji pomiarów pól elektromagnetycznych w przypadku uruchomienia urządzeń lub po wprowadzeniu zmian warunków ich pracy, do których inwestorzy są zobowiązani na mocy obowiązującego prawodawstwa (*jednostki realizujące: WIOŚ, PPIS*);
- Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych (*jednostki realizujące: Właściciele instalacji, WIOŚ*).

W miarę rozwoju postępu cywilizacyjnego i korzystania przez społeczeństwo z coraz to nowszych technologii, należy spodziewać się wzrostu oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko. Zagrożenie to poprzez szereg działań, w tym głównie poprzez separację przestrzenną człowieka od pól, w tym od pól przekraczających określone wartości graniczne, może zostać ograniczone lub całkowicie wyeliminowane. Jednym z działań jest ograniczenie przede wszystkim lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, usługowo - handlowej oraz oświatowej w pasach technologicznych linii wysokich napięć oraz systematycznie prowadzony monitoring poziomów pól zarówno w rejonach stacji bazowych jak i linii wysokiego napięcia.

7.2.6 Gospodarka odpadami

Celem nadrzędnym polityki ekologicznej państwa w zakresie gospodarowania odpadami jest przede wszystkim zapobieganie powstawaniu odpadów oraz ich odzysk lub unieszkodliwianie. Zgodnie z art. 5 i 6 ustawy o odpadach *powstawanie odpadów powinno być eliminowane lub ograniczone przez wytwarzających odpady niezależnie od stopnia uciążliwości bądź zagrożeń dla życia lub zdrowia ludzi oraz dla środowiska, a także niezależnie od ich ilości lub miejsca powstawania*. Do podstawowych działań zmierzających do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami należą: minimalizacja powstawania odpadów, zapewnienie odzysku i recyklingu odpadów oraz składowanie odpadów, których ze względów ekonomicznych lub technologicznych nie da się przetworzyć.

Cel długookresowy:

Osiągnięcie wymaganego systemu gospodarki odpadami funkcjonującego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju

Cele krótkookresowe do 2015 r.:

Sektor komunalny

1. Objęcie wszystkich mieszkańców powiatu systemem zorganizowanego i selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 1 lipca 2013 roku.
2. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, tak aby nie było składowanych do dnia 16 lipca 2013 r. więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.
3. Zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 r.
4. Osiągnięcie wymaganych prawem poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia poszczególnych frakcji odpadów komunalnych (papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła): w 2012 r. – 10% wagowo, w 2013 r. – 12% wagowo, w 2014 r. – 14% wagowo, w 2015 r. – 16% wagowo.
5. Osiągnięcie wymaganych prawem poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych: w 2012 r. – 30% wagowo, w 2013 r. – 36% wagowo, w 2014 r. – 38% wagowo, w 2015 r. – 40% wagowo.
6. Zmniejszenie negatywnego oddziaływania zamkniętych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.
7. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu kwidzyńskiego w zakresie prawidłowego funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi.

Sektor gospodarczy, w tym odpady niebezpieczne

1. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów.
2. Intensyfikacja działań w kierunku zwiększenia udziału odpadów poddawanych procesom odzysku i unieszkodliwianiu poza składowaniem.
3. Sukcesywna likwidacja odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm.
4. Utrzymanie poziomu odzysku olejów na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie 35%.
5. Dążenie do osiągnięcia poziomów zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych do 45%.
6. Dążenie do utrzymania poziomów wydajności recyklingu zużytych baterii i akumulatorów co najmniej 65% ich masy.
7. Osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości 4 kg/mieszkańca/rok.
8. Doskonalenie systemu gospodarowania zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym.
9. Osiągnięcie minimalnych poziomów odzysku i recyklingu odniesionych do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku: 85% i 80% do końca 2014 r. oraz 95% i 85% od 1 stycznia 2015 r.
10. Sukcesywne i bezpieczne dla środowiska oraz zdrowia mieszkańców usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Kierunki działań krótkookresowych:

- objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*);
- rozbudowa systemu selektywnego zbierania odpadów w celu osiągnięcia zakładanych poziomów zbierania, odzysku i recyklingu (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, ZUO Sp. z o.o., Przedsiębiorstwa wywozowe, Mieszkańcy*);
- rozbudowa systemu zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego w celu zapewnienia zbierania na poziomie 4 kg/M/rok (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie*

- gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, ZUO Sp. z o.o., Przedsiębiorstwa wywozowe, Mieszkańcy);*
- realizacja programu usuwania wyrobów azbestowych (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, Mieszkańcy, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego);*
 - rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne (*jednostki realizujące: Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty, Wójtowie Gmin: Ryjewo i Sadlinki, ZUO Sp. z o.o, International Papier – Kwidzyn Sp. z o.o.);*
 - monitoring zamkniętych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne (*jednostki realizujące: Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty, Wójtowie Gmin: Gardeja, Ryjewo i Sadlinki, International Papier – Kwidzyn Sp. z o.o.);*
 - rozbudowa funkcjonującego Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Sp. z o.o. w Gilwie Małej (*jednostki realizujące: ZUO Sp. z o.o.);*
 - realizacja działań edukacyjnych dla mieszkańców (*jednostki realizujące: Stowarzyszenie Eko-Inicjatywa, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, Placówki oświatowe.)*

W celu prawidłowego funkcjonowania systemu gospodarki odpadami na terenie powiatu należy dążyć do realizacji celów określonych dla sektora komunalnego i gospodarczego z uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych. Osiągnięcie zamierzonych celów wymaga określenia niezbędnych działań zarówno pozainwestycyjnych jak i inwestycyjnych. Zadania pozainwestycyjne dotyczą przede wszystkim intensyfikacji działań organizacyjnych umożliwiających rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, odpadów niebezpiecznych oraz edukacji ekologicznej. Zadania inwestycyjne obejmują przedsięwzięcia w zakresie budowy niezbędnego potencjału technicznego umożliwiającego w prawidłowy sposób prowadzenie procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Zgodnie z zapisami Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018 (przyjętym Uchwałą Nr 451/XX/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25.06.2012 r.), powiat kwidzyński zlokalizowany jest w Regionie Wschodnim, w którym regionalną instalacją do przetwarzania odpadów komunalnych jest ZUO Sp. z o.o. w Gilwie Małej.

7.3 Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna stanowi niezbędny warunek do realizacji zasady zrównoważonego rozwoju oraz skutecznego wdrażania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami przewidzianych w dokumentach strategicznych (co jest szczególnie istotne z punktu widzenia niniejszego dokumentu oraz podmiotów odpowiedzialnych za jego realizację). Znaczenie roli i funkcji edukacji ekologicznej wyraża się również poprzez fakt, że znajduje ona umocowanie prawne m.in. w przepisach Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (Dział VIII) (ale też np. Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* i innych).

Edukacja ekologiczna jest jednak nie tylko wymogiem prawnym, ale również wyznacznikiem stylu funkcjonowania całych społeczności lokalnych i wyrazem ich zwiększającej się dbałości o środowisko naturalne. Właśnie dlatego w takim kontekście należy rozpatrywać dotychczasowe działania z zakresu edukacji ekologicznej prowadzone na obszarze Powiatu Kwidzyńskiego i realizowane przez organy administracji samorządowej (m.in. Starostwo Powiatowe w Kwidzynie), placówki oświatowe, Nadleśnictwo Kwidzyn oraz organizacje i stowarzyszenia ekologiczne, wśród których szczególne miejsce zajmują: Stowarzyszenie Eko – Inicjatywa (www.ekokwidzyn.pl) oraz Powiślańska Regionalna Agencja Zarządzania Energią (PRAZE, www.praze.pl).

PRAZE jest organizacją działającą na terenie powiatu od 2010 r. i ukierunkowaną na doradztwo oraz szkolenia. Wśród inicjatyw realizowanych przez ten podmiot należy wymienić m.in. prowadzenie działań konsultacyjno- doradczych dla mieszkańców powiatu w zakresie funkcjonowania programu

dopłat do kolektorów oraz zasad ubiegania się o dotację w tym zakresie, a także organizację szkoleń skierowanych do uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjalnych dotyczących zagadnień oszczędzania i efektywnego wykorzystywania energii, w tym energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Jednym z ostatnich działań PRAZE w tym zakresie jest ekspozycja modelowego domu energetycznego czerpiącego energię z otoczenia.

PRAZE działa również na rzecz lokalnych samorządów, w tym m.in. jest wykonawcą planów zaopatrzenia w ciepło i energię dla gmin (w tym m.in. w 2011 r. dla Gminy Kwidzyn) oraz audytów energetycznych budynków.

Atutem PRAZE jest również fakt, że w 2011 r. organizacja ta została członkiem Szwedzko-Polskiej Platformy Zrównoważonej Energetyki, której głównym celem jest wspieranie współpracy oraz wymiany doświadczeń w zakresie wdrażania technologii w dziedzinie zrównoważonych rozwiązań energetycznych pomiędzy Szwecją i Polską. Zakres działania obejmuje również promowanie wydajności energetycznej oraz rozpowszechnianie technologii opartych na odnawialnych źródłach energii i jest ukierunkowany na współpracę pomiędzy organizacjami rządowymi, gminami, instytucjami naukowymi oraz przedstawicielami sektora prywatnego.

Eko - Inicjatywa jest realizatorem szerokiego wachlarza inicjatyw skupiających się na popularyzacji wiedzy środowiskowej i podnoszeniu świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu, na organizacji wykładów i seminariów o tematyce ekologicznej, a także na współpracy z przedsiębiorcami, placówkami szkolnymi i organami administracji w zakresie zagadnień prośrodowiskowych. W obszarze zainteresowań Stowarzyszenia znajduje się również prowadzenie kampanii społecznych i opracowywanie scenariuszy zajęć dla najmłodszych, co jest szczególnie istotne z punktu widzenia edukacji ekologicznej prowadzonej w formalnym systemie kształcenia, bowiem stwarza podstawę do urozmaicenia i poszerzenia oferowanych jej form.

Edukacja ekologiczna w formalnym systemie prowadzona jest bowiem w poszczególnych szkołach na wszystkich etapach kształcenia na bazie podstawy programowej kształcenia ogólnego i programów nauczania. W ramach obowiązkowego nauczania prowadzonego na terenie poszczególnych gmin powiatu temat edukacji ekologicznej podejmowany był m.in. bezpośrednio na lekcjach. Dodatkowo uczniowie mogli poszerzać swoją wiedzę w tym zakresie w ramach istniejących kół informacyjnych, zajęć dodatkowych, a także organizowanych wycieczek.

Alternatywę umożliwiającą nauczycielom kompleksowe podejście do realizacji zagadnień związanych z edukacją ekologiczną stanowią zorganizowane na terenie powiatu specjalnie w celu promocji zagadnień prośrodowiskowych miejsca: Zaulek Benowo, Zielona Szkoła w Brachlewie, Zielona Szkoła przy Centrum Ekologiczno – Artystycznym w Rodowie, Arboretum Oława (Leśna Klasa). Część z tych miejsc dostępna jest także dla dorosłych mieszkańców powiatu – mogą oni wykorzystywać je do celów rekreacyjno – wypoczynkowych, ale też edukacyjnych i na tej podstawie kształtować własne wzorce zachowań sprzyjających ochronie środowiska, dzięki którym będą mogli skuteczniej i bardziej świadomie angażować się w procesy decyzyjne dotyczące inwestycji i działań wywierających presję na środowisko i realizowanych na szczeblu powiatowym i gminnym.

Cel długookresowy:

Kształtowanie nowych proekologicznych nawyków i postaw mieszkańców uwarunkowanych wzrostem świadomości ekologicznej oraz poczuciem odpowiedzialności za jakość środowiska

Cel krótkookresowy do 2015 r.:

Realizacja dotychczasowych oraz nowych przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej skierowanych do wszystkich mieszkańców powiatu.

Kierunki działań krótkookresowych:

- Aktywna edukacja ekologiczna całego społeczeństwa Powiatu Kwidzyńskiego, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży w formalnym systemie kształcenia, z wykorzystaniem dostępnej infrastruktury (tereny cenne przyrodniczo, leśne ścieżki edukacyjne, obiekty infrastruktury techniczno – inżynierskiej służące ochronie środowiska) i zasobów materialnych (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, placówki oświatowe, Nadleśnictwo Kwidzyn, Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Kwidzynie, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne*);
- Bieżące informowanie mieszkańców powiatu o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony za pośrednictwem wszystkich dostępnych narzędzi (media, strony internetowe, monitory informacyjne imprezy plenerowe, ogłoszenia na słupach, ulotki) (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, media, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne*);
- Nawiązywanie i podtrzymywanie współpracy władz lokalnych ze szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy i pozarządowymi organizacjami w celu wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej (*jednostki realizujące: placówki oświatowe, Nadleśnictwo Kwidzyn, Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Kwidzynie, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne*).

Zamieszczone powyżej cele i kierunki działań z sektora Edukacja ekologiczna zostały sformułowane w oparciu o założenie, że wdrażanie jakichkolwiek inicjatyw prośrodowiskowych wymaga wiedzy i udziału całego społeczeństwa. Wiedza ta powinna być przekazywana w sposób usystematyzowany i dostosowany do odbiorców, dzięki czemu będzie ona mogła być aktywnie wykorzystywana przez lokalne społeczności do działań na rzecz ochrony środowiska.

7.4 Działania systemowe

Stan środowiska danego regionu jest ściśle związany z jego rozwojem społeczno-gospodarczym. Analiza poszczególnych dziedzin gospodarki, tendencji i kierunków zmian z punktu widzenia presji wywieranej na środowisko pozwala ocenić, jaki wpływ ma rozwój regionu na zachowanie naturalnych cech środowiska. Na terenie powiatu kwidzyńskiego, analizie poddano poniższe zagadnienia, których rozwój może wpływać bezpośrednio lub pośrednio na stan środowiska, tj.:

- Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska;
- Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym;
- Turystyka i rekreacja;
- Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska;
- Rolnictwo;
- Przemysł.

7.4.1 Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska

Istotnym wsparciem ochrony środowiska jest aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska.

Cel długookresowy:

Rozwój świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju

Cel krótkookresowy do 2015 roku:

1. Rozwój proekologicznych postaw obywatelskich.

Kierunki działań krótkookresowych:

- Prowadzenie kampanii społecznej kształtującej zrównoważone wzorce konsumpcji (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne*);
- Zwiększenie stosowania materiałów z surowców odpadowych lub wielokrotnego użytku (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, Mieszkańcy, Przedsiębiorstwa*).

Kształcenie postaw proekologicznych w codziennym życiu jest niezmiernie ważnym zadaniem dla przyszłego stanu środowiska. Pozwoli to na zmniejszenie obciążenia środowiska przede wszystkim powstającymi odpadami i zwiększy ich racjonalne zagospodarowanie.

7.4.2 Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Planowanie przestrzenne spełnia bardzo istotną rolę w funkcjonowaniu powiatu i gmin. Niewłaściwe zainwestowanie terenów może przynieść w efekcie skutki ujemne zarówno dla mieszkańców jak i dla środowiska. Dlatego tak ważnym jest zachowanie ładu przestrzennego i uporządkowanie rozwoju terenów przeznaczonych pod budownictwo, infrastrukturę, przemysł i rekreację zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Cel długookresowy:

Zachowanie ładu przestrzennego gminy zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju

Cel krótkookresowy do 2015 roku:

1. Dążenie do właściwego zainwestowania terenów powiatu.

Kierunki działań krótkookresowe:

- Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących wymogów ochrony środowiska (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*);
- Uwzględnianie w decyzjach lokalizacyjnych zasad ochrony środowiska (w szczególności w przypadku terenów, dla których nie został uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego) (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*);
- Zwiększanie pokrycia terenu aktualnymi planami (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*);
- Właściwe planowanie lokalizacji terenów mieszkalnych w odniesieniu do planowanych stref przemysłowych (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*).

Zgodność lokalizacji przyszłych inwestycji w regionie z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z wymogami ochrony środowiska powinno wyeliminować obszary konfliktowe w ramach przyszłych inwestycji.

7.4.3 Turystyka i rekreacja

Istniejące walory historyczne, kulturowe i przyrodnicze powiatu kwidzyńskiego sprzyjają rozwojowi turystyki i rekreacji na tym obszarze. Jednakże, oprócz działań pozytywnych (m.in. zwiększenie zatrudnienia, promocja powiatu) rozwój tej dziedziny gospodarki wiąże się z zagrożeniem dla środowiska. I tak np. systematyczny wzrost liczby turystów i mieszkańców korzystających z rekreacji, szczególnie zmotoryzowanych może się przyczynić do zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, zaśmiecania terenów cennych przyrodniczo czy też w wyniku nieświadomych działań do niszczenia walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego.

Cel długookresowy i krótkookresowy do 2015 roku:

Rozwój turystyki i rekreacji na terenie powiatu zgodnie z zasadami ochrony środowiska

Kierunki działań krótkookresowych:

- Rozwój infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej na terenach powiatu z ukierunkowaniem na turystykę wędkarską, wodną i rowerową (*jednostki realizujące: Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, inwestorzy prywatni*);
- Promocja turystyczna powiatu (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*).

Racjonalne działania w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej umożliwią ograniczenie negatywnego jej wpływu na środowisko.

7.4.4 Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska został zagwarantowany Ustawą z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie i kształtowaniu środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2008 r., Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Zgodnie z ww. ustawą każdy ma prawo do informacji o środowisku i jego ochronie w zakresie określonym tą ustawą. Udostępnianie informacji odbywa się na wniosek zainteresowanej osoby. Organy administracji są zobowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie, które znajdują się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone. Ponadto, w celu świadomego podejścia do proponowanych działań, społeczeństwo ma prawo uczestniczyć w prowadzonych postępowaniach z ich udziałem m.in. na etapie powstawania dokumentów strategicznych jak i podejmowania decyzji np. lokalizacyjnych.

Cel długookresowy i krótkookresowy do 2015 roku:

Upowszechnianie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Kierunki działań krótkookresowych:

- Przestrzeganie zasad udostępniania informacji wynikających z aktualnego prawodawstwa (*jednostki realizujące Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*).
- Eliminacja konfliktów społecznych związanych z realizacją inwestycji poprzez wczesny dialog i edukację społeczną odnośnie tej inwestycji (*jednostki realizujące: Inwestorzy, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego*).

Informowanie społeczeństwa o działaniach podejmowanych na terenie powiatu oraz planowanych inwestycjach (w szczególności ich oddziaływaniu na zdrowie i środowisko w rejonie zabudowy mieszkaniowej) przyczyni się do zwiększenia świadomości w tym zakresie oraz wyeliminuje negatywne podejście ludzi do tych zadań.

7.4.5 Rolnictwo

Powiat kwidzyński jest obszarem typowo rolniczym – największy udział w strukturze zagospodarowania terenu zajmują użytki rolne - 60,9% (tj. 50 815,1 ha, w tym: grunty orne – 39 784,4 ha) całego obszaru powiatu. Na terenach rolnych dominuje uprawa zbóż, a następnie rzepaku ozimego i buraka cukrowego oraz warzyw i ziemniaków, a także prowadzone są plantacje roślin energetycznych (wierzby i topoli energetycznej). Jednakże, oprócz funkcji podstawowych jakie spełnia rolnictwo, rozwój tej dziedziny gospodarki wiąże się z zagrożeniem dla środowiska m.in. poprzez: zanieczyszczenie wód powierzchniowych i wód podziemnych w wyniku spływów powierzchniowych z łąk i pól, wymywanie nawozów, odcieków ze źle zabezpieczonych przydomowych oborników czy zbiorników na gnojowicę jak również z np. podtopieniami w wyniku braku konserwacji rowów melioracyjnych.

Cel długookresowy i krótkookresowy do 2015 roku:

Rozwój rolnictwa na terenie powiatu zgodnie z zasadami ochrony środowiska

Kierunki działań krótkookresowych:

- Rozwój rolnictwa na terenach powiatu z ukierunkowaniem na zwiększenie upraw plantacji roślin energetycznych (*jednostki realizujące: Rolnicy, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, Jednostki wykonujące usługi na rzecz International Paper Kwidzyn Sp. z o. o. ;*)
- Budowa w gospodarstwach rolnych instalacji do bezpiecznego przechowywania nawozów naturalnych, tj. zbiorników na gnojowicę i gnojówkę oraz płyt obornikowych wraz z odbiorem odcieków (*jednostki realizujące: Rolnicy*);

Racjonalne działania w zakresie rolnictwa (w tym stosowanie się do zasad „Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej”) umożliwią ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko. Działania w sektorze rolnictwo są wspólne z działaniami w sektorze ochrona wód.

7.4.6 Przemysł

Potencjał gospodarczy powiatu koncentruje się głównie w mieście Kwidzyn. Na terenie miasta funkcjonują m.in.: zakłady przemysłu celulozowo-papierniczego International Paper- Kwidzyn Sp. z o. o., zakłady branży elektronicznej i elektrotechnicznej: Jabil Circuit Poland Sp. z o.o., Lacroix Poland Electronics Sp. z o.o., Plati Polska Sp. z o.o., FPK Polska Sp. z o. o. , BM Polska Sp. z o. o., a z branży spożywczej: Warmińskie Zakłady Przetwórstwa Owocowo- Warzywnego Sp. z o.o. i branży drzewnej: PPH „Tor -Pal” Sp. z o.o. Ponadto wg danych GUS wynika, że na koniec 2010 r. funkcjonowało 7 914 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 7 554 stanowiło sektor prywatny oraz zarejestrowanych było 5 934 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Prowadzona przez nich działalność przemysłowa wpływa bezpośrednio lub pośrednio na zanieczyszczenie wód powierzchniowych, powietrza atmosferycznego czy też gleb, a prowadzone procesy technologiczne mogą przyczynić się do wystąpienia awarii, która może stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi.

Cel długookresowy i krótkookresowy do 2015 roku:

Racjonalna produkcja przemysłowa w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju

Kierunki działań w tym sektorze wpisują się bezpośrednio w kierunki działań w sektorach: racjonalne gospodarowanie wodami, ochrona wód, powietrze atmosferyczne, środowisko a zdrowie, ochrona gleb i nie będą formułowane oddzielnie dla tego sektora.

8. Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych wraz z aspektami finansowymi realizacji Aktualizacji Programu

Realizacja zamierzeń z zakresu ochrony środowiska wymaga zapewnienia źródeł finansowania dla planowanych inwestycji i zadań wspomagających wdrażanie celów i kierunków zadań.

Warunkiem wdrożenia zapisów *Aktualizacji Programu...* jest pozyskanie środków finansowych na realizację poszczególnych zadań. Większość środków pochodzić będzie z budżetu gmin. Środki finansowe na realizację programu będą pochodziły także z funduszy ekologicznych tj. WFOŚiGW oraz NFOŚiGW. Niektóre inwestycje będą pokrywane ze środków własnych różnych podmiotów gospodarczych i inwestorów prywatnych. Pożądanym kierunkiem jest zwiększenie dofinansowania na działania związane z ochroną środowiska ze źródeł pomocowych i strukturalnych Unii Europejskiej, w tym m.in. z RPO WP, PROW czy innych programów.

Ograniczone możliwości finansowe samorządu gminnego uniemożliwiają samodzielną realizację działań i inwestycji z zakresu ochrony środowiska. Konieczne jest wsparcie instytucji finansowych, które podejmą się finansowania projektów poprzez m.in. zobowiązania kapitałowe (kredyty, pożyczki, obligacje, leasing), udziały kapitałowe (akcje, udziały w spółkach) i dotacje.

Tylko inwestycje i działania uwzględnione w *Aktualizacji Programu...* mogą liczyć na pozyskanie środków publicznych, w szczególności z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Szacunkowe koszty wdrażania *Aktualizacji Programu...* w latach 2012 - 2015 zostały określone w oparciu o:

- zadania wyznaczone w poprzednim *Programie ochrony środowiska* (kontynuacja już rozpoczętych zadań),
- szczegółowe zadania ujęte w WPF i budżecie na 2012 rok poszczególnych gmin i powiatu,
- szacunek kosztów związanych z zarządzaniem *Programem ochrony środowiska i nowymi zadaniami wskazanymi w Aktualizacji...*,

Niezbędne nakłady finansowe przewidziane do poniesienia na realizację celów krótkookresowych (lata 2012-2015) sformułowanych w odniesieniu do poszczególnych segmentów środowiska wyszczególnionych w rozdziale 7. niniejszego opracowania przedstawione zostały w tabeli 7.

Tabela 7 Szacunkowe koszty wdrażania Programu w latach 2012 – 2015 (w tys. PLN)

Lp.	Zagadnienie	Koszty w latach 2012-2015 w tys. zł.		
		Pozainwestycyjne	Inwestycyjne	Razem
1.	Ochrona przyrody i krajobrazu	-	9 574,5	9 574,5
2.	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	58,00	180,00	238,00
3.	Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	-	22 782,6	22 782,6
4.	Ochrona powierzchni ziemi	-	13,00	13,00
5.	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	-	-	-
6.	Środowisko a zdrowie	16,00	6,10	22,10
7.	Jakość powietrza	-	3 470,00	3 470,00
8.	Ochrona wód	40,00	7 140,25	7 180,25
9.	Ochrona przed hałasem i oddziaływanie hałasu	150,00	20 801,11	20 951,11
10.	Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	-	-	-
11.	Gospodarka odpadami	180,00	2 000,00	2 180,00

Lp.	Zagadnienie	Koszty w latach 2012-2015 w tys. zł.		
		Pozainwestycyjne	Inwestycyjne	Razem
12.	Edukacja ekologiczna	154,00	-	154,00
13.	Działania systemowe	20,00	-	20,00
Razem w latach 2012 – 2015		618,00	65 967,56	66 585,56

Źródło:

- Wieloletnia Prognoza Finansowa Powiatu Kwidzińskiego na lata 2012-2024 (Uchwała Nr XIII/85/11 z dnia 12 grudnia 2011 r.).
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Miasta Kwidzyna na lata 2012-2026 (Uchwała Nr XVI/121/2012 z dnia 29.03.2012 r.),
- Budżet Miasta Kwidzyn na 2012 r.- korekta 3 (Uchwała Nr XVI/120/2012 z dnia 29.03.2012 r.),
- Budżet Miasta i Gminy Prabuty na 2012 r. (Uchwała XV/90/2012 z dnia 29 lutego 2012 r. – załącznik nr 3),
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Kwidzyn na lata 2012-2021 (Uchwała Nr XVI /86/12 z dnia 24 lutego 2012 r.),
- Budżet Gminy Kwidzyn na 2012 r. (Uchwała Nr XVI/87/12 z dnia 24 lutego 2012r),
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Gardeja na lata 2012-2019(Uchwała Nr XIV/80/2012 z dnia 28 grudnia 2011 r.),
- Budżet Gminy Sadlinki na 2012 r. (Uchwała Nr XII/82/2012 z dnia 29 marca 2012 r.),
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Ryjewo na lata 2011-2024 (Uchwała Nr XIII/85/11 z dnia 27 grudnia 2011 r.),
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Kwidzyn na lata 2011-2014 (Załącznik do Uchwały Nr V/25/11z dnia 25 marca 2011r.),
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla miasta i gminy Prabuty na lata 2009-2017 (Załącznik do Uchwały Nr XXX/162/2009 z dnia 28 stycznia 2009 r.),
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Sadlinki na lata 2011-2014 (Uchwała Nr VII/52/2011 z dnia 23 sierpnia 2011 zmieniona Uchwałą Nr VIII/59/2011 z dnia 15 listopada 2011 r.),
- informacje z Miasta Kwidzyn, Miasta i Gminy Prabuty, Gminy Sadlinki, Gminy Ryjewo

Natomiast harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji *Aktualizacji Programu*, uwzględniający wszystkie zadania przewidziane do realizacji, w szczególności w latach 2012-2015 oraz zadania planowane w kolejnych 4 latach przedstawiono w tabeli 8.

Tabela 8 Harmonogram zadaniowy w zakresie realizacji Programu

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Ochrona przyrody i krajobrazu									
<i>Zadania inwestycyjne</i>									
Kierunek działań: Urządzenie, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja zarówno istniejących jak i nowych terenów zieleni urządzonej na obszarze powiatu									
1.	Dolina Liwy – tereny rekreacyjne	Burmistrz Miasta Kwidzyna	2012-2013	100,0	1 000,0	-	-	-	Budżet Miasta
Kierunek działań: Rozbudowa infrastruktury turystycznej, rekreacyjno – sportowej i wypoczynkowej									
1.	Budowa skateparku na stadionie miejskim	Burmistrz Miasta Kwidzyna	2012	200,0	-	-	-	-	Budżet Miasta
2.	Budowa boiska przy Gimnazjum nr 3 w ramach Programu: „Moje boisko – Orlik 2012”	Burmistrz Miasta Kwidzyna	2012	1 300,0	-	-	-	-	Budżet Miasta
3.	Modernizacja boisk w miejscowościach Pólko, Kowale i Sypanica	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty	2012	10,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy
4.	Budowa boiska „Moje Boisko Orlik 2012”	Burmistrz Miast i Gminy Prabuty	2012	500,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy
5.	Podniesienie atrakcyjności turystycznej Szlaku Zamków Gotyckich na Powiślu	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty	2012	36,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy
6.	Budowa ścieżek pieszo – rowerowych na szlakach turystycznych w Gminie Kwidzyn	Wójt Gminy Kwidzyn	2008-2014	1 525,0	-	-	-	-	Budżet Gminy
7.	Budowa ścieżek pieszo – rowerowych Baldram – Tychnowy w kierunku Brachlewa	Wójt Gminy Kwidzyn	2008-2013	344,0	-	-	-	-	Budżet Gminy
8.	Zagospodarowanie terenu sportowo – wypoczynkowego przy boisku w Wandowie	Wójt Gminy Gardeja	2011-2012	137,5	-	-	-	-	Budżet Gminy
9.	Wyposażenie przez Gminę Ryjewo małej infrastruktury turystycznej w sprzęt do aktywnego wypoczynku wodnego	Wójt Gminy Ryjewo	2012	40,0	-	-	-	-	Budżet Gminy, środki UE
10.	Budowa boiska sportowego w Mątowskich Pastwiskach	Wójt Gminy Ryjewo	2014	-	-	200,0	-	-	Budżet Gminy, środki UE

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Kierunek działań: Bieżąca pielęgnacja i konserwacja zasobów przyrodniczych									
1.	Wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych i ochronnych (pomniki przyrody, tereny zieleni urządzonej)	Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego, konserwator przyrody, właściciele obiektów	2012-2019	700,0	500,0	500,0	500,0	2 000,0	Budżety gmin, budżet województwa
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Wdrażanie zaleceń dotyczących ochrony przyrody zawartych w planach ochrony obiektów cennych przyrodniczo i obowiązujących aktach prawnych									
1.	Realizacja działań i przedsięwzięć oraz prowadzenie polityki środowiskowej w sektorze przyrody i krajobrazu w sposób uwzględniający zapisy obowiązujących aktów prawnych i dokumentów strategicznych w tym zakresie	Mieszkańcy powiatu, inwestorzy i właściciele terenu, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Planowanie rozwoju przestrzennego w harmonii ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym, dostosowanie przeznaczenia terenów i form zagospodarowania do zróżnicowanych predyspozycji środowiska, w tym poprzez uwzględnianie stosownych zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego									
1.	Tworzenie i aktualizacja mpzp w sposób uwzględniający zróżnicowanie strukturalne występujących na danym obszarze form przyrodniczych	Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
2.	Przestrzeganie obowiązujących standardów prawnych dotyczących ochrony przyrody	Właściciele terenów	2012-2019	-	-	-	-	-	-
<i>Razem zadania inwestycyjne</i>				4 874,5	1 500,0	700,0	500,0	2 000,0	-
<i>Razem zadania pozainwestycyjne</i>				-	-	-	-	-	-
Ogółem sektor: Przyroda i krajobraz				4 874,5	1 500,0	700,0	500,0	2 000,0	-
				9 574,5					-
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Bieżące wykonywanie w lasach zabiegów ochronnych i pielęgnacyjnych									
1.	Realizacja prac ukierunkowanych na ochronę flory i fauny leśnej	Nadleśnictwo Kwidzyn, właściciele lasów prywatnych	2012-2019	30,0	50,0	50,0	50,0	200,0	Budżet państwa, środki własne właścicieli lasów

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Kierunek działań: Zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego oraz promowanie leśnego kierunku rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych i obszarów zdegradowanych									
1.	Zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego oraz promowanie leśnego kierunku rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych i obszarów zdegradowanych	Właściciele terenu, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, ARiMR podmioty zobowiązane do prac rekultywacyjnych i rewitalizacyjnych	2012-2019	bd	bd	bd	bd	bd	Środki własne właścicieli gruntów i przedsiębiorców, budżet Powiatu, budżet państwa
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Aktualizacja istniejących lub opracowanie nowych planów urządzania lasów									
1.	Weryfikacja i aktualizacja obowiązujących planów urządzania lasów, opracowywanie nowych dokumentów	Nadleśnictwo Kwidzyn, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019	15,0	16,0	5,0	22,0	-	Budżet Powiatu, budżet państwa-
Kierunek działań: Współdział w opracowywaniu, wdrażaniu i aktualizacji krajowego i wojewódzkiego programu zwiększania lesistości									
1.	Współdział w opracowywaniu, wdrażaniu i aktualizacji krajowego i wojewódzkiego programu zwiększania lesistości	Nadleśnictwo Kwidzyn, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Razem zadania inwestycyjne				30,0	50,0	50,0	50,0	200,0	-
Razem zadania pozainwestycyjne				15,0	16,0	5,0	22,0	-	-
Ogółem sektor: Lasy				45,0	66,0	55,0	72,0	200,0	-
				438,0					-
Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Modernizacja i budowa sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych									
1.	Budowa przyłączy wody do działek wraz z budową kanalizacji ściekowej. Przebudowa sieci wodociągowej i kanalizacji tłocznej w ulicy Sanatoryjnej w Prabutach	Burmistrz Miasta Prabuty	2012	200,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy
2.	Budowa wodociągu w miejscowości Białki oraz Karpiny- Okrągła Łąka	Wójt Gminy Sadlinki	2012	120,0	-	-	-	-	Budżet Gminy
3.	Modernizacja SUW w Glinie	Wójt Gminy Sadlinki	2012	322,0	-	-	-	-	Budżet Gminy

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
4.	Budowa sieci wodociągowej z przyłączami w miejscowościach Borowy Młyn i Pułkowice (wraz z budową zestawu hydroforowego we wsi Borowy Młyn i Straszewo)	Wójt Gminy Ryjewo	2012-2014	32,5	-	1 000,0	-	-	Budżet Gminy
Kierunek działań: Realizacja zadań zapisanych w Programie małej retencji dla województwa pomorskiego									
1.	Budowa zbiornika Szadowo w Szadowskim Młynie (gmina Kwidzyn)	Wójt Gminy Kwidzyn, ZMiUWWP Terenowy Oddział w Kwidzynie	2015	-	-	-	598,1	-	Budżet Gminy, środki zewnętrzne (kredyty i pożyczki, dotacje)
Kierunek działań: Prawidłowa eksploatacja i konserwacja systemów melioracji									
1.	Udrażnianie rowów melioracyjnych oraz przepustów pod drogami	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, rolnicy, spółki wodne, ZMiUWWP Terenowy Oddział w Kwidzynie, Nadleśnictwo Kwidzyn	2012-2019	400,0	400,0	400,0	400,0	1 600,0	Budżet Powiatu, środki własne, budżet państwa
Kierunek działań: Realizacja zadań zapisanych w Koncepcji „Analizy możliwości budowy zbiorników retencyjnych dla istniejącej kanalizacji deszczowej na terenie Miasta Kwidzyna mającej na celu zmniejszenie ilości wód opadowych i roztopowych, odprowadzanych do rzeki Liwy poszczególnymi wylotami” wraz z Anekssem									
1.	Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Liwie wg wariantu IIa	Burmistrz Miasta Kwidzyna	2012-2015	-	-	-	17 310,0*	-	Budżet miasta Kwidzyna
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Optymalizacja zużycia wody do celów socjalno-bytowych i produkcyjnych (stymulacja do zmniejszenia jej zużycia)									
1.	Montaż wodomierzy w indywidualnych gospodarstwach domowych	Mieszkańcy Powiatu	2012-2019	-	-	-	-	-	-
2.	Weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Razem zadania inwestycyjne				1 074,5	400,0	1 400,0	18 308,1	1 600,0	-
Razem zadania pozainwestycyjne				-	-	-	-	-	-
Ogółem sektor: Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi				1 074,5	400,0	1 400,0	18 308,1	1 600,0	
				22 782,6					

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Ochrona powierzchni ziemi									
<i>Zadania inwestycyjne</i>									
Kierunek działań: Ograniczanie czynników wpływających niekorzystnie na jakość gleb (emisje rolnicze, przemysłowe, komunikacyjne, nielegalne miejsca składowania odpadów)									
1.	Likwidacja nielegalnych miejsc składowania odpadów	właściciele terenu, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019	2,0	4,0	4,0	3,0	10,0	Środki własne właścicieli terenów, budżet Powiatu
<i>Zadania pozainwestycyjne</i>									
Kierunek działań: Monitorowanie jakości gleb i gruntów oraz podejmowanie stosownych działań w przypadku stwierdzenia przekroczeń									
1.	Prowadzenie badań jakości gleb i gruntów na terenie powiatu	IUNG, WIOS, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019	bd	bd	bd	bd	bd	-
2.	Wydawanie decyzji w zakresie rekultywacji terenu oraz kontrola ich realizacji	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
<i>Razem zadania inwestycyjne</i>				2,0	4,0	4,0	3,0	10,0	-
<i>Razem zadania pozainwestycyjne</i>				-	-	-	-	-	-
Ogółem sektor: Ochrona powierzchni ziemi				2,0	4,0	4,0	3,0	10,0	-
				23,0					-
Gospodarowanie zasobami geologicznymi									
<i>Zadania pozainwestycyjne</i>									
Kierunek działań: Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych									
1.	Wydawanie decyzji dotyczących rekultywacji i rewitalizacji wyrobisk poeksploatacyjnych oraz kontrolowanie sposobu ich wykonania	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Nadzór Górniczy w Poznaniu, Burmistrzowie i Wójtowie gmin z obszaru Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Nadzór nad działalnością objętą koncesją na wydobywanie kopaliny udzieloną przez Starostę									
1.	Monitorowanie warunków wydobywania kopaliny pod kątem zachowywania wymogów prawnych i ochrony środowiska	Nadzór Geologiczny Poznań, Starosta Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
2.	Nadzór nad działalnością objętą koncesją na wydobywanie kopaliny udzieloną przez Starostę	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019						
<i>Razem zadania pozainwestycyjne</i>				-	-	-	-	-	-
Ogółem sektor: Zasoby kopalin				-					-
Środowisko a zdrowie									
<i>Zadania inwestycyjne</i>									
Kierunek działań: Utrzymywanie w gotowości oraz w dobrym stanie technicznym wszystkich elementów systemu zapobiegawczo – interwencyjno – ratunkowego na wypadek wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy lub poważnej awarii oraz informowanie społeczeństwa w zakresie postępowania w przypadku ich wystąpienia									
Kierunek działań: Zapewnienie właściwego stanu technicznego wałów przeciwpowodziowych, odmulanie i renowacja koryt rzek i kanałów melioracyjnych									
1.	Wykonanie wycen i operatów szacunkowych dla nieruchomości gruntowych trwale zajętych pod urządzenia melioracji wodnych podstawowych w ramach zadania inwestycyjnego pn.: „Kanał Jajło IV – odbudowa koryta kanału w km 0+000 – 5+100”	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego	2012	6,1	-	-	-	-	Środki własne
<i>Zadania pozainwestycyjne</i>									
Kierunek działań: Utrzymywanie w gotowości oraz w dobrym stanie technicznym wszystkich elementów systemu zapobiegawczo – interwencyjno – ratunkowego na wypadek wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy lub poważnej awarii oraz informowanie społeczeństwa w zakresie postępowania w przypadku ich wystąpienia									
1.	Działania informacyjne dla ogółu ludności powiatu w zakresie postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii lub zagrożenia naturalnego	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego	2012-2019	1,0	1,0	1,0	1,0	3,0	Środki własne realizatorów
Kierunek działań: Realizacja zapisów zawartych w dokumentach strategicznych z zakresu zarządzania ryzykiem opracowanych na szczeblu wojewódzkim oraz wdrożenie i aktualizacja tych zapisów w Powiatowym Planie Zarządzania Kryzysowego									
1.	Aktualizacja Powiatowego Planu Zarządzania Kryzysowego tak by był on na bieżąco zgodny z dokumentami wyższego szczebla	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Monitoring osuwisk									
1.	Monitoring osuwisk	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego	2012-2019	3,0	3,0	3,0	3,0	12,0	-

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Kierunek działań: Kontrola potencjalnych sprawców poważnych awarii pod kątem wypełniania przez nich obowiązków przewidzianych w przepisach oraz w aspekcie spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa i prewencji									
1.	Monitoring działalności zakładów zaliczanych do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii oraz innych zakładów wykorzystujących i magazynujących substancje niebezpieczne	KW PSP w Gdańsku, KP PSP w Kwidzynie, WIOŚ	2012-2019	-	-	-	-	-	-
<i>Razem zadania inwestycyjne</i>				<i>6,1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Razem zadania pozainwestycyjne</i>				<i>4,0</i>	<i>4,0</i>	<i>4,0</i>	<i>4,0</i>	<i>15,0</i>	<i>-</i>
Ogółem sektor: Środowisko a zdrowie				10,1	4,0	4,0	4,0	15,0	-
				37,1					-
Jakość powietrza									
<i>Zadania inwestycyjne</i>									
Kierunek działań: Rozbudowa infrastruktury i bieżąca konserwacja urządzeń do produkcji i przesyłu energii cieplnej									
Kierunek działań: Sukcesywna eliminacja węgla jako głównego paliwa w lokalnych kotłowniach i indywidualnych gospodarstwach domowych na rzecz przyłączenia do sieci ciepłej lub stosowania ekologicznych nośników energii									
1.	Przyłączanie się poszczególnych gospodarstw domowych do sieci ciepłej lub wymiana starych nieefektywnych źródeł ciepła na nowsze i wydajniejsze urządzenia	Mieszkańcy, administratorzy budynków, spółdzielnie mieszkaniowe	2012-2019	bd	bd	bd	bd	bd	Środki własne realizatorów
Kierunek działań: Minimalizacja zużycia energii oraz ograniczenie strat ciepła w budynkach mieszkalnych i obiektach użyteczności publicznej									
1.	Termomodernizacja 17 budynków	Burmistrz Miasta Kwidzyna, właściciele budynków	2012	2 100,0	-	-	-	-	Budżet Miasta, środki właścicieli
2.	Remont budynku przy ul. Grudziądzkiej 30	Wójt Gminy Kwidzyn	2011-2012	350,0	-	-	-	-	Budżet Gminy
3.	Przebudowa pomieszczeń użyteczności publicznej w budynku położonym w miejscowości Pastwa	Wójt Gminy Kwidzyn	2012	170,0	-	-	-	-	Budżet Gminy, środki UE, środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
4.	Remont pokrycia dachowego budynku Szkoły Podstawowej w Straszewie	Wójt Gminy Ryjewo	2013	-	350,0	-	-	-	Budżet Gminy

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
5.	Termomodernizacja (wymiana pokrycia dachowego, wymiana CO) w budynku Urzędu Gminy w Ryjewie	Wójt Gminy Ryjewo	2013	-	500,0	-	-	-	Budżet Gminy
Kierunek działań: Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą									
1.	Budowa ścieżki rowerowej od rzeki Liwy do wjazdu na tereny inwestycyjne Miłosna	Szczegółowe informacje dotyczące realizacji przedmiotowych zadań przedstawione zostały w niniejszej tabeli, w części poświęconej sektorowi Przyroda i krajobraz. Uzasadnieniem dla takiej sytuacji jest fakt, że zadania te zostały tak skonstruowane, by skutki ich realizacji oddziaływały w sposób kompleksowy na środowisko przyrodnicze, a więc oddziaływały na więcej niż jeden komponent przyrodniczy (w tym przypadku realizacja zaproponowanych przedsięwzięć przyczyni się zarówno do poprawy jakości powietrza jak również wpłynie korzystnie na walory przyrodniczo – krajobrazowe powiatu).							
2.	Budowa ścieżek pieszo-rowerowych na szlakach turystycznych w Gminie Kwidzyn								
3.	Budowa ścieżek pieszo- rowerowych Baldram- Tychnowy w kierunku Brachlewa								
Kierunek działań: Optymalizacja warunków ruchu drogowego w celu zwiększenia płynności transportu (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów gęstej zabudowy i dróg o dużym natężeniu ruchu) poprzez remonty i modernizacje istniejących dróg oraz budowę nowych ich odcinków									
Szczegółowe zadania dla realizacji ww. kierunku działań zostały przedstawione w niniejszej tabeli, w części poświęconej sektorowi: Ochrona przed hałasem i oddziaływanie hałasu, jako że ich realizacja przyczynia się zarówno do poprawy parametrów jakościowych powietrza atmosferycznego jak też sprzyja ograniczaniu niekorzystnych oddziaływań w sferze klimatu akustycznego.									
Kierunek działań: Stosowanie przez przedsiębiorców nowoczesnych i energooszczędnych technologii oraz inwestowanie w rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska									
1.	Wymiana lub modernizacja urządzeń ograniczających negatywne oddziaływanie zakładu na środowisko oraz wdrażanie i realizacja prośrodowiskowych rozwiązań organizacyjnych	Przedsiębiorcy	2012-2019	bd	bd	bd	bd	bd	Środki własne przedsiębiorców, kredyty i pożyczki, dotacje
Kierunek działań: Utrzymanie liczby stanowisk pomiarowych zlokalizowanych na obszarze Powiatu Kwidzyńskiego i zakresu mierzonych parametrów									
1.	Utrzymanie liczby stanowisk pomiarowych zlokalizowanych na terenie Powiatu oraz zakresu mierzonych parametrów	WIOŚ, Fundacja AARMAG, I.P. Kwidzyn Sp. z o. o.	2012-2019	bd	bd	bd	bd	bd	Środki własne realizatorów

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Kontrola zakładów emitujących zanieczyszczenia do atmosfery pod kątem spełniania przez nie wymogów prawnych									
1.	Prowadzenie przez WIOŚ w Gdańsku monitoringu powietrza, w tym z uwzględnieniem kontroli emisji pochodzącej z zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie Powiatu Kwidzyńskiego	WIOŚ	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Razem zadania inwestycyjne				2 620,0	850,0	-	-	-	-
Razem zadania pozainwestycyjne				-	-	-	-	-	-
Ogółem sektor: Jakość powietrza				2 620,0	850,0	-	-	-	-
				3 470,0					-
Ochrona wód									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Uregulowanie systemu odprowadzania wód opadowych, w szczególności z terenów zurbanizowanych									
1.	Odwodnienie cmentarza do ul. Furmańskiej	Burmistrz Miasta Kwidzyna	2012	150,0	-	-	-	-	Budżet Miasta
2.	Wykonanie separatora na wylocie nr 19 do rzeki Liwy	Burmistrz Miasta Kwidzyna	2013	-	bd	-	-	-	Budżet Miasta
3.	Odwodnienie ulic w mieście Prabuty (ul. Polna, ul. Spokojna)	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty	2012	100,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy
Kierunek działań: Budowa nowych odcinków, remonty i konserwacja kanalizacji sanitarnej i deszczowej									
1.	Rozdział kanalizacji ogólnospławnej i budowa kanalizacji deszczowej w ul. Warszawskiej, 3-go Maja i Braterstwa Narodów	Burmistrz Miasta Kwidzyna	2012	1 000,0	-	-	-	-	Budżet Miasta
2.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Kleczewo i Raniewo w systemie grawitacyjnym i tłocznym	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty	2012	500,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Prabuty	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty	2012	1 000,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy
4.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w ul. Działkowej w Prabutach	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty	2012	200,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy
5.	Budowa zbiorczej kanalizacji sanitarnej we wsiach Kamionka, Brokowo z podłączeniem do Miasta Kwidzyna	Wójt Gminy Kwidzyn	2012-2015	100,0	-	-	-	-	Budżet Gminy

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
6.	Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej na terenach zachodnich gminy Kwidzyn - Janowo - Szałwinek	Wójt Gminy Kwidzyn	2012-2016	-	-	50,0	1 000,0	1 000,0	Budżet Gminy
7.	Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej na terenach zachodnich gminy Kwidzyn - Rozpędziny	Wójt Gminy Kwidzyn	2012-2013	1 270,25	1 410,0	-	-	-	Budżet Gminy
Kierunek działań: Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla posesji rozproszonych lub poza zasięgiem projektowanej sieci kanalizacyjnej									
1.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	właściciele nieruchomości Wójt Gminy Sadlinki Wójt Gminy Ryjewo	2012-2019	60,0	100,0	100,0	100,0	300,0	Środki własne właścicieli nieruchomości, budżety gmin
Kierunek działań: Budowa w gospodarstwach rolnych instalacji do bezpiecznego przechowywania nawozów naturalnych, tj. zbiorników na gnojowicę i gnojówkę oraz płyt obornikowych									
1.	Budowa w gospodarstwach rolnych płyt obornikowych	Rolnicy	2012-2019	bd	bd	bd	bd	bd	Środki własne, budżet Powiatu
Kierunek działań: Wprowadzanie nowych oraz monitoring istniejących stref ochrony ujęć wody									
1.	Kontrola stref ochronnych ujęć wody	Dyrektor RZGW	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Kontrolna inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych (szamb), które obecnie funkcjonują na terenach nieskanalizowanych									
1.	Kontrolna inwentaryzacja funkcjonujących zbiorników bezodpływowych (szamb)	Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego	2012-2019	10,0	10,0	10,0	10,0	40,0	Budżety gmin
Razem zadania inwestycyjne				4 380,25	1 510,0	150,0	1 100,0	1 300,0	-
Razem zadania pozainwestycyjne				10,0	10,0	10,0	10,0	40,0	-
Ogółem sektor: Ochrona wód				4 390,25	1 520,0	160,0	1 110,0	1 340,0	-
				8 520,25					-
Ochrona przed hałasem i oddziaływanie hałasu									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Zintensyfikowanie działań ograniczających negatywny wpływ hałasu na mieszkańców poprzez poprawienie organizacji ruchu ułatwiająca płynność jazdy (m.in. budowa nowych odcinków dróg i obwodnic, przebudowa dróg i modernizacja nawierzchni istniejących)									
1.	Droga powiatowa Kwidzyn – Trzcianowo – Straszewo – Etap I: poprawa bezpieczeństwa poprzez modernizację ciągów pieszych i nawierzchni	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego	2012	2 500,0	-	-	-	-	Budżet gmin Kwidzyn, dotacja budżet państwa
2.	Przebudowa ul. Owczej od ul. Piastowskiej do ul. Długiej	Burmistrz Miasta Kwidzyna	2012	901,11	-	-	-	-	Budżet Miasta

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
3.	Przebudowa ul. Żwirowej łączącej drogę krajową nr 55 wraz z przebudową skrzyżowania Żwirowa - Lotnicza	Burmistrz Miasta Kwidzyna	2012-2013	100,0	5 900,0	-	-	-	Budżet Miasta
4.	Przebudowa terenu ulic Zamkowa Góra - Katedralna	Burmistrz Miasta Kwidzyna	2012-2013	500,0	500,0	-	-	-	Budżet Miasta
5.	Przebudowa wlotów ulic: Leśna, Miłosna, Zamiejska, Strumykowa do ul. Sportowej	Burmistrz Miasta Kwidzyna	2012-2013	50,0	950,0	-	-	-	Budżet Miasta
6.	Modernizacja drogi Laskowice - Szramowo	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty	2012	80,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy
7.	Remonty nawierzchni oraz projekty chodników i ulic w mieście Prabuty: ul.Obrońców Westerplatte, Ogrodowa, Długa, Jagiełły, Wojska Polskiego, Sanatoryjna	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty	2012	610,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy
8.	Wymiana nawierzchni gruntowych istniejących zjazdów publicznych z ul. Polnej na działki 35/2,46/2	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty	2012	30,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy
9.	Wspólne inwestycje drogowe z ZDW (chodnik ul. Jagiełły, ul. Kisielicka)	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty, ZDW	2012	250,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy, środki ZDW
10.	Budowa parkingu w miejscowości Trumiejki, gmina Prabuty	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty	2012	5,0	-	-	-	-	Budżet Miasta i Gminy
11.	Budowa ciągu pieszego Kwidzyn - Rozpędziny	Wójt Gminy Kwidzyn	2012-2016	-	-	-	1 000,0	500,0	Budżet Gminy
12.	Uzbrojenie terenów Dankowo - Górki	Wójt Gminy Kwidzyn	2012	300,0	-	-	-	-	Budżet Gminy
13.	Realizacja zadań w ramach Narodowego Programu Dróg Lokalnych	Wójt Gminy Kwidzyn	2012-2013	20,0	550,0	-	-	-	Budżet Gminy
14.	Przebudowa drogi gminnej nr 250013 G ul. Szkolnej od drogi wojewódzkiej nr 523 do ulicy 1000-lecia w Czarnem Dolnem	Wójt Gminy Gardeja	2012-2013	-	893,0	-	-	-	Środki pozabudżetowe, kredyty i pożyczki
15.	Modernizacja ulic Wrzosowej i Krzywej oraz dróg prowadzących do Mątowskich Pastwisk i Barcic	Wójt Gminy Ryjewo	2014-2016	-	-	2 000,0	2 000,0	2 000,0	Budżet Gminy
16.	Remont drogi gminnej Nr 229108 w miejscowości Trzciano	Wójt Gminy Ryjewo	2013	-	200,0	-	-	-	Budżet Gminy

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
17.	Remont drogi gminnej Nr 229050 w miejscowości Borowy Młyn	Wójt Gminy Ryjewo	2014	-	-	200,0	-	-	Budżet Gminy
18.	Budowa chodnika w miejscowości Nebrowo Wielkie wraz z odwodnieniem, przebudowa zatoki autobusowej i remont parkingu	Wójt Gminy Sadlinki	2012	400,0	-	-	-	-	Budżet Gminy
19.	Budowa parkingu w Nebrowie Wielkim	Wójt Gminy Sadlinki	2012	50,0	-	-	-	-	Budżet Gminy
20.	Przebudowa chodnika przy ulicy Kwidzyńskiej w Sadlinkach	Wójt Gminy Sadlinki	2012	142,0	-	-	-	-	Budżet Gminy
21.	Budowa zatok, parkingów i oświetlenia drogowego	Wójt Gminy Ryjewo	2014-2018	-	-	65,0	65,0	195,0	Budżet Gminy
22.	Modernizacja lub budowa dróg dojazdowych do pól	Wójt Gminy Ryjewo	2014-2018	-	-	270,0	270,0	810,0	Budżet Gminy
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Utrzymywanie poziomu hałasu ze źródeł przemysłowych zgodnie z wymogami ustawowymi									
1.	Kontrola przestrzegania zapisów ustawowych przez przedsiębiorców	WIOŚ	2012-2019	bd	bd	bd	bd	bd	-
Kierunek działań: Monitoring hałasu wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych									
1.	Prowadzenie badań natężenia hałasu	WIOŚ	2012-2019	-	50,0	50,0	50,0	150,0	Budżet państwa
Kierunek działań: Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów wraz z jednoznacznym określeniem funkcji tych terenów									
1.	Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów	Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Razem zadania inwestycyjne				5 938,11	8 993,0	2 535,0	3 335,0	3 505,0	-
Razem zadania pozainwestycyjne				-	50,0	50,0	50,0	150,0	-
Ogółem sektor: Ochrona przed hałasem i oddziaływanie hałasu				5 938,11	9 043,0	2 585,0	3 385,0	3 655,0	-
				24 606,11					-
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych									
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego aspektów związanych z zagrożeniem polami elektromagnetycznymi									
1.	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego aspektów związanych z zagrożeniem promieniowaniem	Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Kierunek działań: Egzekwowanie przez organy administracji pomiarów pól elektromagnetycznych w przypadku uruchomienia urządzeń lub po wprowadzeniu zmian warunków ich pracy, do których inwestorzy są zobowiązani na mocy obowiązującego prawodawstwa									
1.	Kontrola wykonywania poziomów pól elektromagnetycznych przez właścicieli instalacji	WIOŚ, PPIS	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych									
1.	Kontrola poziomów pól elektromagnetycznych	WIOŚ, właściciele instalacji	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Razem zadania pozainwestycyjne				-	-	-	-	-	-
Ogółem sektor: Oddziaływanie pól elektromagnetycznych				-					-
Gospodarka odpadami									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Rozbudowa funkcjonującego Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Sp. z o.o. w Gilwie Małej									
1.	Rozbudowa istniejącej kompostowni (budowa bioreaktora)	ZUO Sp. z o.o.	2015	-	-	-	bd.	-	Środki przedsiębiorstwa, kredyt inwestycyjny
2.	Budowa kwatery balastu	ZUO Sp. z o.o.	2019	-	-	-	-	bd.	Środki przedsiębiorstwa, kredyt inwestycyjny
3.	Budowa kolektora tłoczego odcieków do wybranej kanalizacji zewnętrznej	ZUO Sp. z o.o.	2016	-	-	-	-	bd.	Środki przedsiębiorstwa, kredyt inwestycyjny
Kierunek działań: Rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne									
1.	Rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Gontach	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty	2012-2019	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	-
2.	Rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Bądkach	ZUO Sp. z o.o.	2006 - 2014	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	-
3.	Rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Karpinach	Wójt Gminy Sadlinki	2012-2016	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	-
4.	Rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Jałowcu	Wójt Gminy Ryjewo	2012-2019	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	-
5.	Zamknięcie i rekultywacja II i III kwatery składowiska żużla i popiołów w Grabówku	International Paper S.A. w Kwidzynie	2014	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	-
Kierunek działań: Monitoring zamkniętych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne									
1.	Prowadzenie monitoringu zamkniętego składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Gontach	Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty	2012-2038	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	-

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
2.	Prowadzenie monitoringu zamkniętego składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętnych w Bądkach	ZUO Sp. z o.o.	2012 - 2038	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	-
3.	Prowadzenie monitoringu zamkniętego składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętnych w Karpinach	Wójt Gminy Sadlinki	2012-2038	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	-
4.	Prowadzenie monitoringu zamkniętego składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętnych w Jałowcu	Wójt Gminy Ryjewo	2012-2039	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	-
Kierunek działań: Realizacja programu usuwania wyrobów azbestowych									
1.**	Usuwanie wyrobów zawierających azbest wraz wymianą na nowe pokrycia	Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego, właściciele nieruchomości	2012-2019	500,0	500,0	500,0	500,0	1 040,0	Budżety gmin środki właścicieli nieruchomości
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych									
1.	Objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych	Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego, przedsiębiorstwa wywozowe	2012-2015	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Rozbudowa systemu selektywnego zbierania odpadów w celu osiągnięcia zakładanych poziomów zbierania, odzysku i recyklingu									
1.	Prowadzenie działań w zakresie zwiększenia poziomów zbierania w sposób selektywny odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych oraz działania zmierzające do osiągnięcia poziomów odzysku i recyklingu	Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego, ZUO Sp. z o.o., organizacje odzysku, przedsiębiorcy	2012-2015	20,0	30,0	30,0	30,0	-	Budżety gmin, środki własne przedsiębiorców środki własne organizacji odzysku
Kierunek działań: Rozbudowa systemu zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego w celu zapewnienia zbierania na poziomie 4 kg/M/rok									
1.	Zwiększenie możliwości odbierania od mieszkańców zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego, ZUO Sp. z o.o.,	2012-2015	10,0	20,0	20,0	20,0	-	Budżety gmin, środki własne przedsiębiorców

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
		placówki handlowe							
Kierunek działań: Realizacja działań edukacyjnych dla mieszkańców									
Zadanie ujęte w tym kierunku jest w sposób bezpośredni związane z sektorem Edukacja ekologiczna, stąd też szczegółowe informacje na temat warunków i możliwości jego realizacji przedstawiono w sektorze Edukacja ekologiczna									
<i>Razem zadania inwestycyjne</i>				500,0	500,0	500,0	500,0	1 040,0	-
<i>Razem zadania pozainwestycyjne</i>				30,0	50,0	50,0	50,0	-	-
Ogółem sektor: Gospodarka odpadami				530,0	550,0	550,0	550,0	1 040,0	-
				3 220,0					-
Edukacja ekologiczna									
<i>Zadania pozainwestycyjne</i>									
Kierunek działań: Aktywna edukacja ekologiczna całego społeczeństwa Powiatu Kwidzyńskiego, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży w formalnym systemie kształcenia, z wykorzystaniem dostępnej infrastruktury (tereny cenne przyrodniczo, leśne ścieżki edukacyjne, obiekty infrastruktury techniczno – inżynierskiej służące ochronie środowiska) i zasobów materialnych									
Kierunek działań: Nawiązywanie i podtrzymywanie współpracy władz lokalnych ze szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy i pozarządowymi organizacjami w celu wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej									
1.	Organizacja zróżnicowanych pod względem formy i treści inicjatyw ekologicznych adresowanych do ogółu mieszkańców powiatu (konkursy, pikniki, imprezy masowe)	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego, Nadleśnictwo Kwidzyn, Komenda Powiatowej Straży Pożarnej w Kwidzynie, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne,	2012-2019	8,0	15,0	15,0	15,0	40,0	Budżet Powiatu, budżety gmin, środki własne organizatorów i współorganizatorów poszczególnych przedsięwzięć

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
2.	Obejmowanie patronatu nad wybranymi imprezami, współudział w finansowaniu nagród, zakup gadżetów	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego, Nadleśnictwo Kwidzyn, Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Kwidzynie, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne	2012-2019	2,0	6,0	6,0	6,0	25,0	Budżet Powiatu, budżety gmin, środki własne organizatorów i współorganizatorów poszczególnych przedsięwzięć
3.	Organizacja lekcji i zajęć plenerowych oraz innych inicjatyw upowszechniających idee ochrony środowiska (z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju), w tym skierowanych do dzieci i młodzieży	Placówki oświatowe, Nadleśnictwo Kwidzyn, Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Kwidzynie, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne	2012-2019	2,0	3,0	3,0	3,0	12,0	Środki własne poszczególnych realizatorów
Kierunek działań: Bieżące informowanie mieszkańców powiatu o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony za pośrednictwem wszystkich dostępnych narzędzi									
1.	Zamieszczanie w środkach masowego przekazu informacji na temat podejmowanych na obszarze powiatu (jego poszczególnych gmin) działań związanych z ochroną środowiska oraz propagowanie pozytywnych wzorców zachowań (np. prowadzenia prawidłowej gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej czy właściwego nawożenia), w tym również aktywne angażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego, media	2012-2019	10,0	20,0	20,0	20,0	80,0	Budżet Powiatu, budżety gmin
<i>Razem zadania pozainwestycyjne</i>				<i>22,0</i>	<i>44,0</i>	<i>44,0</i>	<i>44,0</i>	<i>157,0</i>	-
Ogółem sektor: Edukacja ekologiczna				311,0					-

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Działania systemowe									
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Zwiększenie stosowania materiałów z surowców odpadowych lub wielokrotnego użytku									
Kierunek działań: Prowadzenie kampanii społecznej kształtującej zrównoważone wzorce konsumpcji									
1.	Uwzględnianie w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanych przez administrację samorządową wymogów wynikających z OOS i przepisów prawa	Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących wymogów ochrony środowiska									
1.	Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących wymogów ochrony środowiska	Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Uwzględnianie w decyzjach lokalizacyjnych zasad ochrony środowiska (w szczególności w przypadku terenów, dla których nie został uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego)									
1.	Uwzględnianie w decyzjach lokalizacyjnych zasad ochrony środowiska	Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Zwiększanie pokrycia terenu powiatu aktualnymi planami									
1.	Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Właściwe planowanie lokalizacji terenów mieszkalnych w odniesieniu do planowanych stref przemysłowych									
1.	Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lokalizacji terenów mieszkalnych	Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Rozwój infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej na terenach powiatu z ukierunkowaniem na turystykę wędkarską, wodną i rowerową									
Zadania ujęte w tym kierunku pokrywają się z zadaniami w sektorze ochrona przyrody i krajobrazu									

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty					Planowane źródła finansowania
				2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Kierunek działań: Promocja turystyczna powiatu									
1.	Prezentacja informacji turystycznej uwzględniającej walory turystyczne i bazę noclegową powiatu na stronach internetowych gmin i starostwa	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
2.	Montaż Infomatów w ramach projektu "Zintegrowany System Informacji Turystycznej Województwa Pomorskiego"	Burmistrz Miasta Kwidzyna	2012	20,0	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Przestrzeganie zasad udostępniania informacji wynikających z aktualnego prawodawstwa									
1.	Informowanie społeczeństwa o realizowanych działaniach na terenie powiatu oraz społeczeństwa o prawie udziału w postępowaniach z zakresu ochrony środowiska w sposób zwyczajowo przyjęty (tablica ogłoszeń, informacja na stronach internetowych gmin i starostwa)	Starosta Powiatu Kwidzyńskiego, Burmistrzowie oraz Wójtowie gmin z obszaru powiatu kwidzyńskiego	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Eliminacja konfliktów społecznych związanych z realizacją inwestycji poprzez wczesny dialog i edukację społeczną odnośnie tej inwestycji									
1.	Prowadzenie dialogu społecznego przy realizacji inwestycji	Inwestorzy	2012-2019	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Rozwój rolnictwa na terenach powiatu z ukierunkowaniem na zwiększenie upraw plantacji roślin energetycznych									
1.	Zwiększenie upraw roślin energetycznych	Rolnicy	2012-2019	bd	bd	bd	bd	bd	środki własne
Kierunek działań: Budowa w gospodarstwach rolnych instalacji do bezpiecznego przechowywania nawozów naturalnych, tj. zbiorników na gnojowicę i gnojówkę oraz płyt obornikowych									
Zadania ujęte w tym kierunku pokrywają się z zadaniami w sektorze ochrona wód									
<i>Razem zadania pozainwestycyjne</i>				20,0	-	-	-	-	-
Ogółem sektor: Działania systemowe				20,0					-
OGÓLEM				66 596,26					-

* podana kwota obejmuje maksymalne koszty przewidziane na realizację przedmiotowego zadania – będą one zależne od rodzaju wykonywanego zbiornika, a ich wydatkowanie w czasie będzie realizowane w oparciu o sporządzony na potrzeby realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia harmonogram rzeczowo - finansowy

** dotacja z budżetu powiatu na cele związane z ochroną środowiska – unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

Źródło:

- Wieloletnia Prognoza Finansowa Powiatu Kwidzyńskiego na lata 2012-2024 (Uchwała Nr XIII/85/11 z dnia 12 grudnia 2011 r.).
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Miasta Kwidzyna na lata 2012-2026 (Uchwała Nr XVI/121/2012 z dnia 29.03.2012 r.),
- Budżet Miasta Kwidzyn na 2012 r.- korekta 3 (Uchwała Nr XVI/120/2012 z dnia 29.03.2012 r.),

- *Budżet Miasta i Gminy Prabuty na 2012 r. (Uchwała XV/90/2012 z dnia 29 lutego 2012 r. – załącznik nr 3),*
- *Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Kwidzyn na lata 2012-2021 (Uchwała Nr XVI/86/12 z dnia 24 lutego 2012 r.),*
- *Budżet Gminy Kwidzyn na 2012 r. (Uchwała Nr XVI/87/12 z dnia 24 lutego 2012r),*
- *Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Gardeja na lata 2012-2019(Uchwała Nr XIV/80/2012 z dnia 28 grudnia 2011 r.),*
- *Budżet Gminy Sadlinki na 2012 r. (Uchwała Nr XII/82/2012 z dnia 29 marca 2012 r.),*
- *Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Ryjewo na lata 2011-2024 (Uchwała Nr XIII/85/11 z dnia 27 grudnia 2011 r.),*
- *Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Kwidzyn na lata 2011-2014 (Załącznik do Uchwały Nr V/25/11z dnia 25 marca 2011r.),*
- *Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla miasta i gminy Prabuty na lata 2009-2017 (Załącznik do Uchwały Nr XXX/162/2009 z dnia 28 stycznia 2009 r.),*
- *Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Sadlinki na lata 2011-2014 (Uchwała Nr VII/52/2011 z dnia 23 sierpnia 2011 zmieniona Uchwałą Nr VIII/59/2011 z dnia 15 listopada 2011 r.),*
- *informacje z Miasta Kwidzyn, Miasta i Gminy Prabuty, Gminy Kwidzyn, Gminy Sadlinki, Gminy Ryjewo*

9. Sposób wdrażania, kontroli i dokumentowania realizacji Aktualizacji Programu...

W świetle zapisów art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) za realizację polityki ekologicznej państwa na szczeblu powiatowym odpowiada organ wykonawczy powiatu, a więc Starosta Powiatu Kwidzyńskiego. Jest on zobligowany do opracowania programu ochrony środowiska, w którym na podstawie analizy stanu aktualnego poszczególnych komponentów środowiska, określone zostaną m.in. cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia przyjętych celów. Na mocy art. 18 ww. ustawy Starosta, po upływie 2 lat, jest jednocześnie zobligowany do sporządzenia raportu z realizacji programu ochrony środowiska i przedłożenia go Radzie Powiatu.

Na podstawie przytoczonych powyżej przepisów można wnioskować, że główna odpowiedzialność za wykonanie programu ochrony środowiska, jego wdrożenie i kontrolę, spoczywa na organie wykonawczym powiatu, czyli na Staroście. W praktyce jednak, ze względu na fakt, że zakres merytoryczny programu ochrony środowiska jest obszerny i obejmuje wiele złożonych zagadnień (również multidyscyplinarnych i ponadlokalnych), realizacja zapisów dokumentu odbywa się poprzez wykonywanie poszczególnych zadań przez konkretne jednostki i podmioty, które są świadome istnienia programu i swojego uczestnictwa w nim oraz posiadają stosowne kompetencje i uprawnienia do działań w zakresie ochrony środowiska na danym obszarze.

W związku z powyższym, odnosząc się do obszaru powiatu Kwidzyńskiego, działania Starosty mające na celu realizację zapisów zawartych w niniejszej *Aktualizacji Programu...*, będą polegały na:

- koordynowaniu działań z zakresu ochrony środowiska prowadzonych na terenie powiatu i kontrolowaniu stopnia ich realizacji;
- stanowieniu prawa lokalnego – zarówno w formie uchwał jak również decyzji administracyjnych związanych z zawartością *Programu...*,
- wykonywaniu zadań uwarunkowanych prawnie i zapisanych w *Programie...*,
- podejmowaniu współpracy z podmiotami zewnętrznymi (w tym m.in. z jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi) przy realizacji niektórych zadań określonych w niniejszym dokumencie.

Ponadto Starosta będzie współdziałał z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których na mocy stosownych przepisów znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te zaś będą wykorzystywać przysługujące im uprawnienia i realizować spoczywające na nich obowiązki, w tym m.in. w zakresie respektowania prawa i prowadzenia monitoringu środowiska (np. WIOŚ, RDOŚ, RZGW, Marszałek Województwa, Nadzór Geologiczny ZMiUWWP,). Starosta będzie również współpracował z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz gminnego, które dysponują instrumentami prawnymi i finansowymi wynikającymi z ich kompetencji.

Wdrażanie niniejszej *Aktualizacji Programu...*, będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- określania stopnia realizacji przyjętych celów i kierunków działań;
- określania stopnia zaawansowania w wykonywaniu zadań wymienionych w harmonogramie;
- wskazywania istnienia rozbieżności lub ich braku pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem;
- analizy przyczyn występowania potencjalnych rozbieżności.

Poza raportowaniem w cyklach 2-letnich, podstawą monitoringu realizacji *Aktualizacji Programu...*, będzie sprawozdawczość oparta na wskaźnikach odzwierciedlających:

- presję na środowisko (wskaźniki presji);
- stan środowiska (wskaźniki stanu środowiska),
- podejmowane działania o charakterze prewencyjnym (wskaźniki reakcji/ działań ochronnych).

W celu nadzoru nad realizacją przedmiotowego dokumentu, przyjęto a następnie zweryfikowano i zaktualizowano wskaźniki zaproponowane w poprzedniej edycji dokumentu. Przy opisanych działaniach kierowano się zasadą, że wskaźniki te powinny przede wszystkim być pomocne w przedstawianiu stopnia realizacji założonych zadań i stosunkowo łatwe do weryfikacji (m.in. w oparciu o dane publikowane GUS, WIOŚ). Docelowo analiza wartości poszczególnych wskaźników, w powiązaniu z rozpoznaniem aktualnej sytuacji w sektorze ochrony środowiska, może posłużyć do prognozowania przeobrażeń w obrębie poszczególnych komponentów przyrody a także stanowić punkt odniesienia dla korekty i weryfikacji przedsięwzięć określonych w niniejszym opracowaniu.

Tabela 9 Wskaźniki efektywności realizacji celów Aktualizacji Programu...

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	2002*	2006*	2010
Wskaźniki presji					
1.	Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	613	559	936 ¹
2.	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych, w tym CO ₂	Mg/rok	1 725 496 1 718 897 6 599 (bez CO ₂)	1 627 624 1 621 046 6 578 (bez CO ₂)	1 688 436 ¹ 1 681 971 ¹ 6 465 (bez CO ₂)
3.	Pobór wód ogółem, w tym na potrzeby przemysłu	dam ³ /rok %	45 862 93,2	44 091,7 92,6	41 951,6 ¹ 92,3 ¹
4.	Średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	m ³ /rok/os	30,9	30,5	28,8 ¹
5.	Zużycie wody w przemyśle	dam ³			38 712 ¹
6.	Ścieki komunalne odprowadzane ogółem	dam ³	2 926,7	2 941,7	2 991,0 ¹
7.	Ścieki przemysłowe odprowadzone ogółem	dam ³ /rok	40 421	38 671	34 782 ¹
8.	Powierzchnia terenów składowania odpadów nie zrekultywowana	ha	9,59	9,59	33,7 ¹
9.	Odpady przemysłowe wytworzone ogółem, w tym składowane	tys. Mg Mg	830,8 231,6	572,2 76,6	610,84 ² 81 358 ²
10.	Odpady komunalne niesegregowane zebrane ogółem	Mg	16 372	10 663,1	18 532,37 ³
Wskaźniki stanu środowiska					
1.	Udział powierzchni terenów o przekroczonych wartościach dopuszczalnych stężeń podstawowych substancji zanieczyszczających powietrze	%	bd.	0	
2.	Udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii cieplnej (z IP)	%	bd.	35	
3.	Udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii elektrycznej (z IP)	%	bd.	22,6	
4.	Stan jakości kontrolowanych wód płynących:	ogólna liczba punktów pomiarowych/ stan wód			7/zły ⁴
5.	Jakość wód podziemnych:	liczba punktów pomiarowych w określonej klasie/ ogólna liczba punktów pomiarowych			2/3 ⁴
	Klasa I i II				
	Klasa III i IV				1/3 ⁴
	Klasa V				
6.	Wody rzek zagrożone lub zanieczyszczone związkami azotu	tak/nie			nie ⁴
7.	Obszary szczególnie narażone (OSN) na zanieczyszczenia wód związkami azotu	ilość			1 ⁵

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	2002*	2006*	2010
8.	Lesistość (% ogólnej powierzchni jednostki administracyjnej)	%	21,8	22,5	22,8 ¹
Wskaźniki reakcji (działań ochronnych)					
1.	Zanieczyszczenia powietrza zatrzymane lub zredukowane (w zakładach): pyłowe gazowe	Mg/rok	215 558 5 324	107 214 5 878	251 455 ¹ 1 002 ¹
2.	Powierzchnia terenów objęta formami prawnej ochrony obszarowej (% ogólnej powierzchni jednostki administracyjnej)	%	21,3	31,0	30,9
3.	Odsetek ludności obsługiwany przez oczyszczalnie ścieków ogółem, w tym na obszarach wiejskich	%	65	68	73,1 ¹ 42,1 ¹
4.	Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej ogółem, w tym na obszarach wiejskich	%			68,7 ¹ 38,2 ¹
5.	Ścieki komunalne oczyszczane	dam ³ /rok	2 686	2 646	2 991 ¹
6.	Ścieki przemysłowe oczyszczane		bd.	37 643	33 494 ¹
7.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną	tys. zł.	23 183,2	11 786,8	
8.	Wydatki z budżetu powiatu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	tys. zł			1 556,8 ¹

* wartości wskaźników odnotowane dla roku 2002 i 2006 pochodzą z *Programu ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego na lata 2007 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy do 2015 r.*

¹ – Bank Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl

² – wg WSO

³ – wg danych ZUO Sp. z o.o. oraz UG Sadlinki

⁴ – wg WIOŚ dane z 2009 r.

⁵ – wg RZGW dane z 2012 r.

W powyższej tabeli dla wskaźników nowych, wprowadzonych do systemu monitorowania realizacji niniejszego dokumentu – ponieważ nie były one mierzone w trakcie realizacji dwóch poprzednich edycji dokumentu - kolorem szarym wypełniono komórki dla wartości wskaźników uzyskanych w roku 2002 i 2006. Analogicznie postępowanie przeprowadzono dla wskaźników, które na podstawie analizy stanu aktualnego środowiska i uwarunkowań realizacji przedmiotowego opracowania zostały wyłączone z systemu monitorowania (pola odpowiadające ich wartościom w 2010 r. zostały wypełnione).

10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Pierwszy *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kwidzyńskiego na lata 2004-2010* został uchwalony przez Radę Powiatu Kwidzyńskiego w dniu 29 grudnia 2003 roku (Uchwała Nr XVII/103/2003). Dokument ten został zaktualizowany w 2007 roku (Uchwała nr 82/2007 Zarządu Powiatu Kwidzyńskiego z dnia 25 października 2007 r.). W minionych latach zaktualizowany *Program Ochrony Środowiska...* stanowił podstawowy instrument polityki ekologicznej powiatu. Obecnie, zgodnie z wymogami art. 17. ustawy *Prawo ochrony środowiska* oraz w wyniku zmian legislacyjnych i dokumentów strategicznych w zakresie ochrony środowiska, zapisy obowiązującego dokumentu programowego zostały zaktualizowane.

Niniejsza *Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kwidzyńskiego na lata 2012 – 2015 z uwzględnieniem lat 2016-2019* (zwana dalej *Aktualizacją Programu* lub *Programem*), jako dokument planowania strategicznego, określa hierarchię niezbędnych działań zmierzających do poprawy stanu środowiska na terenie powiatu.

Jako punkt odniesienia przyjęto aktualny stan środowiska oraz stan infrastruktury techniczno - inżynierskiej na dzień 31.12.2010 r., przy czym w uzasadnionych sytuacjach posługiwano się również nowszymi danymi. W przypadku braku danych za rok 2010 odnoszono się do ostatnich dostępnych informacji.

Źródłami informacji dla *Programu...* były materiały i informacje uzyskane: ze Starostwa Powiatowego w Kwidzynie (w tym dokumenty własne Starostwa Powiatowego), z Urzędów Gmin z terenu powiatu kwidzyńskiego i z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego (w tym dokumenty udostępniane na stronach internetowych), Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Sp. z o.o. w Gilwie Małej oraz dane publikowane i udostępniane na stronach internetowych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku, Wojewódzki Urząd Statystyczny w Gdańsku, Państwową Stację Sanitarно-Epidemiologiczną w Kwidzynie, Nadleśnictwo Kwidzyn, Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego – terenowy Oddział w Kwidzynie, a także prace instytutów i placówek naukowo – badawczych z zakresu ochrony środowiska oraz gospodarki odpadami, jak również dostępna literatura fachowa.

„Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska...” jest dokumentem kształtującym długofalową politykę ochrony środowiska dla powiatu. Przedstawione w nim zagadnienia ochrony środowiska ujęte zostały w sposób kompleksowy, z wyznaczeniem celów długo- i krótkookresowych, a także przyjęciem kierunków działań i zadań z zakresu wszystkich sektorów ochrony środowiska. Kierując się naczelną zasadą przyjętą w dokumencie tj. zasadą zrównoważonego rozwoju sformułowano nadrzędny cel *Aktualizacji Programu...*:

Rozwój społeczno-gospodarczy Powiatu Kwidzyńskiego w zgodzie z zasadami ochrony środowiska podstawą poprawy jakości życia mieszkańców

Następnie, w oparciu o diagnozę stanu aktualnego poszczególnych komponentów środowiska na terenie powiatu, uwarunkowaniami zewnętrznymi (obowiązujące akty prawne oraz dokumenty planistyczne szczebla krajowego, wojewódzkiego i powiatowego) i wewnętrznymi (strategie rozwoju i oceny zapotrzebowania na energię), a także innymi wymaganiami w zakresie jakości środowiska. dokonano wyboru najistotniejszych zagadnień, w postaci priorytetów ekologicznych, których rozwiązanie przyczyni się w najbliższej przyszłości do poprawy stanu środowiska na terenie powiatu.

Jako zadania priorytetowe przyjęto następujące zagadnienia:

- Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- Poprawa jakości powietrza atmosferycznego;
- Ograniczenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego;
- Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom naturalnym środowiska oraz eliminacja i minimalizacja ich skutków w razie ich wystąpienia;
- Ochrona ludności przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych;
- Edukacja ekologiczna społeczeństwa.

W ramach ochrony wód powierzchniowych i podziemnych szczególnie ważne są zadania dotyczące rozbudowy systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej, oczyszczania ścieków w szczególności na terenach wiejskich, a także ograniczenia wpływu zanieczyszczeń organicznych ze źródeł komunalnych.

Osiągnięcie wymaganej przepisami prawnymi jakości powietrza atmosferycznego na terenie powiatu związane jest z realizacją zadań przede wszystkim w sektorze komunalnym (ograniczanie tzw. niskiej emisji) oraz transportowym i przemysłowym.

W zakresie eliminacji uciążliwości akustycznych szczególnie istotne są zadania dotyczące przebudowy, modernizacji dróg i budowy ekranów akustycznych wzdłuż ciągów drogowych oraz kontrola poziomu hałasu w rejonie zakładów przemysłowych i placówek handlowych.

Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom naturalnym środowiska oraz eliminacja i minimalizacja ich skutków w razie ich wystąpienia. Szczególnie ważne są tu zadania związane z zagospodarowaniem terenu w obszarach zagrożenia powodziowego oraz eliminacją potencjalnych zagrożeń dla mieszkańców.

W zakresie ochrony ludności przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych ważne są zadania związane ze zgodną z przepisami prawa, lokalizacją nowopowstających stacji bazowych.

Edukacja ekologiczna powinna być ukierunkowana przede wszystkim na zmiany sposobów postępowania wszystkich grup mieszkańców wobec otaczającego ich środowiska.

Wszystkie wyżej wymienione priorytety są elementami, co do których w pierwszym rzędzie powinny zostać podjęte działania zmierzające do poprawy stanu aktualnego.

Należy zaznaczyć, że wiele przedsięwzięć proponowanych w ramach jednego zagadnienia wpisuje się także w pozostałe zagadnienia. Wynika to z faktu, że poszczególne elementy środowiska i uciążliwości środowiskowe są ze sobą powiązane i poprawa jakości lub ochrona jednego z nich zwykle skutkuje poprawą lub ochroną pozostałych.

Warunkiem wdrożenia zapisów *Aktualizacji Programu...* jest pozyskanie środków finansowych na realizację poszczególnych zadań. Większość środków pochodzić będzie z budżetu gmin. Środki finansowe na realizację programu będą pochodziły także z funduszy ekologicznych tj. WFOŚiGW oraz NFOŚiGW. Niektóre inwestycje będą pokrywane ze środków własnych różnych podmiotów gospodarczych i inwestorów prywatnych. Pożądanym kierunkiem jest zwiększenie dofinansowania na działania związane z ochroną środowiska ze źródeł pomocowych i strukturalnych Unii Europejskiej, w tym z RPO WP, PROW czy też innych funduszy. Szacunkowe koszty na realizację zadań zapisanych w *Aktualizacji Programu...* wynoszą ok. 66 596,26 tys. zł, w tym na zadania inwestycyjne 65 978,26 tys. zł i pozainwestycyjne 618,0 tys. zł.

W *Aktualizacji Programu...*, w celu obserwowania postępów wdrażania jego zapisów, przedstawiono wskaźniki monitorowania realizacji tego dokumentu, które będą miały istotny wpływ na jego przebieg. Na podstawie zaproponowanych wskaźników ilościowych i jakościowych, które przedstawiono dla każdego priorytetu będzie można określić stopień realizacji zadań i zmiany zachodzące w związku z tym w środowisku.

Literatura i materiały źródłowe

1. Aktualizacja opracowania ekofizjograficznego do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego;
2. „Analiza możliwości budowy zbiorników retencyjnych dla istniejącej kanalizacji deszczowej na terenie Miasta Kwidzyna mającej na celu zmniejszenie ilości wód opadowych i roztopowych, odprowadzanych do rzeki Liwy poszczególnymi wylotami” – Koncepcja, Hydroprojekt – Biuro Projektów i Doradztwa Technicznego Hydroprojekt w Gdańsku Sp. z o.o., 2011;
3. „Analiza możliwości budowy zbiorników retencyjnych dla istniejącej kanalizacji deszczowej na terenie Miasta Kwidzyna mającej na celu zmniejszenie ilości wód opadowych i roztopowych, odprowadzanych do rzeki Liwy poszczególnymi wylotami” – Aneks, Hydroprojekt – Biuro Projektów i Doradztwa Technicznego Hydroprojekt w Gdańsku Sp. z o.o., 2011;
4. Bank Danych Lokalnych GUS (www.stat.gov.pl) ;
5. Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31 XII 2010 r.; PIG – PIB, Warszawa, 2011 r.; <http://surowce-mineralne.pgi.gov.pl/index.htm> ;
6. Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31 XII 2009 r.; PIG – PIB, Warszawa, 2010 r.; <http://surowce-mineralne.pgi.gov.pl/index.htm> ;
7. Budżet Miasta Kwidzyn na 2012 r.- korekta 3 (Uchwała Nr XVI/120/2012 z dnia 29.03.2012 r.);
8. Budżet Miasta i Gminy Prabuty na 2012 r. (Uchwała XV/90/2012 z dnia 29 lutego 2012 r. – załącznik nr 3);
9. Budżet Gminy Kwidzyn na 2012 r. (Uchwała Nr XVI/87/12 z dnia 24 lutego 2012r);
10. Budżet Gminy Sadlinki na 2012 r. (Uchwała Nr XII/82/2012 z dnia 29 marca 2012 r.);
11. Informacja dla społeczeństwa o Zrównoważonym Rozwoju i Stanie Środowiska Województwa Pomorskiego (www.infoeko.pomorskie.pl);
12. Informacje uzyskane z Miasta Kwidzyn, Miasta i Gminy Prabuty oraz Gminy Kwidzyn, Gminy Sadlinki i Gminy Ryjewo;
13. Informacje uzyskane z Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Kwidzynie (www.psssekwidzyn.pl) – komunikaty o jakości wody oraz stanie kąpielisk;
14. Informacje uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Kwidzynie;
15. Informacje uzyskane z ZUO Sp. z o.o. w Gilwie Małej;
16. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (Uchwała Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r.);
17. Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz program działań na lata 2007 – 2013 (Uchwała Nr 270/2007 Rady Ministrów z dnia 26 października 2007 r.; Dz. U. z 2002 r. Nr 184, poz. 1532);
18. Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru pięciu gmin: Kwidzyn, Ryjewo, Gardeja, Sadlinki, Prabuty, Powiślańska Lokalna Grupa Działania, 2011;
19. Mapa potencjału społeczno-ekonomicznego gmin Województwa Pomorskiego – Raport metodologiczny i analityczny;
20. Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005 – 2007; Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy, Puławy, 2008 r.; <http://www.gios.gov.pl/artykuly/140/Monitoring-jakosci-gleby-i-ziemi>;
21. Monitoring składowiska odpadów w Gontach – Badanie składu wód podziemnych, badanie składu i emisji gazu składowiskowego oraz analiza wielkości opadu atmosferycznego – Raport za 2010 rok., SGS EKO-PROJEKT Sp. z o.o. Pszczyna, 2011;
22. Monitoring składowiska odpadów w Gontach – Badanie składu wód podziemnych, badanie składu i emisji gazu składowiskowego oraz analiza wielkości opadu atmosferycznego – Raport za 2011 rok., SGS EKO-PROJEKT Sp. z o.o. Pszczyna, 2012;
23. Narodowa Strategia Spójności 2007-2013;
24. Ocena presji rolniczej na stan wód powierzchniowych i podziemnych oraz wskazanie obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego, IUNG, Puławy, 2011;

25. Ocena zapotrzebowania na energię oraz potencjału jego zaspokojenia ze szczególnym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii w latach 2010 – 2020, Powiślańska Regionalna Agencja Zarządzania Energią, 2010;
26. Ochrona środowiska 2011; GUS, Warszawa, 2011 r.; www.stat.gov.pl ;
27. Ochrona środowiska w województwie pomorskim w latach 2005 – 2010; Urząd Statystyczny w Gdańsku, 2011 r., www.stat.gov.pl ;
28. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (M.P. z 2011 r., Nr 49, poz. 549);
29. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018 (Uchwała Nr 451/XX/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 czerwca 2012 r.);
30. Plan Reagowania Kryzysowego Województwa Pomorskiego – Pomorski Urząd Wojewódzki w Gdańsku, Gdańsk, 2008 r.;
31. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego;
32. Plan Zarządzania Kryzysowego Powiatu Kwidzińskiego, Starostwo Powiatowe w Kwidzynie, 2010 r.;
33. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 - 2012 z perspektywą do 2016 roku (M.P. z 2009 r., Nr 34, poz. 501);
34. Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku (Uchwała Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r.);
35. Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011 – 2014 wraz z Aktualizacją;
36. Program rozwoju elektroenergetyki z uwzględnieniem źródeł odnawialnych w Województwie Pomorskim do roku 2025;
37. Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Kwidzyn na lata 2011-2014 (Załącznik do Uchwały Nr V/25/11z dnia 25 marca 2011r.);
38. Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla miasta i gminy Prabuty na lata 2009-2017 (Załącznik do Uchwały Nr XXX/162/2009 z dnia 28 stycznia 2009 r.);
39. Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Sadlinki na lata 2011-2014 (Uchwała Nr VII/52/2011 z dnia 23 sierpnia 2011 zmieniona Uchwałą Nr VIII/59/2011 z dnia 15 listopada 2011 r.);
40. Program Wodno-Środowiskowy Kraju;
41. Projekt Rozporządzenia Dyrektora RZGW w Gdańsku z 2012 roku w sprawie określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć;
42. Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2010 r., Biblioteka Monitoringu Środowiska, Gdańsk 2011, www.gdansk.wios.gov.pl;
43. Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2009 r., Biblioteka Monitoringu Środowiska, Gdańsk 2010, www.gdansk.wios.gov.pl;
44. Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2010 r., Biblioteka Monitoringu Środowiska, Bydgoszcz 2011;
45. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013;
46. Rejestr zdarzeń o znamionach poważnej awarii i poważnych awarii w 2010 r., www.gios.gov.pl ;
47. Rejestr zdarzeń o znamionach poważnej awarii i poważnych awarii w 2009 r. ,www.gios.gov.pl ;
48. Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim. Raport za 2010 rok; WIOŚ w Gdańsku, 2011 r., www.gdansk.wios.gov.pl ;
49. Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim. Raport za 2011 rok; WIOŚ w Gdańsku, 2012 r., www.gdansk.wios.gov.pl ;
50. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz. U. nr 176, poz. 1455);
51. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241 poz. 2093 z dnia 31 grudnia 2002 r.);
52. Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasów w środowisku (Dz. U. z 2007 r., Nr 120, poz. 826);

53. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych sposobów (Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz. 1883);
54. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015;
55. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego;
56. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Kwidzyńskiego;
57. Studium badawcze warunków odpływu wody z terenu Niziny Kwidzyńskiej w zlewni rzeki Liwy, Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach, Żuławski Ośrodek Badawczy, Elbląg, 2010.
58. Studium Możliwości Rozwoju Energetyki Wiatrowej w Województwie Pomorskim;
59. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz.150 z późn. zm.);
60. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.);
61. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r., Nr 121, poz.1266 z późn. zm.);
62. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. *o lasach* (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r., Nr 12, poz.59);
63. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r., Nr 0, poz.145);
64. Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r., Nr 163, poz.981 z późn. zm.);
65. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r., Nr 123, poz. 858 z późn. zm.);
66. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach* (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r., Nr 185, poz.1243 z późn. zm.);
67. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (tekst jednolity: Dz. U. z 2005 r., Nr 236, poz.2008 z późn. zm.);
68. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Gardeja na lata 2012-2019(Uchwała Nr XIV/80/2012 z dnia 28 grudnia 2011 r.);
69. Wieloletnia Prognoza Miasta Kwidzyna na lata 2012-2026 (Uchwała Nr XVI/121/2012 z dnia 29.03.2012 r.);
70. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Kwidzyn na lata 2012-2021 (Uchwała Nr XVI /86/12 z dnia 24 lutego 2012 r.);
71. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Ryjewo na lata 2011-2024 (Uchwała Nr XIII/85/11 z dnia 27 grudnia 2011 r.);
72. Wieloletnia Prognoza Finansowa Powiatu Kwidzyńskiego na lata 2012-2024 (Uchwała Nr XIII/85/11 z dnia 12 grudnia 2011 r.);
73. Wojewódzki System Odpadowy - Informacje w zakresie gospodarowania odpadami na terenie powiatu kwidzyńskiego – dane przekazane przez Starostwo Powiatowe;
74. Wstępna Ocena Ochrony Przeciwpowodziowej.....
75. www.uke.gov.pl - informacja zamieszczona na stronie UKE w zakresie stacji bazowych telefonii komórkowej;
76. www.powiatkwidzynski.pl
77. www.kwidzyn.pl
78. www.prabuty.pl
79. www.gminakwidzyn.pl
80. www.gardeja.pl
81. www.sadlinki.pl
82. www.ryjewo.pl
83. http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf
84. Zmiany programu małej retencji województwa pomorskiego do roku 2015.

Spis tabel

Tabela 1	Wykaz emitorów pól elektromagnetycznych funkcjonujących oraz planowanych na terenie powiatu kwidzyńskiego	23
Tabela 2	Wykaz linii radiowych przebiegających przez teren powiatu	24
Tabela 3	Ranking poziomu ryzyka wystąpienia poszczególnych grup i/lub rodzajów zagrożeń	26
Tabela 4	Powierzchnia klas bonitacyjnych w strukturze gruntów ornych, pastwisk, łąk i gruntów leśnych na obszarze powiatu kwidzyńskiego wg stanu na dzień 01.03.2012 r.	29
Tabela 5	Zestawienie informacji na temat złóż kopalin występujących na obszarze powiatu kwidzyńskiego wg stanu na dzień 31.12.2010 r.	31
Tabela 6	Zestawienie informacji na temat złóż kopalin występujących na obszarze powiatu kwidzyńskiego wg stanu na dzień 31.12.2009 r.	32
Tabela 7	Szacunkowe koszty wdrażania Programu w latach 2012 – 2015 (w tys. PLN)	55
Tabela 8	Harmonogram zadaniowy w zakresie realizacji Programu	57
Tabela 9	Wskaźniki efektywności realizacji celów Aktualizacji Programu...	77

Spis załączników

Załącznik 1	Zestawienie poszczególnych cech i parametrów gleby w punkcie kontrolno - pomiarowym nr 57 (Gniewskie Pole) w latach: 1995, 2000 i 2005, w tym w zakresie właściwości podstawowych, składu jonowego kompleksu sorpcyjnego gleb i całkowitej zawartości składników chemicznych	87
Załącznik 2	Zawartość Cd, Cu, Ni, Pb i Zn w 0-20 cm warstwie ornej gleby punktu kontrolno-pomiarowego w Gniewskim Polu oraz zanieczyszczenie gleby tymi pierwiastkami (lata badań: 1995, 2000 i 2005).	90
Załącznik 3	Zawartość siarki siarczanowej (S-SO ₄) i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) w 0 - 20 cm warstwie ornej gleby w punkcie kontrolno-pomiarowym w Gniewskim Polu oraz zanieczyszczenie gleby tymi pierwiastkami/substancjami (lata badań: 1995 , 2000 i 2005)	91

ZAŁĄCZNIK

Załącznik 1 Zestawienie poszczególnych cech i parametrów gleby w punkcie kontrolno - pomiarowym nr 57 (Gniewskie Pole) w latach: 1995, 2000 i 2005, w tym w zakresie właściwości podstawowych, składu jonowego kompleksu sorpcyjnego gleb i całkowitej zawartości składników chemicznych

Zestawienie informacji na temat: składu granulometrycznego, zawartości próchnicy i zawartości węgla wapnia

Skład granulometryczny - procent frakcji o średnicy w mm									Próchnica – sub.org.			Zawartość CaCO ₃					
1,0 - 0,1			0,1 - 0,02			< 0,02			< 0,002			%					
1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005
8	8	5	31	32	32	61	60	63	25	25	22	2.12	2.38	2.08	0.21	0.21	0.24

Źródło: Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005-2007, IUNG, Puławy 2008

Zestawienie informacji na temat: stosunku węgla i azotu, zawartości węgla organicznego i azotu ogółem, odczynu i kwasowości hydrolytycznej

C : N			C organiczny			N ogółem			pH w						Hh*		
			%						H ₂ O			KCl			mmol (+) · kg ⁻¹ gleby		
1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005
9.0	9.5	9.2	1.23	1.38	1.21	0.137	0.145	0.131	7.1	7.4	7.5	6.0	6.3	6.3	0.90	0.75	1.05

*Hh – kwasowość hydrolytyczna

Źródło: Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005-2007, IUNG, Puławy 2008

Zestawienie informacji w zakresie kwasowości wymiennej, zawartości glinu wymiennego, fosforu przyswajalnego, potasu przyswajalnego, magnezu przyswajalnego oraz radioaktywności

Hw*			Al wymienny			P ₂ O ₅ przys.roś. (fosfor przyswajalny)			K ₂ O przys.roś. (potas przyswajalny)			Mg przys.roś. (magnez przyswajalny)			Radioaktywność		
mmol (+) · kg ⁻¹ gleby						mg / 100 g gleby						Bq·kg ⁻¹ gleby					
1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005
						4.8	6.8	14.9	15.2	15.7	17.7	18.0	21.3	21.4	827	824	762

*Hw – kwasowość wymienna

Źródło: Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005-2007, IUNG, Puławy 2008

Zestawienie informacji w zakresie w zakresie przewodnictwa elektrolitycznego właściwego, zasolenia oraz jonów wapnia, magnezu i potasu

Przewodnictwo elektrolityczne właściwe			Zasolenie			H ⁺ wym.			Ca ²⁺ wym.			Mg ²⁺ wym.			K ⁺ wym.		
mS/m			mg KCl/100g gleby			mmol (+) · kg ⁻¹ gleby			mmol (+) · kg ⁻¹ gleby			mmol (+) · kg ⁻¹ gleby			mmol (+) · kg ⁻¹ gleby		
1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005
8.77	10.40	10.30	22.6	27.5	27.1	0.90	0.75	1.05	22.15	20.97	22.45	3.18	3.56	2.55	0.71	0.64	0.48

Źródło: Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005-2007, IUNG, Puławy 2008

Zestawienie informacji w zakresie zawartości sodu wymiennego oraz w zakresie sumy kationów o charakterze zasadowym, pojemności sorpcyjnej i wysycenia kompleksu sorpcyjnego kationami o charakterze zasadowym

Na ⁺ wym.			S*=Ca ²⁺ + Mg ²⁺ + K ⁺ + Na ⁺			T** = S+Hh			V ***=S / T*100			S ogółem		
mmol (+) · kg ⁻¹ gleby			mmol (+) · kg ⁻¹ gleby			mmol (+) · kg ⁻¹ gleby			%			%		
1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005
0.21	0.16	0.19	26.25	25.33	25.67	27.15	26.08	26.72	96.6	97.1	96.0	0.032	0.028	0.031

*S – suma zawartości kationów o charakterze zasadowym

**T – pojemność sorpcyjna gleby

***V – wysycenie kompleksu sorpcyjnego kationami zasadowymi

Źródło: Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005-2007, IUNG, Puławy 2008

Zestawienie informacji w zakresie zawartości fosforu ogółem, wapnia całkowitego, magnezu całkowitego, potasu całkowitego i sodu całkowitego

P ogółem			Ca "całk."			Mg "całk."			K "całk."			Na "całk."		
%			%			%			%			%		
1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005
0.075	0.087	0.100	0.65	0.70	0.77	0.67	0.61	0.60	0.42	0.38	0.30	0.015	0.015	0.013

Źródło: Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005-2007, IUNG, Puławy 2008

Zestawienie informacji na temat zawartości całkowitej glinu, żelaza, manganu, chromu, kobaltu i wanadu

Al "całk."			Fe "całk."			Mn "całk."			Cr "całk."			Co "całk."			V "całk."		
%									mg · kg ⁻¹ gleby								
1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005
2.40	2.67	2.40	2.60	2.63	2.56	967	996	1020	29.8	26.3	25.5	5.71	6.93	8.27	55.0	61.7	56.2

Źródło: Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005-2007, IUNG, Puławy 2008

Zestawienie informacji na temat zawartości całkowitej litu, berylu, baru, strontu i lantanu

Li "całk."			Be "całk."			Ba "całk."			Sr "całk."			La "całk."		
mg · kg ⁻¹ gleby														
1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005	1995	2000	2005
22.2	24.4	20.6	0.83	0.93	0.76	124.0	116.7	100.1	26.7	28.3	21.6	16.7	18.6	13.9

Źródło: Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005-2007, IUNG, Puławy 2008

Załącznik 2 Zawartość Cd, Cu, Ni, Pb i Zn w 0-20 cm warstwie ornej gleby punktu kontrolno-pomiarowego w Gniewskim Polu oraz zanieczyszczenie gleby tymi pierwiastkami (lata badań: 1995, 2000 i 2005).

Oznaczenia użyte przy ocenie zanieczyszczenia:

„0” i „-”: gleby nie zanieczyszczone

Cd									Cu								
mg kg ⁻¹ gleby			zanieczyszczenie						mg kg ⁻¹ gleby			zanieczyszczenie					
1995	2000	2005	met. IUNG			wg Rozp. Min. Środ.			1995	2000	2005	met.IUNG			wg Rozp. Min. Środ.		
			1995	2000	2005	1995	2000	2005				1995	2000	2005	1995	2000	2005
0.51	0.49	0.44	0	0	0	-	-	-	21.3	23.2	22.3	0	0	0	-	-	-
Ni									Pb								
mg kg ⁻¹ gleby			zanieczyszczenie						mg kg ⁻¹ gleby			zanieczyszczenie					
1995	2000	2005	met. IUNG			wg Rozp. Min. Środ.			1995	2000	2005	met. IUNG			wg Rozp. Min. Środ.		
			1995	2000	2005	1995	2000	2005				1995	2000	2005	1995	2000	2005
32.2	34.5	33.5	0	0	0	-	-	-	15.7	16.3	21.2	0	0	0	-	-	-
Zn									Wsk. synt. Zanieczyszczenia metalami ciężkimi								
mg kg ⁻¹ gleby			zanieczyszczenie						met. IUNG								
1995	2000	2005	met. IUNG			wg Rozp. Min.Środ.			1995	2000	2005						
			1995	2000	2005	1995	2000	2005									
75.0	80.3	76.2	0	0	0	-	-	-	0	0	0						

Źródło: Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005-2007, IUNG, Puławy 2008

Załącznik 3 Zawartość siarki siarczanowej (S-SO₄) i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) w 0 - 20 cm warstwie ornej gleby w punkcie kontrolno-pomiarowym w Gniewskim Polu oraz zanieczyszczenie gleby tymi pierwiastkami/ substancjami (lata badań: 1995 , 2000 i 2005)

Oznaczenia użyte przy ocenie zanieczyszczenia:

1 – zawartość podwyższona

2 – mało zanieczyszczona

S-SO ₄			WWA-13						WWA-9				
mg/100g gleby			zanieczyszczenie			µg·kg ⁻¹ gleby			zanieczyszczenie			µg·kg ⁻¹ gleby	zanieczyszczenie
1995	2000	2005	met. IUNG			1995	2000	2005	met. IUNG			2005	wg Rozp. Min. 2005
			1995	2000	2005				1995	2000	2005		
1.12	1.25	1.13	1	1	1	783	749	535	2	2	1	465	-

Źródło: Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2005-2007, IUNG, Puławy 2008